

2242

Klassivõitlus

№ 150

Detsember

1 9 3 2

«Külvaja» kirjastus

~~2038~~

KLASSIVÕITLUS

150

Detsember

1932

153
L. Looring

Mõnedest EKP küsimustest pärast Oktoobri- revolutsiooni

(Lõpp.)

Määratu tähtsusega faktoriks klassivõitluse ajaloos Eestis on *1. detsembri sõjariistus ülestõus 1924. a.* 1. detsembri sõjariistus ülestõus, mis sündis olukorras, mil kapitalismi kriis tema pärastsõjaaegse arenemise esimeses ajajärgus Eestis kõige kõrgemale tipule, revolutsioonilise kriisi tipule oli jõudnud, sai võimalikuks selle tõttu, et meie partei eelmisel ajajärgul, 1. dets. ülestõusu ettevalmistamise ajajärgul, oli teostanud enamlist poliitikat ning oma võitlusega loonud tingimused selleks ülestõusuks.

1. detsembri ülestõus sai võimalikuks sellepärast, nagu meie juba eelpool näitame, et meie partei oma võitlusega lõi järgmised põhieeldused selleks ülestõusuks:

1. Võitis proletaarse revolutsiooni lipu alla eesti töölisklassi enamuse (haaras oma organisatsioonide võrguga kõik tähtsamad ja otsustavamad tööstuse harud, lõi oma organisatsioonide võrgu külasse ja sõjaväkke, võitis terve ametiühisuste liikumise oma mõju alla, samuti vabrikute ja tehaste vanemate instituudi, juhtis kõiki töölisklassi majanduslisi ja poliitilisi võitluseid ning töötute liikumist jne);

2. Isoleeris detsembri ülestõusu ettevalmistuse ajajärgus sotsiaaldemokraatia ning *purustas tema massilise mõju* (massiline töölisklassi organisatsioonide ärakiskumine sotsiaaldemokraatia mõju alt, töölisklassi majandusliste ja poliitiliste võitluste ning töötute liikumise juhtimise täieline ärakiskumine sotsiaaldemokraatliste äraandlikkude juhtide käest, sotsiaaldemokraatia isoleerimine vabrikute ja tehaste vanemate instituudist, sotsiaaldemokraatia „pahempoolse“ tiiva, n. n. iseseisvate sotsialistide organisatsiooniline purustamine, samuti ka sots.-dem. ja iseseisvate sots.-dem. noorte organisatsioonide purustamine jne);

3. Võitis proletaarse revolutsiooni lipu alla *laialised töörahvahulgad*, mis moodustasid kogu rahva enamuse (linna ja küla poolproletaarlased, popsid, kehvad kalurid, kehvikud, vene vähemusrahvusest kehvikud ja tuntav osa keskmikke).

Kõigele sellele tuleb juurde lisada kui soodsat asjaolu proletaarse ülestõusu jaoks, et partei oskas enamliselt ära kasutada teravast majanduslistest ja poliitilisest kriisist tekkinud *lahkhelised ja kõikumisi kodanluse ridades*, mis 1. detsembri ülestõusu ettevalmistamise ajajärgul suuremad olid kui kunagi enne.

Nendele soodsatele eeldustele ja tingimustele vaatamata, lõppes 1. detsembri ülestõus eesti töölisklassile kaotusega ja see kohustab meie parteid terava enamlise enesearevustuse abil, marksismi-leninismi alusel kaotuse põhjusi arvustama ning saadud õppetunde edaspidisteks võitlusteks enamliselt kasutama. See on tähtsamatest ülesannetest EKP-le ideoloogilisel väerinna. See on seda enam tarvilik, et oportunistid paremalt ja „pahemalt“ poolt ning rahvusdemokraadid püüavad 1. dets. ülestõusu *kogemusi moonutada ja võltsida*. Sellepärast seisab ülesanne 1. dets. kaotuste põhjuste arvustamisel ja tema kogemuste arvestamisel selles, et nende moonutuste vastu võidelda. Ainult niiviisi on kindlustatud tõeline enamline enesearevustus.

Kontrevolutsiooniline rahvusdemokratism kui sotsiaalfaschismi agentuur, seisab 1. detsembri ülestõusu ja tema kaotuse põhjuste hindamise küsimuses *tervelt ja täielikult sotsiaalfaschistlikkudel seisukohadel*. Tema ei nõua EKP-lt 1. dets. sõjariistus ülestõusu läbiviimise ja tema kaotuse põhjuste hindamise küsimuses leninlist poliitikat, vaid sotsiaalfaschistlist poliitikat. Sel-

lega ja ainult sellega on seletatav, et rahvusdemokraadid 1. detsembri kaotuse põhjuseks peavad seda asjaolu, et Eestis olla puudunud proletaarset ülestõusuks majanduslised ja poliitilised eeldused. See seisukoht on lahutamata osa sotsiaalfaschistlisest teooriast, mis igasugust proletaarset revolutsiooni eitab. Sotsiaalfaschistide arvates ei olnud Eestis 1. detsembri ülestõusuks ega ka järgneva otsustavaks proletaarset ülestõusuks, mis ees seisab, majanduslisi ja poliitilisi eeldusi, sest sotsialistiline revolutsioon (kui nad töörahva petmiseks sellest vahest sõnades räägivad) olla alles aastakümnete ja sadade küsimus. Kui töölisklass neilt äraandjatelt tegusid nõuab, siis on ikka nende esimene vastus, et revolutsiooniks puuduvad majanduslised ja poliitilised eeldused. Rahvusdemokraatide „hinnang“ 1. detsembri ülestõusule on lahutamata osa sellest sotsiaalfaschistlisest teooriast. Enamline küsimuse ülesseadmine näitab, et Eestis olid 1. detsembri ülestõusuks majanduslised ja poliitilised eeldused. See on esimene tõsiasi, mida 1. dets. ülestõusu õppetundide hindamisel arvesse tuleb võtta.

Seistes proletaarset revolutsiooni küsimuses tervelt ja täielikult sotsiaalfaschistlikkudel seisukohtadel, eitab rahvusdemokratism täielikult *leninlist teooriat kapitalismi mitteühetasasest arenemisest ning kapitalistlike kriisi mitteühetasasest arenemisest*. Eitades leninlist teooriat kapitalistlike kriisi mitteühetasasest arenemisest, leiab rahvusdemokratism, et 1. detsembri kaotuse peapõhjuseks on see asjaolu, et 1. detsembri ülestõusu ajajärguks kapitalistlike kriisi Eestis juba lõppenud oli ning stabilisatsioon juba 1924. a. augustis alanud oli (vaata näiteks Palvadre viimased paar kirjutust „Faschistline Eesti“ ja „Eesti ajalugu“). Enamline seisukorra hindamine näitas ja näitab, et kapitalistlike kriisi, mis mitteühetasaselt areneb, jõudis Eestis oma haripunktile 1. dets. ülestõusuks. Ja sellepärast võivad ainult leninismi vaenlased 1. dets. kaotuse põhjuseid otsida niisugustest „objektiivsetest“ põhjustest, nagu oleks kodanlus 1. detsembri ülestõusu ajajärgu eel juba kapitalistlike teel kriisist üle jõudnud, kuna augustis osaline stabilisatsioon kogu ulatuses olla alanud. Kuid need „objektiivsed“ põhjused on leninismi vaenlastele selleks tarvilikud, et näidata proletaarset revolutsiooni võimatust Eestis. See on teine asjaolu, mida 1. dets. ülestõusu õppetundide hindamisel arvesse tuleb võtta.

Seistes proletaarset revolutsiooni küsi-

mustes terveit ja täielikult sotsiaalfaschistlikkudel seisukohtadel, eitab rahvusdemokratism seda *enamlist seisukohta, et eesti töölisklass võib oma jõuga proletaarset revolutsiooni teostada, seades selle asemele kurikuulsa „pahempoolsete“ sotsiaalfaschistide teooria*, et revolutsioon on Eestis võimalik ainult siis, kui Londonis ja Berliinis on olnud proletaarset revolutsioonid. Sotsiaalfaschistid tahavad selle teooria abil töölisi ninapidi vedada ja kodanlusele allavandumisele sundida. Nagu näha, ei anna „pahempoolsete“ sotsiaalfaschistide loorberid rahvusdemokraatidele rahu. Enamlastele tõendas 1. dets. ülestõus seda enamlist seisukohta, et eesti töölisklass suudab oma jõuga proletaarset revolutsiooni teostada. Ja sellepärast tuleb 1. dets. ülestõusu õppetundide hindamisel see „objektiivne põhjus“, mida „pahempoolsed“ sotsiaalfaschistid ühes rahvusdemokraatidega üles seavad, kui marksismi-leninismi vastane moonutus kõrvaile heita. See on kolmas asjaolu, mida 1. dets. ülestõusu õppetundide hindamisel arvesse tuleb võtta.

Teisest küljest tuleb meil lüüa nende „pahempoolsete“ *avantüristide pihta, kes teist sorti „objektiivsetest“ põhjustest kaotuse põhjusi otsivad* ning kaotuse põhjust mitte ei näe partei oskuses lõpuni teostada leninlist poliitikat, vaid kõike ainult ülestõusu tehniliste puudustega seletada tahavad. Niisugusel „enesearvustusel“ pole samuti leninismiga midagi ühist ning niisugune „enesearvustus“ tõukaks partei valedel järeldustele.

Hinnates 1. detsembri kaotuse õppetunde, võivad enamlased aluseks võtta ainult selle seisukoha, et 1. dets. ülestõusuks olid kõik majanduslised ja poliitilised eeldused olemas. Ja sellepärast ei tule 1. detsembri ülestõusu kaotuse põhjusi otsida antileninlistest „objektiivsetest“ põhjustest, nagu ette panevad oportunistid paremalt ja „pahemalt“ poolt ning rahvusdemokraadid. 1. dets. ülestõusu kaotuse põhjusi tuleb otsida *eeskätt* EKP poliitikast, EKP oskusest lõpuni teostada leninlist liini.

Kõikide olemasolevate soodsate tingimuste juures, terava revolutsioonilise kriisi juures, hulkade revolutsioonilise meeoleolu juures, töölisklassi enamuse ja läide töörahvahulkade võitmise juures, kodanluse latvade kõikumise ja lagunemise juures, rahva eelrinna salkade suure aktiivsuse juures ei lõppenud 1. detsembri ülestõus sellepärast võiduga, et EKP ei suutnud lõpuni teostada leninlist ülestõusu kunsti, ei suutnud organisatsiooniliselt ja sõjali-

elt sõjaka eelrinna väesalga väljaastumist siduda hulkade väljaastumisega, ei suutnud õigel ajal revolutsioonilisi, väljaastumiseks valmisolevaid hulkasid eelrinnasalga väljaastumisele järele tõmmata. Selles on ülestõusu kaotuse ainukene peapõhjus. See järgneb kolmest veast.

Mobiliseerides töölisklassi enamust, poolproletaarlasi, kehvikuid, nõrgajõulisi keskmikke, linna kehva töörahvast, järjekult töötava rahva enamust „tööraha ühise väerinna“ nõudmiste sõjaka programmi ümber, partei, esiteks, ei propageerinud küllaldaselt teravnevaid üleminekuhüüdsõnu (nagu nõukogude hüüdsõna, tööliskontrolli valmistuse üle, talurahva komiteede loomise hüüdsõna mõisnikkude maade haaramiseks, proletariaadi sõjariistu panemise ja kodanluselt sõjariistade äravõtmise hüüdsõna jne) ja ei organiseerinud teravnevaid hulgalisi väljaastumisi ühenduses nende hüüdsõnade ülesedmisega ning propageerimisega (vaata Kominterni programm).

Organiseerides ülestõusu ettevalmistamise ajajärgul terve rea suuri sõjakaid töölisklassi väljaastumisi, nagu majanduslised streigid, töötatööliste sõjakad väljaastumised, Tallinna proletariaadi määratu revolutsiooniline väljaastumine 1924. aasta augustis jne, partei ei valmistanud, teiseks, küllalt süstemaatiliselt niisuguseid sõjakaid massilisi väljaastumisi, kui hulkade ettevalmistamise abinõu revolutsiooniliseks võitluseks, ei läinud järkjärgult, seda mööda, kuidas hulgad oma eneste kogemuste põhjal arusaamisele jõudsid, et partei liin õige on, enam teravatele revolutsioonilise võitluse vormidele üle, et niiviisi hulkasid enam aktiivseteks väljaastumisteks ette valmistada.

Valmistades Tallinna tööliste eelrinna osa revolutsiooniliseks väljaastumiseks, tõmmates sõjariistus võitlussalkadesse tuntava hulga töölisi ja sõdureid, EKP ei pidanud, kolmandaks, silmas küsimuse teist külge, ei jätnud vabrikutesse ja tehastesse, sõjaväeosadesse ja asutustesse aktiivseid seltsimehi; aktiivsemad töölised ja sõdurid olid tõmmatud sõjariistus lööksalkadesse, mille tagajärjel ettevõtted ja sõjaväeosad otsustaval silmapilgul ilma tarvilise juhtimiseta jäid ning sellepärast puudus sõjariistus võitluse organiseerimine seestpoolt vabrikute ja tehaste tööliste ning sõjaväeosade kiire abiandmine ülestõusnud sõjariistus eelväe osale. Sõjariistus väljaastumiseks valmisolev Tallinna proletariaat ei suutnud sellepärast kiiresti eelrinna salkade sõjariistus võitlust toetada.

Peale selle kaotuse peapõhjuste tuleb ära märkida sõjalis-tehnilisi puudusi, nimelt sõjariistus jõudude, sõjariistus salkade liig laialipillatud olekut, pealetungimise põhipunktide mitte küllalt õiget valikut, kindla edaspidise tegevuse (pärast esialgseid edusamme) plaani puudumist, sõjariistus salkade puudulikkude kokkuseadmist, puudulikkude varustamist sõjariistadega, oskamatust sõjariistadega ümber käia, ühise tegevuse puudumist teiste linnade parteiorganisatsioonidega.

Tehes kokkuvõtteid EKP kangelasvõitlustele, ära märkides selle võitlusi ja kaotusi, on eriti vaja alla kriipsutada juhi osa, kes ühes Viktor Kingissepaga seisis EKP eesotsas ning kes pärast Viktor Kingissepa surma jatkas partei juhtimist. See juht on *sm. Anvelt*.

Sm. Anvelli osa Eestimaa enamlike organisatsiooni ridade korraldamisel, selle organisatsiooni kasvatamisel marksism-leninismi teooria ja praktika vaimus, selle organisatsiooni juhtimisel kõikidel tähtsamatel ajaloolistel pöördepunktidel on suurem kui kellegi teise osa.

Sm. Anvelli osa Eestimaa kommunistlike liikumise juhtimises seisab, esiteks, selles, et *tema on organiseerinud, korraldanud ja juhtinud meie parteid kõikidel tähtsamatel ajaloolistel pöördepunktidel enamlike põhimõtete alusel*. Sm. Anvelli juhtimisel sündis Eestimaa enamlike organisatsiooni ridade uuesti korraldamine ning organisatsiooni ülesehitamine, tema võitlusvõime tõstmine pärast reaktsiooni aastaid, uue revolutsioonilise liikumise tõusu ajajärgul Eestimaa 1912—14. a. Sm. Anvelli juhtimisel võttis Eestimaa enamlike organisatsioon imperialistlike sõja päevil leninlike seisukoha, võideldes imperialistlike sõja vastu enamlike lipu all. Sm. Anvelli juhtimisel võttis Eestimaa ehamline organisatsioon veebruarirevolutsioonist osa. Sm. Anvelt ja Kingissepp juhtisid enamlike organisatsiooni ja kogu eesti töölisklassi võitlust ajutise valitsuse vastu 1917. a. Nende juhtimisel ei võitnud Eestimaa enamlike organisatsioon 1917. a. proletarise revolutsiooni lipu alla mitte üksi töölisklassi enamust, vaid ka kogu töörahva määratu enamuse, mille tõttu Eestimaa enamlike organisatsioon Peterburi ja Moskva organisatsioonide kõrval 1917. a. Oktoobrirevolutsioonis üheks eelrinna organisatsiooniks kujunes. Sm. Anvelt juhtis Eestimaa enamlike organisatsiooni seda osa, mis tegutses Eesti Tööraha Kommuuna territooriumil. Hiljem jatkas

sm. Anvelt ühes Kingisepaga EKP võitluse juhtimist eesti kodanluse ja sotsiaaldemokraatia vastu põranda all, aidates Marxi-Lenini-Stalini teooria ja Kominterni juhtnõuete järele kindlaks määrata EKP põhiülesandeid Eestimaal. Tema otsekohese juhtimise all valmistis EKP ette ja viis läbi 1. detsembri sõjariistus ülestõusu.

Sm. Anvelti osa Eestimaa kommunistlike liikumise juhtimises seisab, teiseks, selles, et *tema otsekohesel juhtimisel sündis nõukogude võimu ajajärgu (1917.-18. a.) ja tööraha kommuuna poliitiliste, majanduslike ja kultuuriliste põhiülesannete kindlaksmääramine Eestimaal.* Need võidud, mida eesti töölisklass sai nõukogudevõimu ajajärgul (1917—18. a.), on otsekohe seotud sm. Anvelti juhtiva osaga ning sm. Anvelti juhtimisel välja-töötatud Eestimaa enamlike organisatsioonide ja nõukogude otsused, dekreedid, korraldused nõukogudevõimu poliitiliste, majanduslike ja kultuuriliste põhiülesannete kohta Eestimaal, on dokumendid, millest meie partei võib ammutada palju kogemusi nõukogudevõimu organiseerimisel Eesti nõukogudevõimude vabariigis. Seesama on täielikult maksev ka Eesti tööraha kommuuna kohta, mille teostamine sündis sm. Anvelti otsekohesel juhtimisel. Ära võites marksismi-leninismi abil nõukogudevõimu ajajärgu ja ETK üksikuid vigu, on meil vaja saadud õppetunde kogu ulatuses realiseerida. Seda nõuavad eesti töölisklassi võitluse edaspidised huvid.

Sm. Anvelti osa Eestimaa kommunistlike liikumise juhtimises seisab, kolmandaks, selles, et *tema otsekohesel juhtimisel sündis eesti töölisklassi sõjariistus jõudude organiseerimine ning töölisklassi sõjariistus võitluse ülesannete enamline teoreetiline ning praktiline äramääramine klassisõjas 1918-19. a.* Eesti kommunistlike polkude loomine, nende kõrge võitlusvõime, nende võitlus eesti kodanlusega ning selle võitluse juhtimine, see on üks tähtsamatest lehekülgedest klassivõitluse ajaloo Eestis. Selles sõjariistus võitluses andis eesti töölisklass eksami oma poliitilisest küpsusest, oma kõrgest klassiteadvusest. Kuid seda suutis ta ainult sellepärast teha, et selle võitluse juht, Eestimaa enamline organisatsioon, eesotsas sm. Anveltiga, oskas seda sõjariistus jõudude loomist ning selle sõjariistus võitluse ülesandeid enamlike põhimõtete alusel teoreetiliselt ja praktiliselt ära määrata. Eesti töölisklassi sõjariistus võitluse kogemuste ära kasutamine on sellepärast meie partei jaoks määratu-

suure poliitilise ja teoreetilise tähtsusega tulevastes võitlustes.

Sm. Anvelti osa Eestimaa kommunistlike liikumise juhtimises seisab, neljandaks, selles, et *tema otsekohesel juhtimisel sündis 1. detsembri sõjariistus ülestõusu ettevalmistamine ja teostamine ning selle ülestõusu poliitiline ja teoreetiline põhjendamine enamlastel alustel.* 1. detsembri ülestõusu määratud kogemused eesti töölisklassi ja ka teiste maade töölise jaoks seisavad selles, et EKP sellel ajajärgul võitis enamlike ühise väerinna taktika abil proletarise revolutsiooni lipu alla töölisklassi enamuse põhijoontes, purustas sotsiaaldemokraatia massilise mõju ning isoleeris teda töölisklassist, võitis enamlike ühise väerinna abil all hulkades proletarise revolutsiooni toetajateks suured töörahvahulgad linna ja küla poolproletaarlaste ning kehvikute seast. 1. detsembri sõjariistus ülestõusu tähtsus seisab selles, et tema praktiliselt põhjendas seda enamlike seadet, et eesti töölisklass võib ja peab kukutama oma kodanluse, vaatamata selle peale, kas temal on otsekohest välist abi proletarise revolutsioonide näol Londonis ja Berliinis või mitte. 1. detsembri ülestõus oli rajatud sellele enamlikele põhimõttele ning see enamlike põhimõte leidis 1. detsembri ülestõusust täielist kinnitust: 1. detsembri kaotuse põhjuseks ei ole mitte see, nagu räägivad „pahempoolsed“ sotsiaalfaschistid, rahvusdemokraadid ja oportunistid, et seda ülestõusu ei toetanud proletarise revolutsioonid Londonis ja Berliinis. 1. detsembri ülestõus lükkab selle teooria ümber. Sm. Anvelti osa ühes EKP keskkomiteega seisab just selles, et ta 1. detsembri sõjariistus ülestõusu rajas sellele enamlikele põhimõttele. Ja sellepärast sisaldab 1. detsembri ülestõusu ettevalmistamine, hulkade mobiliseerimine tema teostamiseks, ülestõusu plaan jne — nende vigade peale vaatamata, mida meie ülevalpool käsitasime — kõrvuti teiste proletarise ülestõusudega määratu rikkaid enamlike kogemusi rahvusvahelise proletarise revolutsiooni jaoks.

Sm. Anvelti osa Eestimaa kommunistlike liikumise juhtimises seisab, viiendaks, selles, et *tema süvendas marksismi-leninismi teooria alusel enamlike töötamise meetodeid meie parteis.* Siia kuulub ühise väerinna taktika enamlike kasutamine 1. detsembri ülestõusu ettevalmistamise ajajärgul, mille abil meie partei kõige laiemad töörahvahulgad oma lipu alla koondas. Siia kuulub legaalse võimaluste enamlike ära kasutamine, mis parteile võimaluse

andis kõige laiemate töörahvahulkadega sidemes olla ja neid juhtida ning mobiliseerida. Siia kuulub parlamendi ja omavalitsuste kogude revolutsiooniliste fraktsioonide enamline juhtimine ja nende kasutamine laialiseks revolutsiooniliseks tööks. Siia kuulub enamlike hulgalise töö organiseerimine, talurahva seas töötamiseks vastavate meetodite leidmine, põrandaaluse ja põrandapealse töö sidumine uutest tingimustes jne. Siia kuulub sõjariistu ülesõutuse praktiline organiseerimistöö, mis eneses määratu palju uusi kogemusi sisaldab jne.

Sm. Anvelt osa Eestimaa kommunistlike liikumise juhtimises seisab, kuuendaks, selles, et *tema on järjekindlalt võidelnud selle liikumise enamlastamise eest, oportunistlike gruppide purustamise eest*. Koondades uue revolutsioonilise tõusu ajajärgus oma ümber enamlike olluseid, juhtides enamlike organisatsioonide võrgu loomist, võttes aktiivselt osa legaalse revolutsioonilise ajalehe „Kiire“ (mis hiljem VSDTP — enamlaste — keskkomitee Venemaa büroo poolt ametlikult partei häälekandjaks tunnistati) ideelisest juhtimisest, juhtis sm. Anvelt sellel ajajärgul aktiivset võitlust „Tallinna Teataja“ ümber koondunud oportunistlike grupi vastu, enamlaste seisukohtade eest. Selle võitluse tähtsus „Tallinna Teataja“ ümber koondunud oportunistlike grupi vastu, enamlaste seisukohtade eest, on Eestimaa enamlike organisatsiooni jaoks määratu suur. Selle võitluse tagajärjel sündis Eestimaa enamlike organisatsiooni tõeline kristalliseerumise protsess, enamlike jõudude koondumine, oma revolutsioonilise võitluse ülesannete äratundmine tõusis uuele kõrgemale astmele. See võitlus oli määratu suure tähtsusega samm Eestimaa enamlike organisatsiooni edaspidises arenemises ja enamlastamises. Selles võitluses löödi puruks „Tallinna Teataja“ ümber koondunud oportunistlike grupp.

Juhtides Eestimaa enamlike organisatsiooni veebruarirevolutsioonis, teostades kogu järjekindlusega pärast veebruarirevolutsiooni Lenini seisukohti, mobiliseerides töölisi ja kogu töörahvast võitlusele ajutise valitsuse ning selle eesti kodanlastest ja sotsiaaldemokraatidest käsikute vastu, isoleerides sotsiaaläraandjaid tööliklassist ning võideldes kodanlike-demokraatlike revolutsiooni ümbermuutmise eest sotsialistlikeks, lõi Eestimaa enamlike organisatsioon sm. Anvelt juhtimisel puruks selle oportunistlike grupi Eestimaa organisatsioonis, mis seisis kodanlike-demokraatlike revolutsiooni

seisukohtadel, pidas proletaarseid revolutsiooni Venemaal võimatuks ning võitles tegelikult kodanlike iseseisvuse eest.

„Sm. Võõlmanniväljaastumised, — kirjutab sm. Anvelt, — nagu tähendatud, näitasid selgelt tema parempoolset kallakut. See kallak oli juba suvel seltšimeestel, kes temaga töös lähemalt kokku puutusid, selge. Hiljem, sügise poole ja talvel, muutus see kallak samasuguseks oktoobri-revolutsiooni vastaseks seisukohaks, nagu Kamenevil ja Sinovjevivil. Võõlmann arvas, et proletaarne revolutsioon Venemaal võimata on. Kõige „paremini“ avaldasta oma vaadet Oktoobri-revolutsiooni kohta 31. detsembri nõupidamisel, millest osa võtsid Eestimaa komitee büroo liikmed, Eestimaa täidesaatekomitee liikmed, mõned Tallinna komitee tegelased jne. Küsimus oli seisukoha võtmise asjus Eestimaa iseseisvuse kohta. Sm. Võõlmann oli ainus, kes tõendas, et Eesti tuleb iseseisvaks tunnistada — mitte mõne poliitilise manöövrina, mitte nõukogude vabariigina, vaid demokraatlike vabariigina, Eesti asutava kogu peale toetades, sest et Venemaa nõukogude vabariigi lõpp mitte kaugel ei ole“ („Meie lahkumineku“ ehk EKP „vastarrinna“ ajaloolised unenäod).

Ilma selle grupi paljastamiseta ja purustamiseta ei oleks enamlike organisatsioonil võimalik olnud oma põhiülesandeid Oktoobri-revolutsioonis ära tunda. Ilma selle grupi paljastamiseta ja purustamiseta ei oleks enamlike organisatsioonil võimalik olnud eesti kodanlike kontrevolutsioonilisi väljaastumisi maha suruda, sest selle grupi programm oli, nagu Kingissepp ära märgib, kodanlike kontrevolutsiooni programm. Ilma selle grupi paljastamiseta ning purustamiseta ei oleks enamlike organisatsioon suutnud tööliklassi ja tööliklassi partei peajõudusid saksa imperialismi löökide vastu kaitsta.

Edasi, sm. Anvelt juhtimisel sündis N. Liidu pinnal EKP vastu tegutseva oportunistlike ja rahvusdemokraatlike (Palvadre) grupi paljastamine, isoleerimine ja purustamine 1925. a. ning trotskistlike vastarrinna paljastamine, isoleerimine ja purustamine 1926—28. a.

Kogu partei ülesanne seisab selles, et neid määratuuri enamlike võitluskogemusi, mida meie partei on saanud ja saab sm. Anvelt juhtimisel, *ära kasutada uutest võitluse tingimustes*, Marxi-Lenini-Stalini teooria abil ära võites tehtud vigu (tööraha kommuuna, 1. detsembri ülestõusu küsimustes) ning EKP keskkomitee juhtimisel, sm. Anveltiga eesotsas, võideldes nende vastu,

kes neid vigu oma lipuks tahavad muuta võitluses EKP ja Kominterni liini vastu.

* * *

Eesti kodanluse „majanduspoliitika“, üldise kasvava kapitalismi kriisi ja 1. detsembri ülestõusu kaotuse tagajärjel on eesti töölisklassis sündinud *terve rida nihkumisi*.

Eesti kodanluse „majanduspoliitika“ ja kriisi tagajärjel on suurtööstus Eestis tuntavalt lagunenu ja ühes sellega on suurtööstuse proletariaat tuntavalt laiali pillatud, mille tagajärjel on tuntavalt kitsamaks muutunud see alus, millele on rajatud enamlike partei jõud — suurtööstuse proletariaat.

Järsult on vähenenud suurte ettevõtete arv, milledes töötasid tuhanded töölised, järele on jäänud peajasjalikult laialipillatud ettevõtted ja töökojad, milles töötavad ainult kümned ja sajad töölised. Ei tarvitse erilisel tõendada, et see asjaolu komm. parteilt võimaluse võtab luua suuri, tugevaid vabrikute ja tehaste organisatsioone.

Kui nende nihkumiste üksikasju vaadelda, siis näeme, et laiali pillatud on eestkätt suurte metallitööstuse ettevõtete proletariaat, kes kõige rohkem seotud oli suurte klassivõitlustega 1905. ja 1917. a. revolutsioonides ja hiljem. Naisproletariaadi erikaal on tekstiil-, toidu- ja maitseainete jne tööstuse erikaalu tõusmise tagajärjel, kus rohkem tarvitatakse naistöölisi (ja ka noori), kasvanud. Sellest järgneb, et parteil tuleb tööl. teha uutes töölise kihtides, kes märksa vähem klassivõitluse tulest läbi käinud, kuid siiski enesest suurt revolutsioonilist, võitlustahtelist jõudu kujutavad.

Maareformi tagajärjel on laiali pillatud ka maa proletariaat. Endistest suurtest mõisatöölise kogudest on saanud üksikud põllutöölised ja põllutöölise grupikesed, kes laiali pillatud tuhandete hallparunite ning mõne saja mõisniku juures. Kuna puudub tööstuse arenemine, ei lähe väikekodanliste olluste, eestkätt talurahva, lagunemine mitte niivõrd proletariseerimise, kui pauperiseerimise, purunemise ja vae-seksjäämise teel.

Kõikide nende nihkumiste tagajärjel on tuntavalt hävitatud ja laiali pillatud vanad proletaarlaste kaadrid, ehk nende grupid on rohkem kui enne väikekodanlistest hulkadest piiratud. Nende asjaolude tagajärjel tekib kommunistlikele parteile terve rida raskusi, sest klassivõitluse juhtimine selles olukorras on märksa raskem, keerulisem ja vastutusrikkam kui vanade kompaksete proletaarsete kaadrite juhtimine, kes klassivõitluse tules karastatud.

Kuid *neist nihkumistest ei tohi teha niisuguseid järeldusi, nagu teevad oportunistid paremalt ja „pahemalt“ poolt*, kes on kaotanud igasuguse usu eesti töölisklassi jõusse, kes on kaotanud igasuguse perspektiivi revolutsioonilise klassivõitluse jätkamisesse Eestis, kes on kaotanud igasugused väljavaated proletaarse revolutsiooni võidu kohta Eestis. Kuhu niisuguste järeldustega jõutakse, selle kohta on küllalt iseloomustavaks näiteks partei endise pörandaluse tegelase sm. M. arenemistee.

„Minu vigade põhjuseks oli kõige pealt, kirjutab sm. M., olukorra mitteõige ja täiesti vale hindamine minu poolt ja keskkomitee juunipleenumi (1929. a.) mitte õigete seadete teostamise jätkamine. See minu vale hinnang seisus selles, et töölisklass on valge terrori, tööstuse lagunemise ja tööpuuduse tagajärjel nõrgenenud ning kodanlus tugevnenud. Analüüses Eestimaal sündinud muutusi, tegin ma järelduse, nagu oleks partei nõrkuse ja töölisklassi revolutsioonilise võitluse puudumise põhjuseks terror, töölisklassi deklasseerumine, selle arvuline nõrkus ja töölisklassi oportunism, aga mitte meie partei kohapealsete organisatsioonide oportunistiline praktika, mis mitu aastat kestis.“ (Teadaanne Eestimaa komm. partei keskkomitee poliitbüroole, „Klsvtl.“ nr. 145—146.)

Niisugusele hindamisele võisid ja võivad tulla ainult läbipõlenud oportunistid, kes kaotanud kõik sidemed revolutsiooniliste hulkadega. Kommunistiline partei peab arvestama alaliselt kõiki nihkumisi, mis sünnivad majanduslikes elus, töölisklassis, klassijõudude vahekorrades, selleks, et oma taktikat õieti ära määrata ning neid järjekorralisi lülisid leida, millest kinni haarata, et klassivõitlust edasi viia. Kuid neist nihkumistest ei tohi teha oportunistilisi järeldusi.

Vaatamata kõikide raskuste peale, on eesti töölisklassil oma komm. partei juhtimisel *revolutsioonilise võitluse jätkamiseks, kõvendamiseks ning töölisklassi võiduks kodanluse üle kõik võimalused, jõud ja väljavaated olemas*. See on ainukene järeldus, mida enamlased seisukorra analüüsimisest teha võivad.

Esiteks, vaatamata selle tuntava laialipillumise peale, mis sündis eesti kodanluse „majanduspoliitika“ ja kriisi tagajärjel töölisklassis, on töölisklass EKP juhtimisel oma juhtiva seisukoha töörahvahulkades alal hoidnud, on töölisklass jäänud endiselt otsustavaks revolutsioonilise liikumise kan-

dejõuks, kes peab otsustavat võitlust kodanluse vastu. Aga tööstusproletariaat leiab võimsat toetust küllalt suurearvulise maa proletariaadi ja poolproletaarlaste poolt ning temal on tugev liitlane kehva talurahva näol. Linna- ja maatöölised, sajad tuhanded poolproletaarlased, kehvikud, väkemaapidajad, kalurid, vene vähemusrahvusest käsitöölised ja kehvikud sünnitavad selle määratusuure rahva enamuse, keda EKP võib ja peab mobiliseerima revolutsioonilise võitluse lipu alla. Töölisklassi võimalus võita omale suurearvulist liitlast linna ja küla kehvikute näol, võimalus võita mitte üksi töölisklassi enamust, vaid kogu rahva enamust proletaarse revolutsiooni lipu alla, see on esimene tala, millele rajatud töölisklassi võidu jõud ja võidu väljavaated kodanluse üle Eestis.

Teiseks, vaatamata 1. detsembri ülestõusu kaotusele, vaatamata valgele terrorile, mille abil kodanlus ja sotsiaalfaschism katsusid EKP-d tööliste hulkadest isoleerida, ei läinud neil korda meie parteid töölistest eraldada, meie partei juhtivat osa töölisklassis hävitada. Töölisklassi teadlik osa on jäänud kindlasti truuks oma komm. parteile. Kuid komm. partei mõju ei piirdu ainult töölisklassi teadliku osaga, see mõju ulatab määratu laiade töörahvahulkade peale, kes nende tegelikkude kogemuste põhjal, mida nad saanud eesti kodanluse ja sotsiaalfaschismi poliitika teostamisest, ikka enam selgusele jõuab, et see tee, mida EKP näitab kriisist ja kurnamisest väljapääsemiseks, on ainukene õige tee. EKP mõju töörahvahulkade peale ja töörahva poolehoid EKP-le on suurem, kui seda julgevad arvata paljudki kommunistid. EKP juhtiv osa töölisklassis ja töörahva hulgas, see on teine tala, millele rajatud töölisklassi võidu võimalused ja väljavaated kodanluse üle Eestis.

Kolmandaks, hävitades pärast 1. detsembri ülestõusu sadasid paremaid proletaarlast ja kommuniste, võttes tarvitusele kõige jõhkramad tööliikumise lõhkumise ja purustamise meetodid (provokatsioon), katsusid kodanlus ja sotsiaalfaschism komm. parteid hävitada. Kuid asjata. Tuginedes oma suurtele enamliste võitluskogemustele, oskas partei oma peajõudusid kodanluse löögi eest kaitsta. Kominterni abil, Marxi-Lenini-Stalini teooria alusel, suutis partei leida uusi enamlisi töötamisviise, uusi sidemekõvendamise meetodeid hulkadega ning sellega paralüüsida kodanluse hoope. Ja partei enamline juhtimine, eesotsas tema vanade, võitluses karastatud

enamliste kaadritega, suudab parteid üle viia kõikidest raskustest ning vankumatult seista oma võitluspostil. Suurte enamliste kogemustega, määratutest klassivõitlustest läbi käinud kommunistilise partei olemasolu, — see on kolmas tala, millele rajatud töölisklassi võidu võimalused ja väljavaated Eestis.

Töölisklassi võit on töölisklassi ja tema partei enese käes. Tema raudsest tahtest, distsipliinist, tema oskusest lõpuni teostada leninlist liini, oleneb proletariaadi võit.

Töölisklassis sündinud nihkumiste oportunistilise hindamise ja 1. detsembri kaotuse tagajärjel, elas meie partei pärastõja-aegse kapitalismi teises ajajärgus (kapitalismi ajutise, osalise stabiliseerumise ajajärk) terve rea raskusi üle, mis ennast kuni seniajani tunda andsid. Need raskused seisid selles, et *partei maha jäi revolutsioonilise liikumise tempost ning rasket organisatsioonilist kriisi üle elas.*

See mahajäämine revolutsioonilise liikumise tempost seisis kõigepealt selles, et partei ei suutnud kasutada olemasolevaid soodsaid objektiivseid tingimusi partei organisatsioonilise kriisi likvideerimiseks, vabrikute ja tehaste rakukestele tugineva organisatsioonide võrgu loomiseks, keskmiste juhtivate (raiooni- ja linnakomiteed) lülide kindlustamiseks ning pöörde läbiviimiseks partei töös.

See mahajäämine revolutsioonilise liikumise tempost seisis, edasi, selles, et partei jäi maha pahemale poole minevate tööliste aktiivsusest, et ta ei suutnud võita juhtivat osa stüühilistes majanduslikes streikides, et ta ei jõudnud täielikult järele jõuda töötute aktiivsusele.

See mahajäämine revolutsioonilise liikumise tempost seisis, lõpuks, selles, et partei ei suutnud asuda talurahva ja teiste väikekodanliste hulkade kasvava rahulolematuse etteotsa.

Selle mahajäämise põhjuseks ei olnud kaugeltki mitte üksi objektiivsed põhjused (1. detsembri kaotuse järeldused, rasked põrandaaluse töötamise tingimused jne), vaid *eestkätt see asjaolu, et parteiline juhtimine ei seisnud sel ajajärgul (1928—30. a.) tarvilisel enamlisel kõrgusel, et põrandaalune juhtimine teostas sel ajajärgul oportunistlik poliitikat.*

Partei juhtimine ei näinud õigel ajal ülevalnimetatud nihkumisi töölisklassis, ei teinud neist nihkumistest enamlisi järeldusi edaspidise taktika ning töötamise-meetodite kohta, ei korraldanud ümber kogu partei tööd ja juhtimist parteis ning

ka partei juhtimist hulkade üle vastavalt neile uutele tingimustele, vastavalt neile uutele töötamise ja juhtimise nõudmistele. Ta töötas endiselt, pidades silmas neid tingimusi, mis olid enne detsembri ülestõusu.

Sellest põrandaaluse ja põrandapealse töö mitteõige sidumine, sellest kaalduvus oportunistlike legalismi, põrandaaluse organisatsiooni tähtsuse ja osa allahindamine, provokatsiooni hädaohust mittearusaamine, oportunistlike olluste mõju allahindamine, sotsiaaldemokraatia mõju ja tema fashiseerimise protsessi allahindamine, usu kaotamine tööliklassi jõusse, töölistest juhtivate kaadrite tähtsuse allahindamine, ühise väerinna taktika oportunistlike moonutamine jne. Sellest — teisest küljest — sektantsus, sideme puudumine uute tööliklassidega, lahtiütlemine tööst reformistlikes ametiühisustes, ühise väerinna taktika ja hulgalise töö ignoreerimine jne.

Kominterni abil paljastas partei parempoolse kallaku meie parteis. Kominterni abil avas meie partei otsustava tule parempoolse kallaku ja tema konkreetsete kandidaate vastu, Kominterni abil kihutas partei oportunistlike ollused juhtivatelt kohtadelt minema. Kominterni abil, tema otsekoheste juhtnõuade alusel, otsustavas võitluses parempoolse kallaku, kui peahädaohu vastu, parandas partei tehtud vead.

Võitluses Kominterni liini eest, kasutades olemasolevaid soodsaid objektiivseid tingimusi, on meie partei, keskkomitee juhtimisel, viimasel ajal rea edusamme saanud.

Meie partei kohta käivate Kominterni otsuste alusel on partei välja töötanud *revolutsioonilise liini*, mis vastab neile suurtele klassivõitluse nõuetele, mida kapitalistlike stabilisatsiooni lõpp, tööliklassi revolutsioonilise liikumise tõusu kiire kasv, sõjahädaohu suurendamine ja kasvav N. Liidu kaitsemise vajadus üles seavad.

Parteie on läbi viinud *tuntava ideoloogilise pöörde*, tõstes kogu partei ja tööliklassi valvelolekut võitluseks revolutsioonilise klassivõitluse oportunistlike moonutuste vastu, tõstes selle alusel kogu partei ja tööliklassi aktiivsust.

Parteie on tuntavaid tagajärgi saanud *võitluses provokatsiooni vastu*, paljastades konkreetsete faktide najal kodanluse ja sotsiaalfaschismi provokatsiooni poliitikat, paljastades konkreetseid provokatsiooni kandidaate ja provokaatoreid, levitades tuhandetes eksemplarides vastavat kirjandust, tõstes kogu partei ja tööliklassi valvelolekut võitluses provokatsiooni vastu, peks-

tes provokaatoreid parteist ja kõikidest legaalsest organisatsioonidest välja ning mobiliseerides suuri tööliste hulke aktiivsele võitlusele provokatsiooni vastu.

Parteie on kogu enamlike otsustavusega üles seadnud küsimuse *ametiühisuste ja teiste legaalsest tööorganisatsioonide poliitilise liini kohta*, paljastades nende organisatsioonide oportunistlike liini, kõrvalekaldumist revolutsioonilise klassivõitlusest, lahtiütlemist tööliklassi rev. võitlusest ning kutsudes ja mobiliseerides kommuniste ja kõiki revolutsioonilisi töölisi otsustavalt võitlema nende organisatsioonide liini parandamise ja nende võitlusvõime tõstmise eest.

Parteie on kogu enamlike otsustavusega üles seadnud küsimuse *parlamendi pahempoolse fraktsiooni kohta*, paljastades kodanluse ja sotsiaalfaschismi püüdeid töölise häälega valitud pahempoolset parlamendi fraktsiooni muuta oma tööriistaks ning töölise petmise ja ninapidi vedamise abinõuks, paljastades seda provokatsiooni, mida kodanlus ja sotsiaalfaschism parlamendi pahempoolse fraktsiooni kaudu katsus teostada, kutsudes ja mobiliseerides töölisi võitlema provokaatorite väljakihutamise eest riigikogu pahempoolsest rühmast, mobiliseerides töölisi võitlusele selle eest, et riigikogu pahempoolne rühm teostaks tõelist revolutsioonilist liini nii parlamendis, kui ka väljaspool parlamenti.

Parteie on saavutanud tuntavaid tagajärgi *tööteliikumise* organiseerimisel, mobiliseerides töötuid võitlusele oma seisukordparandavate revolutsiooniliste nõudmistega eest.

Sm. Stalini ajaloolise kirja („Enamlike ajaloo mõningatest küsimustest“) juhtnõuade alusel on partei keskkomitee kogu ulatuses üles seadnud partei üksikute mineviku vigade enamlike enesearevustuse, välja selgitades ja ära võites neid vigu, mida meie partei tegi tööliklassi liitlaste (talurahva) küsimuses ja maaküsimuses Eesti töörahva kommuuna ja kogu klassisõja (1918.—19. a.) ajajärgul, samuti ka sõjariistus ülestõusu küsimuses (1924. a. ülestõus). Oma vigade enamlike enesearevustusele võtmine annab tunnistust partei ideoloogilisest kasvust ning leninismimarksismi teooria süvenemisest parteis. Oma vigade enamlike enesearevustus on ka eelduseks, et parteie veel otsustavama, pöörde teeb praktilises töös. maatöölise, kehvikute ja keskmikkude seas.

Parteie on esimesi samme astunud ka *vähemusrahvuste küsimuse* enamlike ülesseadmiseks Eestis.

Partei on rea saavutusi saanud oma töötamise, konspiratsiooni ja hulkadega sidemeloormise meetodite ümberkorraldamise alal, partei on juba osaliselt tunginud uutesse töölisklassidesse, kes seni revolutsioonilisest liikumisest kõrval seisis, partei on laiendanud ja kindlustanud sidemeid nende hulkadega, on laiendanud keskmiste juhtivate lülide võrku, mis eriti tarvilik sidemeloormiseks laiade hulkadega, nende hulkade tegeliku võitluse juhtimiseks. Kõik need kokku on esimesed tähtsamad sammud organisatsioonilise kriisi lahendamise teel.

Kõik see ei tähenda aga kaugeltki, et partei oleks juba lõpulikult üle saanud endise oportunistilise poliitika hävitavatest järeldest, et partei seisaks juba nende ülesannete kõrgusel, mida käesolev klassivõitluse ajajärk talle ette seab, et partei oleks juba lõpulikult likvideerinud mahajäämise revolutsioonilise liikumise tempot. Seda veel ei ole.

Objektiivsed tingimused selle ülesande täitmiseks ja seega kogu töölisklassi võitluse kõvendamiseks revolutsioonilise väljapääsu eest kriisist on soodsamad kui kunagi enne.

Kapitalistline osaline, ajutine stabilisatsioon on lõppenud, kriis teravneb, töölisklassi ja kõige laiemate hulkade häda ja viletsus kasvab; otsides väljapääsu kriisist kapitalistlikel teel kõvendab kodanlus ja sotsiaalfaschism veel enam pealetungimist töötavatele hulkadele, vastuolud kodanluse ridades kasvavad ja teravnevad, võimalused seniste meetoditega valitsemiseks kahanevad kiiresti.

N. Liidu 15 aasta hiiglasaavutused näitavad — teisest küljest — kõige laiematele töötavatele hulkadele, et ainukeseks väljapääseteeks töörahvale kurnamisest ja kriisist on see tee, mida temale näitab kommunistiline partei, on võitlus revolutsioonilise väljapääsu eest kriisist, võitlus proletariaadi diktatuuri eest.

Missugused ülesanded järgnevad sellest seisukorrast meie parteile?

„Kapitalistlike stabilisatsiooni lõpp, revolutsioonilise kriisi eelduste kasv real kapitalistlikel maadel ja uus rahvusvaheline seisukord seavad kogu teravuses üles kommunistlike parteide praegusaja põhiülesande täitmise küsimuse: *valmistada töölisklass ja eksploateeritavad hulgad majanduslise ja poliitilise võitluse käigus eelseisvateks võitlusteks võimu eest, proletariaadi diktatuuri eest*“, — niiviisi määras kõikide kommunistlike parteide üldise üles-

ande käesolevaks ajajärguks ära Kominterni 12. pleenum (meie allakriipsutus — L. L.).

Teostades seda üldist strateegilist ülesannet, sidudes võitlust kapitali pealetungimise, faschismi ja reaktiooni ning peale nihkuva imperialistilise sõja vastu, N. Liidu kaitsemise eest, töölisklassi enamuse võitmise ja sotsiaaldemokraatia hulgalise mõju purustamisega, seisab meie partei ülesanne selles, et võita kõikides töölisklassi majanduslistes ja poliitilistes võitlustes juhtivat osa, organiseerida neid võitlusi ning mobiliseerida ühise väerinna abil kõige laiemaid hulki selle võitluse lipu alla.

Partei ülesanne seisab selles, et otsustavalt ümberkorraldades kogu oma tööd, luua sidet kõige laiemate töölisklassidega, tungida uutesse töölisklassidesse, kes veel revolutsioonilisest liikumisest puutumatud, laiendada, kindlustada ja kõvendada keskmisi juhtivaid lülisid, tõsta kogu partei ja iga üksiku parteiliikme aktiivsust, luua meie organisatsioonide võrk kõikidesse tähtsamatesse ettevõtetesse, töökohtadesse ja sõjaväeosadesse.

Partei ülesanne seisab selles, et lõpule viia võitlust provokatsiooni ja oportunistiga ning sektantsusega pahempoolsetes ametiühisustes ja teistes legaalsetes töölise organisatsioonides, muuta need organisatsioonid hulgalisteks, tõsta nende võitlusvõimet, muutes neid võitluse käigus tõelisteks hulgalisteks töölisklassi võitluse organisatsioonideks. Eriti tarvilik on kõvendada tööd reformistlikes ametiühisustes, muutes nende ametiühisuste kohalisi organisatsioone revolutsioonilisteks võitlusorganisatsioonideks, kihutades minema nende eest otsast äraandlikke juhte ning kõvendades ühist väerinda reformistlike töolistega.

Partei ülesanne seisab selles, et läbi viia otsustavat pööret töös külas, tungida organisatsiooniliselt külasse, laiendada sidemete ja organisatsioonide võrku maatöölise seas, luua tõeline liit kehvikutega, tõmmates neid aktiivsele võitlusele maksude ja oksjonite vastu, oma nõudmiste eest.

Partei ülesanne seisab selles, et veel enam kõvendada võitlust provokatsiooni vastu, kõikide töötamise ja konspiratsiooni meetodite ümberkorraldamise ja süvendamise eest.

Töölisklassi revolutsioonilise võitluse tõstmiseks, partei juhtiva osa laiendamiseks ja kõvendamiseks nendes võitlustes, kõigi ülemalnimetatud ülesannete täitmiseks on

vaja otsustavalt kõvendada võitlust sotsiaalfaschismi, kui kodanluse sotsiaalse peatoe vastu. Just meie partei organisatsioonilised nõrkused ning teatav mahajäämine revolutsioonilise liikumise tempost nõuavad meie parteilt praegusel silmapilgul kõige otsustavamalt, süstemaatilisemat ja järjekindlamat võitlust sotsiaalfaschismi, eriti tema „pahempoolse“, kardetavama tiiva vastu, sest et sotsiaalfaschism katsub ära kasutada meie partei organisatsioonilisi nõrkusi ning „pahempoolsete“ äraandlikkude manöövrite abil tööliklassi võitlust ära anda, tööliklassi majanduslisi ja poliitilisi streike lõhkuda, kõiki kriisi raskusi töörahva turjale laduda, tööliklassi võitlust kriisist revolutsioonilise väljapääsu eest nurja ajada ja kodanlust kapitalistilisel teel kriisist välja aidata. Nagu kogu rahvusvahelinegi sotsiaalfaschism, on ka eesti sotsiaalfaschism viimasel ajal, ühenduses kriisi teravnemisega ja tööliklassi pahemale poole minekuga, tarvitusele võtnud kõige äraandlikumad „pahempoolsed“ manöövrid. Kõige väiksemgi leplikkus nende manöövrite vastu sisaldab määratusuurt hädahohtu tööliklassile, sest et nende „pahempoolsete“ manöövrite eesmärgiks pole muud kui kõikide tööliklassi võitluste äraandmine, faschistilise pealetungimise ja N. Liidu vastase sõja ettevalmistamise kindlustamine. Sellepärast on tarvilik kõige suurem valvelolek. Et võidelda peavaenlase — kodanluse vastu, vaja juhtida pealöökk sotsiaalfaschismi vastu. Vaja paljastada iga väiksematki sotsiaalfaschismi manöövrit, vaja anda igale nende manöövrile vastulöökk. Lahutamata osaks sellest võitlusest sotsiaalfaschistlike juhtide vastu on ühise väerinna loomine sotsiaaldemokraatlike ja reformistlike ametiühisuste töölistega. Tööliklass võib kodanluse pealetungimist tagasi lüüa, oma majandusliste ja poliitiliste nõudmiste ning revolutsioonilise väljapääsu eest võidelda ainult ühise väerinna taktika abil. Revolutsioonilised töölised peavad looma sidemeid kõikide töölistega sotsiaaldemokraatlistes ja reaktsioonilistes organisatsioonides, tõmmates neid ühisesse väerinda võitluseks kodanluse pealetungimise ja faschismi vastu, N. Liidu kaitseks.

Partei ülesanne seisab selles, et sm. Stalini kirja juhtnõuade alusel viia lõpule partei üksikute mineviku vigade arvustamist, tõsta partei ideoloogilist valvelolekut, kõvendada partei ja tööliklassi ees seisvate ülesannete valgustamist ajakirjanduses ja kirjanduses, arvustada enamliselt puudusi ja nõrkusi partei töös, erilist tähel-

panu juhtides revolutsioonilise võitluse väljavaadete selgitamisele Eestis, laiendada partei ajaloo küsimuste uurimist ja suurendada partei ajaloo kohta käiva kirjanduse väljaandmist.

Kõige suuremaks hädahohtuks meie parteile on praegusel silmapilgul revolutsioonilise liikumise tempost mahajäämise hädahoht. Ühenduses kriisi teravnemisega, nõukogudevastase sõjahädahohtu kasvamisega, faschistilise pealetungimisega ning tööliklassi pahemale poole minekuga hakkavad sündmused ikka kiiremini arenema. Partei peab nendeks sündmusteks valmis olema. Sellepärast seisab partei ülesanne, lõpuks, selles, et kõvendada võitlust kahel väerinnal — pahempoolse kallaku kui peahädahohtu ja „pahempoolse“ oportunisti ning nendega leppivate meeolude vastu. Eriti otsustavalt on vaja võidelda oportunistilise sabasörkimise ja pessimismi ning perspektiivide kaotuse vastu (oportunistilised meeolud, et Eestis puuduvad proletarseks revolutsiooniks väljavaated, et eesti tööliklass on nõrk ja jõuetu jne). Vaja paljastada kodanluse poole ülejooksikuid, nagu Saaremaa organisatsiooni end. tegelane A. Ellam. Vaja paljastada ja häbiposti naelutada neid, kes levitavad partei ja tema juhtimise vastu valet ning laimu. Sama otsustavalt vaja võidelda passiivsuse, sektantsuse, isetegevuse ja enesealgatuse puudumise vastu, kogu partei ja iga üksiku parteilikme kõige suurema aktiivsuse isetegevuse ja enesealgatuse eest.

Kominterni abil, mille eesotsas Lenini parem õpilane, rahvusvahelise tööliikluse vankumata juht sm. Stalin, suudab meie partei, tuginedes oma enamlastele võitluskogemustele, täita need ülesanded, mida tema peale paneb praegune olukord, mis on „täidetud äkiliste plahvatustega ja sündmuste järskude pöörangutega“ (Kominterni 12. pleenum).

* * *

Märkus.

Et mul võimalust polnud käesoleva artikli esimese osa korrektuuri lugeda, sellepärast tuleb selles esimeses osas („Klassiv.“ 148—149) teha järgmised muudatused ja täiendused:

Lhk. 20, teine veerg. Maha tõmmata selle veeru viimased viis rida, alates sõnadest: „Selles mõttes erineb...“ ja kuni selle absatsi lõpuni — „... parteid välja kasvasid (lhk 21).

Lhk. 22, esimene veerg, 23-s rida ülalt, lugeda nii: „mitte otsida, nagu seda teevad sotsiaalfaschistid ja oportunistid...“

Lhk. 22, teine veerg, 9-das reas alt, sõna „baas“ asemel lugeda „mõju“.

Lhk. 23, esimene veerg, 10-das reas ülalt, sõnade „leida“ ja „töötavate“ vahele paigutada järgmine

ause: „ei leidnud sellel klassivõitluse astmel, mil töölisklass teostas võidukat pealetungimist, mingit poolehoidu...“

Lhk. 23, esim. veerg, 27. rida alt, sõna „baas“ asemel lugeda „mõju“.

Lhk. 24, teine veerg, 23. rida ülalt, sõna „ka“ asemel lugeda „eestkäti“.

Lhk. 24, teine veerg, maha tõmmata teise absatsi lõpp („Ja siin peab...“) ning selle asemel lugeda: „Märgime siin ära ühe tähtsama vea enamlise organisatsiooni poliitikas, mis üheks tähtsamaks ETK kaotuse põhjustajaks oli.“) Siia juurde lugeda joone alla järgmine märkus: „Meie peatame siin ühe tähtsama ETK vea juures (maaküsimuses). Kuna ETK kaotust põhjustasid rida üldiseid asjaolusid (üldine rahvusvaheline revolutsiooniliste jõudude vahekord, sotsiaaldemokraatia äraandmine jne) ning mõningad teised vead (peale maaküsimuse), siis peame tarvilikuks ETK vigade ja ta kaotuse põhjuste selgitamise juurde edaspidi tagasi tulla.“

Lhk. 27, teine veerg, 15. r. ü. Maha tõmmata: „tagasi lööma igasugused kallaletungimised maakodanluse poolt, kes liitu teeb mõisnikkudega.“ Selle asemel lugeda: „ning armuta maha suruma igasugused mõisnikkudega liitu tegeva maakodanluse kallaletungimised nõukogude võimule ja neilt sõjariistus kallaletungijatelt ning vastuhakkajatelt maa ja varandus jalamaid tasuta ära võtma.“

Lhk. 28, esim. veerg, 13. r. ü., sõnade „oli“ ja „et“ vahele lugeda järgmine lause: „et mobilisatsioon pikaliselt venis ja neid tagajärgi ei annud, mida ta selles soodsas olukorras anda oleks võinud, et töötavate hulkade poliitiline mobiliseerimine partei ja nõukogude kaudu puudulikult arenes...“

Lhk. 29, teine v. 24. r. ü., sõna „baas“ asemel lugeda „mõju“.

Lhk. 29, teine v. 20. r. a., sõna „sotsialistide“ järelle lugeda vahele „partei kohalisi organisatsioone 1922. a. kevadel“ jne.

Lhk. 29, teine v. 2. r. a., sõna „kohati“ asemel lugeda „viimastel valimistel enne detsembri ülestõusu.“

Lhk. 30, esim. veerg, 16. r. ü., klambrites lugeda peale sõna „nõudmist“ veel järgmist: sm. J. Anvelt „Avalik kiri“ 1924. a. ja terve rida tema ar-

tikleid põrandaaluses „Kommunistis“ samal ajal ning varem“.

Lhk. 30, esimene v. teise absatsi viimane rida lugeda: „(test) selleks tõuget oli annud“.

Lhk. 31, esim. v. 19. r. a., lugeda: „malt“ poolt propageerivad ja põhjendavad seisukohta, et“ jne.

Lhk. 32, esim. v. 6-da absatsi algus lugeda: „Viktor Kingissepa osa marksismi-leninismi teooria ja praktika süvendamisel Eestimaa kommunistlikes liikumises seisab...“

Lhk. 34, teine v, 21. r. a., sõna „legaalsete“ järelle lugeda „tõeliselt pahempoolsete...“

Lhk. 35, esim. v. Maha tõmmata esimese absatsi lõpp alates sõnadest: „kuid sellejuures...“ ja lõpetades sõnadega — „revolutsioonilist võitlust pidama“ Selle asemel lugeda järgmist: „Kuid selle juures ei kohanenud Kingissepp legaalsete võimaluste kasutamisel silmapilgukski oportunistlikele legalismile ei vandunud alla kodanluse „seaduslikkusele“, ei öelnud lahti revolutsioonilistest hüüdsõnadest“ ei jäänud kodanlise diktatuuri „seaduslikkuse“ poolt „lubatud“ tegutsemise piiride juurde, vaid ta võitles iga sammu peal selle legalismi vastu ja õpetas hulkasid iga sammu peal seda „seaduslikkust“ murdma „lubatud“ legaalsuse vormidest revolutsioonilise võitlusega üle astuma, kodanlise diktatuuri vastu tõelist revolutsioonilist võitlust pidama.“

Lhk 36 esim. veerg, teise absatsi, esimese lause lõppu tuleb lehekülje alla teha järgmine märkus:

„Siin ei käsita meie kõige EKP tegvust klassisõja päivil valge eesti territooriumil, vaid meie käsitame ainult küsimuse ühte külge nimelt V. Kingisepa juhtivat osa partei organisatsiooni tegevuses. Kogu EKP tegevus ja võitlus klassisõja päivil on oma ette suur probleem, mida käesoleva lühikese artikli piirides käsitada ei jõua. Kuna meie käesolevas artiklis mõnede EKP küsimuste käsitamise juures tarvilikuks pidasime teiste EKP probleemide seas käsitada eriti V. Kingissepa, kui EKP ühe tähtsama juhi osa, sellepärast räägimegi konkreetselt neist vigadest mis Kingissepa tegevusega sel ajajärgul otsekohe seotud on“

Lhk. 37, esim. v. 15. r. a.; lugeda: „1917-18-19. a.“ jne.

Lhk. 37, teine v. 5. ja 6. reas maha tõmmata: „ei saa omale liitlasi oma liusate silmade pärast.“

Avalik kiri kõikidele Eestimaa kommunistlise partei liikmetele ja poolehoidjatele*)

S e l t s i m e h e d !

Kodanlus tungib jõhkralt peale!

Majandusline kriis süveneb Eestis kiiresti. Ajutine kapitalismi stabilisatsioon, mis algas pärast 1. detsembri ülestõusu, on lõppenud. Vastuolud kodanluse ridades teravnevad: käesoleval aastal on olnud juba kolm valitsusekriisi ning väljavaated parlamentlise valitsuse loomiseks muutuvad ikka kitsamaks. Kodanlus nõuab järsumat üleminekut avalikule fashistlisele diktatuurile, mobiliseerides selleks jõudusid („vabadesõjalaste“ liit, kaitseliit jne), katsudes läbi viia põhiseaduse muutmist (rahvahääletus), valmistades ette fashistlise diktatuuri teostamise valitsust „töökabineti“ näol. Sõja ettevalmistus N. Liidu vastu ja nõukogudevastane kihutustöö on viimasel ajal märksa tugevamaks muutunud.

Töölisklassi seisukord on kodanluse jõhkra pealetungimise tagajärjel muutunud viletsamaks, kui ta kunagi pärast sõda on olnud. 1. septembril käesoleval aastal oli töötuid töøbörsedes neli korda rohkem registreeritud kui läinud aastal samal ajal. Töölise palkasid on käesoleva aasta jooksul vähendatud kaks kuni kolm korda. Reaalne töötasu on langenud allapoole ennesõja-aegset tasapinda, eriti maatöölise töötasu. Tuhanded töötud, nende naised ja lapsed nälgivad.

Parem ei ole linna- ja maaproletaarlaste, pöpside, kehvikute, kehvide kalurite, keskmikkude, alamteenijate, kooliõpetajate ning vene vähemusrahvusest töörahva seisukord. Kogu töörahva paljaskoormisega, kõrgete maksude pealepanemisega töörahva hulkadele, sõjavõlgade ja parunitele tasumaksimise summade väljapumpamisega nende hulkade taskust, tuhandete kehvikute ja keskmikkude väljakihutamisega oma eluasemetelt jne tahab kodanlus end kriisist välja aidata.

*) See valges Eestis põrandaall väljaantud „Avalik kiri“ saadeti toimetusele. Avaldame ta oma lugejate tutvustamiseks Eesti tööliikumise küsimustega. Toim.

Sotsialismi võidusammud N. Liidus

Kriisi sügavus ja töötavate hulkade viletsus tuleb iseäranis teravalt ilmsiks, kui meie seda võrdleme seisukorraga N. Liidus. N. Liidus on sotsialismi võit lõpulikult kindlustatud. Viieaastaplaan teostati nelja aastaga. On käima lastud sajad ja tuhanded uued vabrikud, tehased, raudteeliinid, kaevandused, elektrijaamad. Alles neil päevil avati maailma kõige suurem elektrijaam — Dneprostroi. N. Liidus on lõpulikult likvideeritud tööpuudus. Kehvikute ja keskmikkude määratu enamus on vabatahtlikult kollektiivmajapidamistesse astunud, tõstes põllumajanduse viljakust. Maksuta arstiabi, puhkus ühes palga edasimaksmisega, tuhanded puhkemajad sadade tuhandete tööliste ja ühismajapidajate jaoks, maksuta alg-, keskj ja kõrgem haridus ning riikline toetus töörahva lastele haridusesaamiseks, kõik see kindlustab N. Liidu töölistele, kehvikutele ja keskmikkudele ning teenijatele niisugused elamistingimused, millest kapitalistlike maade töörahvas unistadagi ei julge.

Præguses klassivõitluse seisukorras Eestis võib ära märkida *töölisklassi revolutsioonilise liikumise tõusu kasvu*, mille tõenduseks rida sõjakaid töötute koosolekuid, provokatsiooni aheliku läbimurdmine mitmetest lülidest, võitlus revolutsioonilise klassivõitluse liini eest legaalsetes töölisteorganisatsioonides, sotside mõju kahanemine töötute hulgas.

Peahoobid sotsiaalfashismi vastu

See olukord, mis tekkinud teravast majanduslisest kriisist, kodanluse pealetungimisest, N. Liidu vastase sõja ettevalmistamisest ning töötavate hulkade ennenägemata viletsusest, seab meie partei ette seda suuremad ülesanded *sellepärast, et kodanluse pealetungimist ja tema järjekindlat ettevalmistamist fashistlise diktatuuri maksmapanemiseks toetab kogu jõuga sotsiaalfashism, etsi sotsialistlik töölistepartei*. Selle

partei juhid teevad kõik, et kindlustada kodanluse poliitika läbiviimist ja ajada nurja töölisklassi võitlust kodanluse pealetungimise vastu. Ühest küljest aitavad selle partei juhid kodanlusel läbi viia linna- ja maatööliste palkade alandamist, tollide tõstmist, maksude kõrgendamist, tasumaksimist parunitele ja uussakslastele, juhivad provokatsiooni ja pahempoolsete töölisorganisatsioonide purustamist, teevad kõige vihasemat ja äraandlikumat kihutustööd N. Liidu vastu ja sammuvad niiviisi N. Liidu vastase sõja ettevalmistamise eesotsas. Teisest küljest võtavad nad tööliste petmiseks ja kodanluse diktatuuri päästmiseks praegu tarvitusele kõige äraandlikumaid „pahempoolseid“ manöövreid. Et töölistes pettekujutusi luua, nagu võitleksid sotsiaalfaschistlikud juhid faschismi vastu, organiseerivad nad tühiseid kaklemisi faschistidega, rääkides, et sellega panevad nemad piiri faschistlikule pealetungimisele, katsudes ära hoida tööliste hulgalist võitlust faschismi vastu. Nad teevad käremaid sõnu kapitalismi pankrotist ja sotsialismi kätte jõudmisest, kuid olles opositsioonis ehk võttes osa kodanlastest valitsustest aitavad nad ühtviisi viia kodanluse pealetungimist töörahvale ning võitlevad tegelikult selle eest, et kapitalistilisel teel kriisist välja jõuda.

Kuna EKP, vaatamata rea edusammude peale, organisatsioonilisel kriisist välja jõudnud pole ning kõige laiemate hulkadega veel sidet ei ole suutnud luua, et hulkade võitlust iga sammu peal juhtida, on sotsiaalfaschistide äraandlikud „pahempoolsed“ manöövrid eesti töölisklassi revolutsioonilisele võitlusele eriti kardetavad. Mobiliseerides töölisi, poolproletaarlast, kehvikuid ja keskmikke ning piiräärset vene töörahvast kõige otsustavamale võitlusele kodanluse pealetungimise vastu, faschismi ja tagurluse vastu, N. Liidu vastase sõja vastu, oma seisukorra parandamise eest, revolutsioonilise väljapääsu eest kriisist, *peab kogu partei kogu oma töös juhtima pealöögi sotsiaalfaschismi kui kodanluse sotsiaalse peatoe vastu.*

Vaja on igal pool kõige otsustavamalt paljastada sotsiaalfaschistlikku juhte. Vaja igale manövrile anda vastulööki. Vaja igale töölisel, eestkätt sotsiaaldemokraatlistele ja reformistlikele tööliste kannatlikult seletada, et sotsiaalfaschistlikud juhid annavad nende huvisid ära ning teevad „pahempoolseid“ sõnakõlke ainult selleks, et töölisi petta ja kodanlust päästa. Ainult niiviisi võime meie võidelda oma peavaenlase — kodanluse vastu,

Rohkem aktiivsust, iestegevust, enesealgatust

Nende ülesannete täitmine nõuab *kogu parteilt ja igalt üksikult parteilikkemelt ning poolehoidjalt kõige suuremat aktiivsust, iestegevust ja enesealgatust.* Ainult sel tingimusel suudab partei tõusta töölisklassi ja kogu töörahva revolutsioonilise võitluse etteotsa, suudab vastulööki anda kodanluse pealetungimisele, mobiliseerida kõige laiemaid hulka võitlusele oma seisukorra parandamise eest, võidelda revolutsioonilise väljapääsu eest kriisist.

Iga parteiorganisatsioon, iga üksik parteiliige vabrikutes, tehastes, ettevõtetes, küllades, mõisates, sõja- ja mereväes, pahempoolsetes ja reformistlikes ametiühisustes, igasugustes hulgalistes organisatsioonides, valitud esituskogudes peab *kõige suuremat aktiivsust* üles näitama, et töölistele ja kehvikutele, sõduritele ja merimeestele meie partei seisukohtasid ja ülesandeid selgitada ning neid meie partei hüüdsõnade alusel aktiivsesse võitlusesse tõmmata.

Partei organisatsioonid ja liikmed, kes kaotanud keskkomiteega sideme, *ei tohi passiivselt oodata*, kuni keskkomitee nendega sideme loob, vaid peavad kohapealsetes organiseerimisetöös, kohapealsete hulkade mobiliseerimises ja nende võitluse korraldamises kõige suuremat aktiivsust üles näitama, vaatamata selle peale, kas side olemas partei keskorganitega või mitte, ning peavad oma poolt samme astuma, et katkenud sidet keskkohaga uuendada. Partei keskkomitee tunnistab täiesti lubamatuks parteiliikmete passiivsuse, iestegevuse ja enesealgatuse puuduse, mida põhjendatakse sideme puudumisega keskkohaga. Vaja tegutseda partei keskkomitee üldiste juhtnõuade, üleskutsete, lendlehtede ja kirjanuduse järele.

Võitlusele töölisklassi majanduslike ja poliitiliste nõudmiste eest

Töötavate hulkade mobiliseerimist majanduslikeks ja poliitiliseks võitluseks kodanluse pealetungimise vastu tuleb teostada järgmiste hüüdsõnade all:

Palkade alandamise vastu. Elatismiinumile vastava palga eest linnas ja maal. Tööliste lahtilaskmine seisma panna, lahtilastud töölisel elatismiinumile vastava palga alusel vabrikutesse, tehastesse ja ettevõtetesse tööle tagasi võtta. Töötatööliste viibimata raha ja toiduainete näol elatismiinumil suuruses riigi, omavalitsuste ja ettevõtjate kulul toetust anda.

Kõik töötatöölised ja üldse kõik töölised vabrikutes, tehastes, ettevõtetes, raudteedel, põlevkivikaevandustes, mõisates ja hallparuni suurtaludes riigi ja ettevõtjate kulul tööpuuduse, haiguse, õnnetute juhtumiste ja vanaduse vastu ära kinnitada.

Kõikidele mõisnikkudele, olgu eesti ehk teiste riikide alamatele tasumaksmine viibimata lõpetada, samuti lõpetada ka sõja- ja muude välisvõlgade maksmine ning anda need summad töötatöölise, nälgivate laste ning kehvikute toetuseks.

Igasugused sunduslikud oksjonid kehvikutele, keskmikkudele ning kehvadele asunikudele, kaluritele ja käsitöölisele lõpetada. Töölised ja kehvikud kõikidest maksudest vabastada. Kehvikute ja keskmikkude võlad maha kustutada ja keskmikkude maksukoormat vähendada. Esimesejärgu tarbeained tollidest vabastada.

Poliitilised vangid vabaks lasta.

Asumisele saadetud Petserimaa ja piiriäärse vöö kalurid, käsitöölised, kehvikud ja keskmikud riigi kulul oma eluasemetele tagasi tuua ja kogu Petserimaa ja piiriäärse vöö vene kehvi- ja kesktalurahvas igasugustest maksudest ja võlgadest vabastada.

Nende üldiste hüüdsõnade alusel on iga parteiliige ja poolehoidja kohustatud üles seadma ühes kohalike vabrikute, ettevõtete, mõisate, külade töölisega ja talupoegadega ning kehvade teenijatega *osalisi nõudmisi* vastavalt kohalise tööraha seisukorrale ja nõuetele.

Ühise väerinna eest, äraandlikkude juhtide vastu

Edukas majandusline ja poliitiline võitlus kodanluse pealetungimise vastu, sotsiaalfaschistlike juhtide äraandmise vastu, N. Liidu kaitseks on võimalik ainult kõige *laialise* tööraha ühise väerinna alusel *all, hulka*des. Paljastades kõige otsustavamalt sotsiaalfaschistlike partei ja reformistlike ametiühisuste äraandlikke juhte, juhtides nende vastu pealööki, vaja tõmmata nendes organisatsioonides ja nende organisatsioonide mõju all olevad töölised ühisesse väerinda võitluseks kodanluse pealetungimise ja faschismi vastu. Looge igal pool sidemed kodanluse ja sotsiaalfaschistide mõju all olevate töölisega, poolproletaarlastega, kehvikutega ja keskmikkudega ning tehke neile selgeks, et ainult ühise võitlusega, kommunistlike partei juhtimisel, võivad nad kodanluse pealetungimisele vastulööki anda ja oma seisukorda parandada.

Mida peab iga parteiliige tegema?

Võitluse kõvendamiseks sotsiaalfaschismi vastu, meie partei juhtiva osa tõstmiseks töölisklassi võitlustes ning ühise väerinna kindlustamiseks on igal parteiorganisatsioonil ja parteiliikmel eriti vaja võidelda järgmiste tegelikkude ülesannete teostamise eest.

Iga parteiorganisatsiooni, iga üksiku parteiliikme ja poolehoidja kõige alalisemaks ülesandeks peab olema *partei põhimõtete ja ülesannete selgitamine* oma ümbruskonna tööliste ja talupoegadele, sõduritele ja madrustele, minimaalse poliitilise kasvatustöö korraldamine isiklike jutuajamiste ja ringikeste kaudu, partei kirjanduse arusaadav seletamine, kõige lihtsamate põrandaaluste trükikodade ja paljundamise abinõude (kirjutusmasin, schapirograaf, käsitsi kirjutamine jne) loomine partei üleskutsete ja väljaannete paljundamiseks ning levitamiseks koha peal, kohaliste lendlehtede ja üleskutsete väljaandmine, seinalehtede kokkuseadmine ja ülespanemine, partei hüüdsõnade kirjutamine seintele ja müüridele jne. Iga parteiorganisatsioon ja parteiliige on kohustatud looma koha peal lihtsate abinõudega põrandaaluseid trükikodasid ja paljundamise abinõusid.

Iga parteiorganisatsiooni ja iga üksiku parteiliikme kõige algelisemaks ülesandeks on *kohapealset töölisliikumist organiseerida ja juhtida*. Iga parteiliikme otsekohene ülesanne on tungida kohapealsetesse reformistlistesse ametiühisustesse ja teistesse massilistesse organisatsioonidesse, paljastada nende organisatsioonide juhtide äraandlikku poliitikat, võita nendes organisatsioonides olevad töölised, poolproletaarlasted ja kehvikud meie partei poole, võidelda selle eest, et kõik valitavad kohad neis organisatsioonides läheksid revolutsiooniliste tööliste kätte, võtta need organisatsioonid üle ning muuta nad tööraha võitlusorganisatsioonideks. Iga parteiliige ja poolehoidja peab selle eest võitlema, et vabrikute ja tehaste vanemateks (käitisevanemateks) saaksid valitud revolutsioonilised töölised. Iga parteiliige on kohustatud looma sidemeid sõdurite ja madrustega, tegema nende seas parteilist kihutustööd ning levitama nende seas kõige laiemal määral partei kirjandust. Iga parteiliige on kohustatud üksikhaaval ja hulgaliselt sotsiaaldemokraatlike töölise ja maatöölise meie partei poole võitma.

Kõik parteiorganisatsioonid ja parteiliikmed on kohustatud kasutama kõiki või

malusi, et korraldada tööraha koosolekuid, miitinguid, nõupidamisi, valmistama ette streikisid ja palgavõitlusi ning meelevaaldusi, organiseerima võitlust tööliste, kehvikutele ja keskmikkudele tehtavate oksjonite vastu. Kõik parteiliikmed on kohustatud osa võtma kodanlaste ja sotsiaalfaschistide poolt korraldatavatest hulgalistest koosolekutest, paljastama seal aktiivselt kodanluse ja sotsiaalfaschismi poliitikat ja kutsuma töörahvast revolutsioonilisele võitlusele.

Iga parteiliige on kohustatud süsteemiliselt võitma parteile uusi liikmeid ja poolehoidjaid, tungima nende tööliste, maatööliste, poolproletaarlaste ja kehvikute, sõdurite ja madruste, piiriäärse vene tööraha sekka, kes seni revolutsioonilisest liikumisest alles puutumata.

Ainult niisuguse ennastsalgava aktiivsuse, isetegevuse ja enesealgatusega suudab meie partei revolutsioonilist liikumist uute kõrgemate võitluste tasapinnale tõsta, kodanluse pealetungimist tagasi lüüa ja hulkasid revolutsioonilise väljapääsu eest võitlusele mobiliseerida. Ainult niisuguse tööga suudab partei tööliklassi enamust võita, sotsiaalfaschismi isoleerida ja tema hulgalist alust purustada.

Provokatsiooni vastu!

Nende ülesannete täitmise eelduseks on kõige otsustavam ja järjekindlam võitlus provokatsiooni vastu, kõikide paljastatud provokaatorite väljakihutamine parteist ja tööliste organisatsioonidest, provokatsiooni purustamine ja provokaatorite isoleerimine. Mida suuremat aktiivsust ja isetegevust iga üksik parteiorganisatsioon ja parteiliige üles näitab, seda enam peab ta valvel olema provokaatorite ja provokatsiooni sissepääsemise vastu. Iga partelliige ja poolehoidja on kohustatud kõige suurema hoolega õppima ja uurima konspiratsiooni põhiluseid ja oma tööd korraldama kõige valjumate konspiratsiooni määruste järele.

Oportunismi vastu!

Kõige suuremaks hädaohuks meie parteile on mahajäämise hädaoht revolutsioonilise liikumise arenemisest, mahajäämine töölishulkade kasvavast aktiivsusest. Sellepärast on kõigi nende ülesannete täitmise eelduseks kõige otsustavam ja järjekindlam võitlus partei enamilise liini eest, parempoolse kallaku kui peahädaohu ja „pahempoolse“ oportunisti ning nendega

leppivate meeoleolude vastu. Vaja s-palja tada ja piitsutada neid, kes kaotanud usu tööliklassi jõusse ja revolutsiooni väljavaadetes Eestis, vaja piitsutada ja arvustada neid, kes sörgivad sündmuste sabas, kes seavad end parteile vastu, partei ülesandeid ei täida ja kodanluse poole üle jooksevad, nagu meie partei Saaremaa organisatsiooni end. tegelane Aleksander Ellam. Vaja paljastada ja parteist välja kihutada neid, kes kodanluse, sotsiaalfaschismi või otsekohe kaitsepolitsei näpunäidetele partei ja tema juhtimise vastu laimu, valet ja provokatsiooni levitavad, et seega parteid nõrgestada. Vaja anda vastulööki neile, kes uutele töötamise meetoditele vastu töötavad ning nende elluviimist saboteerivad. Praegune olukord nõuab igalt parteiliikmelt erilist valvelolekut, et revolutsioonilises liikumises sündivaid muutusi tähelepanna ja neist enamlisi järeldusi teha. Vaja võidelda tööliklassi võitluste kõrgemale astmele tõstmise eest. Sama otsustavalt on vaja võidelda „pahempoolse“ ettejooksmise, igasuguste avantüristlike sammude (mida kaitsepolitse agaralt õhutab) hulgalise töö ignoreerimise ja sektantsuse vastu.

Seltsimehed!

Kapitalistiline stabilisatsioon on lõppenud. Kapitalistiline ilm läheb vastu uuele sõdade ja revolutsioonide järgule. Kogu ilma tööliklassi ja kommunistlike parteide ees seisavad määratusuured ülesanded.

Tähtsam nende seas on võitlus sõjahädaohu vastu, Nõukogude Liidu kaitseks, sest interventsiooni ettevalmistamine N. Liidu vastu areneb kiiresti, sõda võib plahvatada iga silmapilk. Ja sellepärast ei tule mitte ükski valvel olla, vaid vaja on iga tund, igalpool võidelda sõja vastu, N. Liidu kaitseks.

Nende ülesannete täitmine nõuab igalt kommunistilt, asugu ta missugusel tahes võitluspostil, kõige suuremat aktiivsust, isetegevust ja enesealgatust, kõige aktiivsemat võitlust Kommunistilise Internatsionaali ja partei juhtnööride elluviimise eest.

Ühes kogu parteiga, tema keskkomitee juhtimisel, järjekorraliste revolutsiooniliste ülesannete täitmisele.

Oktoober, 1932. a.

Eestimaa Kommunistilise Partei (kommunistilise Internatsionaali sektsiooni) keskkomitee.

Nõukogude valitsuse rahvuspoliitika

Kapitalistlike korra üheks paratamata nähtuseks on rahvusline kurnamine ja rõhumine, mis välja kasvab kapitalistilisest eksploateerimisest ja imperialismi ajajärgul kõige jõhkramad vormid ja kohutava ulatuse omandab. Tooresaine allikate ja turgede haaramise otstarbel kultuursuse sildi all sotsfaschismi otsekohesel toetusel surutakse see rahvusline kurnamine ja rõhumine asumaade ja poolasumaade rahvastele tööre väevõimuga peale. Asumaade rahvaid kurnatakse metsikult sel teel, et asumaade majandusline arenemine, eestkätt tööstuse arenemine, hoitakse alatasa sarnasel tasapinnal, et ta ärarippuv oleks teda kurnava imperialistlike suurriigi tööstusest. Sarnane majandusline rõhumine muudab asumaa täielikult ärarippuvaks oma „peremehest“, muudab ta viimasele tooresaine allikaks. Ühes metsiku majanduslike kurnamise ja rõhumisega rõhub iga imperialistlike riik oma asumaid ka poliitiliselt, teostab seal rahvuslist rõhumist kõigis kohalise rahva eluavaldustes, mille tagajärjeks on rõhutud rahva valimine ja kultuuriline mahajäämine ja kõdunemine.

Mitte sugugi parem ei ole nende vähemusrahvuste seisukord, kes elavad Lääne „kultuurimaadel“: Poolas, Tsheho-Slovakias, Austrias, Rumeenias, Eestis. Kõigil kapitalistlike maal ajalab võimulolev kodanlus kõige jõhkramat vähemusrahvuste kurnamise ja rõhumise poliitikat, ümberrahvastamist, igasugust vähemusrahvuste iseseisvat liikumist armuta maha surudes. Isegi põialriigis Eestis näeme kõige pöörasemat Petseri ja Narvataguste maaalade vene töötavate talupoegade ning Petseri setude rõhumist ja ümberrahvastamise ning ühest kohast teise paigutamise poliitikat.

Rahvusline kurnamine ja rõhumine kasvab välja kapitalistlikest valmistusviisist, mis rajatud kurnamisele. Ja nagu vabanemine kapitaliikkest üldse, nii on ka maailma kurnatud ja rõhutud rahvaste täielik vabanemine kapitaliikkest võimalik ainult revolutsioonilisel teel. Rahvus võib vabalt areneda ainult siis, kui on purustatud kapitalistlike kord. Ainult proletaarne revolutsioon vabastab lõpulikult maailma kurnatud ja rõhutud rahvad kapitaliikkest, võimaldades proletariaadi riigis igale rahvusele majanduslike, poliitilise kui ka kultuurilise vaba arenemise kõigi töötavate hulkade vennaliku tööjaotuse ja saadustevahetuse alusel. Ainult Nõukogude Liit on läbi

viinud täielikult kõigi rahvaste enesemääramise põhimõtte, andes igale rahvusele täielise võimaluse oma iseseisvaks riiklikuks olemasolemiseks.

Milles seisab Nõukogude Liidu rahvuspoliitika ja missuguseid tagajärgi on see poliitika annud kõigile Nõukogude Liidu rahvastele 15 aasta kestel?

Tsaarivalitsuse rahvuspoliitika ei erine nud põhimõtteliselt üldisest imperialismi poliitikast sellel alal, olgu siis ehk vast oma jõhkru poolest, mis ületas tol ajalajrgul paljud teised kapitalistlike riigid ja mille poolest Venemaad täie õigusega nimetati „rahvuste türmiks“. Majandusline kurnamine kõigil aladel ja kõigi rahvaste seas. Tööstuse arendamine ainult Venemaa suuremates keskkohdades, peamiselt Keskvenemaal. Rõhutud rahvaste majanduslik allasurumine ja nende maaalade kui „tooresaine allikate“ kõige aasialikum kurnamine, mille tagajärjeks oli väikerahvuste majanduslik kängujäämine, proletariaadi aeglane kasv ehk hoopis puudumine suurema enamuse ääremaade väikerahvuste seas. Igasugune väikerahvuste iseseisva eluavalduuse mahasurumine ja õigusetus, rahvuslike vihavaenu ässitamine rahvaste vahel, tsaarisandarmite poolt organiseeritud ja juhitud juutide, Kaukaasi ja teiste rahvuste rüüstamised jne — see oli Vene tsaarivalitsuse rahvuspoliitika. See jättis nõukogude valitsusele raske päranduse, kus enam kui 150 mitmesugust rahvast olid mitmesugusel majanduslike, kultuurilisel ning poliitilisel arenemisastmel, mis nõudis väga mitmesugust juurdeminekut ja mitmesuguseid töövorme iga üksiku rahvuse juures vastavalt tema arenemise tasapinnale.

Nõukogude rahvuspoliitika aluseks sai kõigi rahvaste üheõiguslus ja vabatahtlikkus rahvaste enesemääramise alusel. Oktoobrirevolutsioon hävitas ühes eksploateerimiskorra purustamisega ka igasuguse rahvuslike kurnamise ja rõhumise, andes kõigile rahvastele ühesugused õigused. Algas uus ajalärk rahvaste arenemises — „nõukogude ajalärk, mis on kapitalismi rahvuslike ikke likvideerimise ajalärk, kus valitsevate ja rõhutud rahvaste küsimus, asumaade ja metropoli küsimus läheb ajaloolisse kolikambrisse, kus meie ette Nõukogude riigi territooriumil kerkivad rahvused, kellel on kõigil ühesugused õigused, ühesugused võimalused edasiarenemi-

seks, kus aga veel alal on hoidunud mõnesugune ajaloost päritud mitteüheõiguslus, mis ära ripub nende majanduslisest, poliitilisest ja kultuurilisest mahajäämisest.“ (Stalin, Aruanne ÜK(e)P X kongressil).

Seega on rahvusküsimus ülemineku ajajärgul (proletariaadi diktatuuri ajajärgul) kõigi rahvuste koondumise ja kokkuliitumise küsimus vabatahtlikkuse ja üheõigusluse alusel. Kõigi rahvuste majandusline lähenemine ja tööjaotus, nõukogude valitsuse klassiline põhiolu (proletariaadi võimuvalitsus) ning imperialistiline rõngas, mis Nõukoguderiiki püüab — need said põhiteguriteks, mis kõigi rahvuste koondumisele nende vennalikule kokkuliitumisele kaasa aitavad. Kuid samal ajal tuli nõukogude valitsusel arvestada teguritega, mis rahvuste kokkuliitumise vastu töötavad, mis seda takistavad ja raskendavad. Need tegurid on, esiteks, endise valitseva rahvuse, suurvene kodanluse jäänuste püüe oma endist eesõigustatud seisukorda alal hoida — suurvene schovinism. Teiseks, rahvuslise kodanluse püüe töötavate hulkade tähelepanu proletariaadi üldistest huvidest kõrvale tõmmata, teda oma, s.o. rahvuslise kodanluse huvidele alluma sundida, sotsialistlisest ehitustööst hulki kõrvale hoida, — kohalik rahvuslus. Kolmandaks, see tegelik mitteüheõiguslus, mida nõukogude valitsus päris kapitalistliselt korrald, mis selles seisab, et rahvused on mitmesugusel majanduslisel, poliitilisel ja kultuurilisel tasapinnal, mille tõttu (oma mahajäämise tõttu) paljud rahvused ei suuda seda üheõiguslust täiel määral ära kasutada, mida neile võimaldab töörahva valitsus.

Arvestades nende kahe suguste teguritega, määras kommunistiline partei kõige esmalt ära need abinõud, mis rahvuste vennaliku kokkuliitumise ja täieliku üheõigusluse pidid kindlustama. Neid abinõusid nägi partei selles, et 1) sisse seada niisugune side rahvuste vahel, niisugune proletariaadi riiklik vorm, et iga rahvus täielikult tunneks, et see on tema enda valitsus; 2) likvideerida tegelik rahvuste mitteüheõiguslus, s.o. asuda kõige energilisemalt tööstuse ja põllumajanduse arendamisele mahajäänud rahvuste seas, asutada suur-tööstuse ettevõtteid rahvuslistes raioonides tooresaine allikate kohaselt; tõsta sellega ühes kõige kiiremalt mahajäänud rahvuste kultuurilist tasapinda, asutada koolid, luua kirjandus jne rahva emakeeles, tõsta kõik mahajäänud rahvad nendele rahvustele järele, kes neist ees on. See sisult sotsialistlike ja vormilt rahvuslise kultuuri areng on dialektiline protsess, milles rahvusline kul-

tuur lõppude-lõpuks muutub täiesti sotsialistlikeks-kommunistlikeks kultuuriks. See ongi nõukogude valitsuse rahvuspoliitika alus, see on partei pealiin rahvusküsimuses. See poliitika tähendab rahvuste kiiret tõusu ja õitseajajärku.

Missuguseid tagajärgi on annud see nõukogude valitsuse rahvuspoliitika 15 aasta kestel?

Ta on annud määratusuuri tagajärgi kõigi rahvuste majanduslises, poliitilises ja kultuurilises tõusus, on toonud endaga kaasa kõigi nende rahvuste tõusu ja edu, kes tsaariajal olid orjastatud, olid ümberrahvastamise ja väljasuremise lävel. Peatame üksikasjalisemalt tähtsamate alade juures.

Nõukogude ehitustöö. Nõukogude Liidus elab üle 150 mitmesuguse rahvuse, kellest kõige rohkemaarvulised on venelased, keda 1926. a. rahvalugemise andmetel oli ligi 78 miljoni ehk 53% kogu NSVLiidu rahvaarvust (üldse oli 1926. a. Nõukogude Liidus 146.637.530 elanikku), ukrainlased (31 mln.), valgevenelased (4.739 tuh.), kasakad (3,968 tuh.) ja usbekid (3.904 tuh.) Need viis rahvast annavad 84% kogu NSVLiidu rahvastikust. Kuid peale selle asub siin veel üle 150 mitmesuguse rahvuse, kelle igatüüpe arvuline erikaal alla kolme miljoni, kuid kokku siiski välja teevad 16% N. Liidu rahvaarvust. Kui siia juurde lisada veel see asjaolu, et paljud rahvused elavad tervelt või osaliselt teiste rahvustega segi, niisugust rahvast on kokku ligi 30 miljoni ehk 20% kogu NSVLiidu rahvast, kellest ligi pooled on venelased, — siis selgub meile täies ulatuses, et sideme loomine kõigi rahvuste vahel nõukogude valitsuse näol on üks esimese järgu tähtsusega küsimustest proletariaadi rahvuspoliitikas.

Arvestades sellega, asus nõukogude valitsus kohe peale Oktoobrirevolutsiooni rahvusliste Nõukogude Sots.Vabariikide asutamisele. Kuid kodusõja ajajärk, siis võitlus raske majanduslise olukorraga peale kodusõda andis võimaluse täies ulatuses rahvusküsimuse lahendamisele asuda alles 1923. a.

„Selleks, et nõukogude valitsus saaks kõigi rahvuste talurahvale koduseks, on vaja, et ta oleks temale arusaadav, et ta tegutseks rahva oma emakeeles, et koolid ja kõik võimuorganid oleksid kokku seatud inimestest, kes oskavad kohalikku keelt, tunnevad rahvuste kombeid, olusid.“ (Stalin, Aruanne ÜK(e)P XII kongres-

sil.) See põhimõte saigi rahvusküsimuse läbiviimise aluseks nõukogude ehitustöös.

Põhipanevaks rahvusküsimuse läbiviimisel nõukogude riiklises ehituses sai Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu moodustamine endise Venemaa Föderatiivse NSVabariigi asemel, kuhu Nõukogude Liidu konstitutsiooni alusel kuuluvad täiesti vabatahtlikult ja üheõigusliselt kõik üksikud rahvuslised nõukogude vabariigid, kui liitriigid. Igal liitriigil on oma täieline iseseisvus nii majandusliselt kui kultuur-poliitiliselt, oma valitsusorganitega. Ainult mõned üksikud alad jäävad üleliiduliselt keskendatuks ja nimelt niisugused asutused, mille mitmeks jagunemine niihästi riikide liidule tervelt, kui ka igale üksikule liitriigile otsekohe kahjulik oleks. Niisugused asutused ja organisatsioonid on, näiteks, Punavägi, väliskomissariaat, väliskaubandus jne. Arusaadav, et väliskomissariaadi mitmeks jagunemisega proletariaadi riigi rahvusvaheline poliitika palju kannataks. Kõigist nendest õigustest ütlevad liitriigid lahti üldise Liidu kasuks, mis NSVLiidu erikaalu võitluses kapitalistilise ilma vastu tõstab ja kõik üksikud rahvuslised liitriigid ühiseks äravõitmatuks töötavate hulkade pereks kokku liidab.

Praegu seisab NSVLiit koos 7 liitriigist: Venemaa Nõukogude Föderatiivne Sotsialistline Vabariik, kuhu omakorda kuulub 11 autonoomset vabariiki, 14 autonoomset rahvuslist oblastit ja kolm rahvuslist ringkonda; 2) Valgevene NSVabariik; 3) Ukraina NSVabariik, kuhu kuulub Moldaavia autonoomne NSVabariik; 4) Tagakaukaasi NFSVabariik kuhu kuulub a) Aserbeidshani NSVabariik ühes Nahitshevani autonoomse NSVabariigiga, b) Armeenia NSVabariik, c) Gruusia NSVabariik ühes kahe autonoomse vabariigiga (Abhaasia ja Adshari); 5) Usbeki-NSVabariik; 6) Tadshiki NSVabariik ühes Gorno-Badahschi autonoomse oblastiga; 7) Turkmeni NSVabariik.

Seega seisab NSVLiit Oktoobrirevolutsiooni 15. aastapäeval koos 7 liitriigist, 18 autonoomsest rahvuslisest vabariigist, kaasa arvatud kolm liitriiki Tagakaukaasi Föderatsioonis, 17 autonoomsest oblastist ja 3 rahvuslisest ringkonnast. Sellega on rahvuste enesemääramise põhimõtte nõukogude ehitustöös põhjaliku lahenduse leidnud ja lõpuni viidud. Iga rahvusele on võimaldatud oma riikline olemasolemine. Kuid, nagu eespool nimetatud, elab NSVLiidus ligi 30 miljoni elanikku teiste

rahvustega segi, kus pole võimalik asutada oma riiklist üksust. Ka nende rahvuste teenimiseks näeb NSVLiidu põhiseadus ette vastava vormi üldises nõukogude süsteemis: peale rahvusliste vabariikide ja autonoomsete oblastite organiseerivad need vähemusrahvused väiksemad territoriaalsed üksused, nagu rahvuslised raioonid ja külanõukogud. Sarnaseid rahvuslisi raioone on praegu mitu sada, kuna külanõukogusid isegi tuhandeid leidub. Ainult Leningradi oblastis on praegu 4 rahvuslist raiooni (kaks soome, üks vepsa ja üks sõrjani-lopari raioon Murmanis) ja 127 rahvuslist külanõukogu. Peab tähendama, et rahvusliste raioonide ja külanõukogude organiseerimine just viimastel aastatel iseäranis kiirelt arenes, kusjuures need raioonid ja külanõukogud rahvusvähemuste kehv- ja kesktalurahva kollektiviseerimisel määratusuurt osa mängisid. Kõige selgemat pilti vähemusrahvuste külanõukogude kasvust viimasel ajal annavad just eestlased Leningradi oblastis. Alles 1929. aastal oli siin kõigest 8 eesti külanõukogu, kuhu kuulus kõigest 8,9% Leningradi oblasti eestlastest talurahvast, kuna 1931. aastal leiame juba 19 eesti külanõukogu, kuhu kuulub 24% kogu Leningradi oblasti eesti talunikudest. Rahvusliste raioonide ja külanõukogude väljaeraldamisel maksab põhimõtte: missugune rahvus teatud territooriumil moodustab üle 66% elanikkudest, selle rahvuse raiooniks nimetatakse see raioon ehk külanõukogu, kus kõik asjaajamine ja kirj vahetus peab toimuma selle rahvuse keeles.

Viimaste aastate jooksul on nõukogude valitsus igalpool saavutanud suuri edusamme rahvusliste üksuste väljaeraldamisel ja nende kõvendamisel. Kuid mitte ainult rahvusliste administratiivsete üksuste väljaeraldamise ja nende kõvendamisega ei piirdu rahvusküsimus nõukogulises ehitustöös. Segarahvustega raioonides, kus võimalik pole välja eraldada rahvuslisi üksusi, on vastavad asutused kohustatud oma aparati niiviisi kaadritega komplekteerima, et iga rahvus oma emakeeles võiks seal asju ajada.

Nii näeme, et rahvusküsimus proletariseeritud riigi ehituses on viidud kuni kõige väiksema rahvuslise grupini, et NSVLiit on internatsionaalne riik ka oma ehituse poolest, mis kogu rahvuste töötava pere kokku liidab ühiseks üheõigusliseks sotsialismi ehitajate pereks. Siin on kõigil rahvastel ja kõigi rahvaste kehtel ühesugused õigused, mis võimaldab kõige parema

sideme loomist rahvuste vahel, kiire majanduslise ja kultuurilise tõusu kõigile rahvustele vastavalt nende majanduslistele ja kultuurilistele iseäraldustele.

Tööstus ja põllumajandus. Tsaarivalitsuse rahvuspoliitika aluseks oli vähemusrahvuste kurnamine ja rõhumine, mille tagajärjel rõhutatud rahvaste tööstus ja ka põllumajandus Kesk-Venemaa omast kaugemale maha jäi. See tegelik mitteüheduslus jäi nõukogude valitsusele paratamata päranduseks.

„Rahvusline mitteüheduslus püsis senijani ajalooliselt väljakujunenud majanduslise mitteühedusluse alusel. See ebaüheduslus väljendus eeskätt selles, et Venemaa ääremaad, olles asumaade ja poolasumaade seisukohal, hoiti väevõimuga niisugusel tasapinnal, et nad ainult tooresaine allika kohuseid täidaks, mida riigi keskkohal ümber töötati. See oli nende (asumaade) järjekindla mahajäämise põhjuseks ja ei lasknud tööstust ega tööstusproletariaati areneda rõhutatud rahvaste keskel... Esimese järgu ülesandeks (proletariaadi diktatuuril) on järjekindel igasuguse rahvuslise mitteühedusluse jäänuste likvideerimine kõigil ühiskondlise ja majanduslise eluavalduste aladel ja kõige esmalt järjekindel plaanilik tööstuse asetamine ääremaadesse.“ Nii märkis ära ÜK(e)P X kongress 1921. aastal pealiini majanduslise ehitustöö alal ääremaadel, mis on tegeliku mitteühedusluse likvideerimine endiste rõhutatud rahvaste seas. Kui nõukogude ehitustöös rahvusliste vabariikide, raioonide ja külanõukogude asutamiseks kõik NSVLiudu rahvused poliitiliselt tegelikult täielikult üheühedusluseks said, siis pole võimalik ühel hoobil likvideerida seda majanduslist mahajäämist, mis tsaarivalitsuse rahvuslise kurnamise tagajärjel rõhutatud rahvastele osaks saanud. Seda mahajäämist võib likvideerida visa tööga ajajooksul, andes nendele raioonidele igasugust vennalikkust abi nende rahvuste proletariaadi poolt, kes omas arengemises kaugemale jõudnud.

Tööstuse asetamine vähemusrahvuste raioonidesse algas kohe peale Oktoobrit, kasvades alatasa ühenduses sotsialistilise ehitustöö edusammudega NSVLiudu. Ääremaade industrialiseerimine, tehaste ja vabrikute ehitamine tooresaine allikate lähedusse, teaduslik geograafiline valmistusjõudude asetamine ja majandusline raioneerimine on tegeliku mitteühedusluse likvideerimise alus. Esimese viisaastaku plaani edukas teostamine on esimeseks

hiiglasammuks selle mitteühedusluse likvideerimise alal. Juba viieaastaplani esimesed kavad märkisid vähemusrahvuste raioonides ja rahvuslistes vabariikides palju kiiremat tööstuse tõusu. Võrdleme industrialiseerimise temposid I viisaastaku kestel tähtsamates vabariikides, mis kõige selgemalt näitab missuguse hooga läheb mahajäänud raioonide industrialiseerimine. Samal ajal, kui keskmiselt NSVLiudu tööstus I viisaastaku plaani järel peab tõusma 289%, on majandusline tõus üksikutes rahvuslistes vabariikides järgmine:

Krimmi autonoomses NSVabariigis	290%
Tagakaukaasi NFSVabariigis	302%
Karjala autonoomses oblastis	306%
Ukraina NSVabariigis	308%
Jakuti auton. NSVabariigis	350%
Valgevene NSVabariigis	442%
Keskaasia vabariikides keskmise	492%
Tagestanis	500%
Kasakstanis	549%
Kirgiisi autonoomses NSVabariigis	679%
Tsuvaschi auton. NSVabariigis	943%
Burjato-Mongoolia auton. NSVabariigis	967% ¹⁾

Sellega näeme juba I viisaastaku kestel määratusuuri edusamme tegeliku mitteühedusluse likvideerimise alal. Kasvab üksikute rahvusliste riikide tööstuse erikaal üldises NSVLiudu tööstuses, mis järgmise pildi annab:

	Erikaal NSVLiudu tööstuses.	
	I.X 1928. a.	I.X 1933. a.
Valgevene NSVabariik	0,98%	1,5%
Ukraina NSVabariik	24,50%	26,17%
Tagakauk. föderatsioon	10,71%	6,98% ²⁾
Usbeki NSVabariik	1,02%	1,82%
Turkmeni NSVabariik	0,35%	0,47%
Kasakstan	0,94%	1,79%
Krimmi Auton. NSVabariik	0,56%	1,79%
Kirgiisi Auton. NSVabariik	0,10%	0,23%
Tsuvaschi Auton. Vabariik	0,03%	0,11%

Nii näeme igalpool rahvuslistes vabariikides ja raioonides palju kiiremaid industrialiseerimise temposid, kui NSVLiudu keskosas. Meil ei ole veel käepärast I viieaastaplani lõpukokkuvõtteid, kuid tema edukas ületamine laseb oletada, et ka siin ettetoodud plaanilised tempod kaugelt ületatud on.

Industrialiseerimise kiire tõus rahvuslistes vabariikides toob endaga kaasa süga-

¹⁾ Statistilised andmed siin ja edaspidi on võetud raamatust „Natsionalnaja politika VKP(b) v tsifrah“ Kommunistilise akadeemia vähemusrahvuste komisjoni väljaanne.

²⁾ Erikaalu langemine tuleb sellest, et viieaastaplaniis rahvatööstuse arengemises teiste tööstusharudega võrreldes vähemad tempod ette nähtud.

vad muudatused rahva sotsiaalses struktuuris ja kõigis tema eluavaldustes. Kõige esmalt tuleb ära märkida tööstusproletariaadi arvulist ja omaduslist kasvu rahvuslistes raionides, mis on nõukogude valitsuse rahvuspoliitika tähtsam osa tegeliku mitteühedõigluselikvideerimise alal. Toome võrdluseks rahvuslise proletariaadi kasvu I viisaasta eelaastatel mõnes üksikus vabariigis, mis annab järgmise pildi:

	Tööstusproletariaadi arv.		Kasv % ⁰ / ₀
	1926. a.	1928.—29. a.	
Ukraina NSV	509.058	656.254	29
Valgevene NSV	31.744	46.739	47
Usbeki NSV	14.321	18.820	32
Turkmeni NSV	2.861	3.295	17
Dagestan	2.819	4.148	49

Meil puuduvad andmed rahvuslise proletariaadi kasvu kohta esimese viieaastaplaani teostamise ajajärgust. Kuid juba needki toodud andmed näitavad siin võrdlemisi suurt ja kiiret tõusu. Kahtlemata on esimese viieaastaplaani teostamisega rahvuslise proletariaadi kasv veel piltlikum tegeliku mitteühedõiglusliku likvideerimises. Tööstushiiiglaste ehitamine ja käimalaskmine Ukrainas, Kaukaasis, Siberis, Karjalas ja mujal on siin kahtlemata otsustava pöörde teinud.

Seega näeme kõigis rahvuslistes vabariikides industrialiseerimise tormilist tõusu, mahajäänud rahvaste erikaalu tõusu tööstuses.

Samasugust hoogsihti näeme ka põllumajanduses. Suur enamus vähemusrahvusi ja just rohkem mahajäänud rahvusi NSVLiidus on tegevad põllumajanduses ja karjakasvatuses, ning nõukogude valitsuse proletaarne abi mahajäänud rahvastele sellel alal pole mitte sugugi vähem kui tööstuses. Kui 1929. aastal NSVLiidus põllumajanduse toodangu tasapind (ühes karjakasvatusega) sõjaeelsega võrreldes tegi välja 109%⁰, siis näeme üksikutes rahvuslistes vabariikides palju suuremat tõusu nimelt:

Tagakaukaasi Föderatsioon	207% ⁰
Dagestan	136% ⁰
Burjato-Mongoolia	117% ⁰

Iseäralise tähtsuse omab mahajäänud rahvuste põllumajanduse tõstmises nõukogude majapidamiste asutamine, tehniliste kultuuride kasvatamine (puuvill jne), põllumajandusliku tehnika tõstmine. Kollektiiviseerimine, mis enamuses vähemusrahvuste raionides ja vabariikides edukalt lõpule jõudmas, annab veel kiirema tõuke põllu-

majanduse arenemisele mahajäänud rahvuste seas.

Nii sammuvad Nõukogude Liidu rahvad kommunistlike partei juhtimisel, nõukogude võimu toetusel sotsialistlike ehitustöö rada, likvideerides seda tegelikku mitteühedõiglust, mis tsaarivalitsuse rahvusliku kurnamise poliitika tagajärjel tekkinud.

Rahvusline kultuur. Tsaarivalitsuse rahvuspoliitika aluseks oli rahvusline kurnamine ja rõhumine. Rahvusline kultuuriline ja poliitiline arenemine, mis kuidagi viisi rahva iseseisvat arenemist tähendas, suruti maha. Nagu asumaade rõhuja kurnagi, püüdis vene kapitalism alati oma klassi kooreskihi kultuurset tasapinda võrdlemisi kõrgemal hoida rõhutud rahvaste kultuurilisest tasapinnast, viies kohaliku rahva sekka koole ja muid kultuuriasutusi ainult niipalju, kuipalju seda nõudis nende rahvaste edukas kurnamine. Tsaarivalitsuse koolipoliitika vähemusrahvuste seas seisis venestamises, jumalatega toitmises. Kohalikke rahvusi õpetati tsarismi koolides ainult niipalju, kuipalju tsaarivalitsusele tarvis oli tõlke ja ametnikke. See kõik muutis Venemaa sõna tõsisel mõttes „rahvuste vangimajaks“. Ja sellest siis tuligi, et proletariaat sai tsaarivalitsuselt raske päranduse: määratu hulga rahvaid kas pooleldi ehk hoopis kirjaoskamatuena.

Huvitavat pilti selle kohta, kuidas kolonisaatorid tsaariajal oma klassi kooreskihi kultuuri kohaliku rahva omast püüdsid kõrgemal hoida, pakub venelaste ja kohaliku rahva kirjaoskuse võrdlus 1897. a.:

	Kirjaoskus Venelastel.	Kohalisel rahval.
Ukrainas	32,4% ⁰	13% ⁰
Valgevene kub.	29,9% ⁰	11,3% ⁰
Kaukaasi kub 28,0-51,5% ⁰ ¹⁾		0,6—20% ⁰
Samarkandi obl. (kasakate, kirgiiside ja usbekkide maa)	54,3% ⁰	0,6—3,9% ⁰
Kaspiatagus-tel maadel	51,2% ⁰	0,7% ⁰
Ufa kub.	16,2% ⁰	3,3—24% ⁰
Baikalitag. maadel	14,9% ⁰	7,9—8,4% ⁰
Dagestanis	26,3% ⁰	2,2—7,4% ⁰
Simbirski kub	18,2% ⁰	8,4—10,8% ⁰
Uraali maadel	26,8% ⁰	2,1—5,0% ⁰
Olon.kub.(Karjala) 23,9% ⁰ ²⁾		10,4—13,7% ⁰
Kaasani kub.	24,0% ⁰	8,4—19,7% ⁰
Jakuti oblastis	28,1% ⁰	0,7% ⁰

¹⁾ Suur enamus kohalisi rahvaid olid kirjaoskajad ainult 0,6 (kurdid 1,2—10%⁰). Ainult armeenlased ja grusiinlased olid teistest ees (14—20%⁰).

²⁾ Karjalas ainult soomlastel kirjaoskus kõrgem (66,4%⁰).

Samasugune seisukord jäi maksma kuni Oktoobrirevolutsioonini. Sellepärast jäid kõik väikerahvad, iseäranis idarahvad, kuni Oktoobrirevolutsioonini tegelikult kas täiesti ehk pooleldi kirjaoskamatuses. Erandi sünnitavad siin ainult Läänerahvad (soomlased, eestlased, lätlased, sakslased jne), kus kirjaoskus võrdlemisi kõrgemal seisis.

Oktoobrirevolutsiooni üheks esimeseks ülesandeks sai — tõmmata mahajäänud rahvad nende kultuurilises arenemises järele neile rahvastele, kes ette on läinud — likvideerida ka sellel alal tegelik mitteüheduslikkus. Ka siin näeme juba revolutsiooni esimestel aastatel üllatavaid tagajärgi: kuna 1897. a. 1926. aastani kirjaoskus üle NSVLiidu tõusis vaevalt poole, näeme mahajäänud rahvaste kirjaoskuse tõusu kuni 766%. Toome tabeli kirjaoskuse kiirema kasvu kohta mahajäänud rahvaste seas, mis kõige selgemini näitab nõukogude valitsuse rahvuspoliitika tagajärgi:

	Kirjaoskus 100 elaniku kohta.		
	1897. a.	1926. a.	Tõus %/o/o
Keskmine üle maa	—	39,6	ligi 100
Türklased	2,3	8,1	252
Ukrainlased	13,0	41,3	217
Valgevenelased	11,3	37,3	231
Grusiinlased	14,6	39,5	171
Armeenlased	9,4	34,0	262
Kirgiisid	0,6	4,6	666
Mordvaalased	8,3	22,9	176
Karjalased	10,4	41,4	298
Moldavaanlased	8,9	27,6	210
Tshuvaschid	5,7—8,4	32,2	283—465
Kurdid	0,6	3,7	517

Siit näeme, et paljud rahvad on kirjaoskamatusel alal juba tegeliku mitteüheduslikuse likvideerinud ja üldisele kirjaoskuse tasapinnale juba 1926. a. järele jõudnud. Käesoleval silmapilgul on siin tagajärjed veel silmapaistvamad, sest just esimese viisaastaku teostamise aeg on NSVLiidus vormilt rahvuslase ja ajalt proletarise kultuuri tormilise tõusu ajajärk. Et see tempo väikerahvaste seas üldisest palju kõrgem on, pole kahtlust, seda näitab ka koolide võrgu palju kiirem kasv just vähemusrahvuste seas, sest peadirektiiv esimese viiteaastaplaani kokkuseadmiseks sel alal seisis selles, et „pöörata erilist tähelepanu majanduslike ja kultuurse tasapinna tõstmisele mahajäänud rahvuslistes ääremaades ja raioonides, välja minnes vajadusest likvideerida neis raioonides majanduslike ja kultuurilise mahajäämine, selleks plaanis ette näha kiiremat majanduse ja kultuuri

arenemise tempo.“ (ÜK(e)P XV kongressi otsus.)

Koolitöö korraldamine vähemusrahvuste raioonides sai nõukogude valitsusel üheks esimesejärgu ülesandeks. Siin tuli terve rea rahvuste seas alles kooli looma hakata, sest rahvuslist kooli, kui niisugust (väga nõrk oli kool üldse), vähemusrahvustel tsaariajal ei olnud. Kui 1915. a. Venemaal üldse kooliealistest lastest koolis käis 53,8%, siis langes see protsent rahvuslistes raioonides (välja arvatud Läänerahvad: soomlased, eestlased, lätlased, sakslased, poolakad jne, kelle kultuurse arenemise peale mõjus tuntuvalt Lääne kultuur) keskmiselt 10,8%. Mõnedes raioonides oli laste kooliskäimine niivõrd madal, et võib täie õigusega nimetada neid hoopis ilma koolideta rahvasteks. Näit. käis lapsi koolis üldisest kooliealiste laste arvust: Dagestanis 6,6%, Samarkandis ja Kirgiisias 2,8% jne. Kuid ka needki lapsed, kes rahvuslistes raioonides koolis käisid, olid mitte kohaliku rahva lapsed, vaid kolonisaatorite võsukesed. Näiteks käis Turkestani lapsi koolis: venelastest 88,4%—95,8% kooliealistest lastest, kuna kohaliku rahva lapsi kõigest 0,5%—2,0%. On täiesti selge, et tsaarivalitsus siin omale ülesandeks seadis kasvatada kohalikust rahvast ainult väikest kihti vajalikke tõlke ja ametnikke, kuid hoida kohalikku rahvast täiesti harimatuna.

Koolide ehituses vähemusrahvuste raioonides iseäranis mahajäänud rahvaste seas, on nõukogude valitsusel viieteistkümneme aasta kestel hiiglasaavutused. Paljud rahvad, kus varem kool peaaegu hoopis puudus, on sellel alal üldisele tasapinnale järele jõudnud, mida kõigeselgemalt tõendab järgmine tabel:

	Käis lapsi koolis 100 elaniku kohta		
	1911. a.	1927. a.	Kasv %/o/o
Venelastel	4,85	7,1	145
Usbekkidel	0,4	2,1	520
Dagestanis	—	—	2000
Türgirahvad	0,02	6,1	30.500

1930.-31. a. on üldise sundusliku algõppe maksmapaneku aasta. Arusaadav, et siin suurt tähelepanu just rahvusliste raioonide peale on pöördud. Kuid juba 1927.-28. õppeaastal näeme, et suuremas enamuses Liidu riikides laste kooliskäimise tasapind enam-vähem ühtlane on. Maha jäävad ainult Usbeki ja Turkmeni NSVabariigid, kuid siin, nagu järgmisest tabelist näha, läheb kasv palju suurema hooga, ning praegu on ka need abariigid kahtlemata üldisele tasapinnale tõstetud:

Kooliealistest lastest käis koolis
1915. a. 1927.-28. a. Kasv
protsentides

NSVLiidu keskmine	53,8	70,1	130
Vene NFS Vabariik	55,2	68,4	24
Ukraina NSV Vabariik	53,7	80,5	31
Valgevene NSV.	56,0	80,2	61
Usbeki NSV	2,8	27,6	886
Tagakauk. Föderat.	22,0	78,7	258
Turkmeni NSV	11,4	31,1	173

1930. aastal tõusis NSVLiidus kooliskäijate laste arv iga tuhande elaniku kohta 90,9, kuna samal ajal paljudes rahvuslistes vabariikides ja autonoomsetes oblastites ning üksikutel rahvustel see vastavalt välja tegi: Karjalas 102,6, Krimmis 107,2, Saksa auton. vabariigis 101,7, Valgevenes 119, Tagakaukaasi Föderatsioonis 107,4 jne.

Mis ülevalpool öeldud algkoolide kohta, on täiel määral maksev ka kõrgemate koolide kohta. 1911.-14. a. oli kõigis Vene kõrgemates koolides näiteks muhameedlaste arv üldises õpilaste peres ainult 0,52%, 1927. a. aga juba ainult hariduskomissariaadi alla kuuluvates kõrgemates koolides Vene NFSVabariigis 2%. Ka teiste vähemusrahvuste erikaalu tõusu kõrgemates koolides võib tähele panna iga aastaga. Näiteks tõusis eestlaste erikaal kõrgemates koolides 1928.—1929. a. 0,32%—0,4%-ni.

Üks raskematest küsimustest koolitöös idarahvuste seas on kapitalistlike korra pärandus — naisterahva orjastatud seisukord, mis veel praegugi ennast tunda annab tüdrukute kooli tõmbamises. Olgugi, et siin samuti suured saavutused ja pööre sünnitatud, kuid siiski on veel tütarlaste kooliskäimise protsent palju madalam nende erikaalust. 1927./28. õppeaastal oli koolides tüdrukuid üldisest laste arvust: usbeki koolides 4,1%, kasakate koolides 4,8%, tshetshentside koolides 6,5% jne, kuna mõned rahvad, kus tütarlapsed varem sugugi koolis ei käinud, nende kooliskäimise täiesti normaalsele tasapinnale on tõstnud, nagu tataarid 41,1%, baschkiirid 35,1% jne.

Iseäranis piltlikku ülevaadet rahvuste kultuurilise tasapinna tõusu üle pakub kirjanduse väljaandmine vähemusrahvuste keeltes. Üldse anti 1928. a. NSVLiidus kirjandust välja 54 rahva keeles, isegi niisuguste rahvuste keeltes, kellel varem polnud üldse omakeelseid raamatuid ja isegi kirjakeelt (1913. a. polnud tsaari Venemaal 28 rahvusel üldse mingisuguseid raamatuid). Kirjanduse väljaandmises on meil nii kiire tõus, mida varem kunagi kusagil pole nähtud. Näiteks anti 1913. a.

üle terve Venemaa (Eestimaa ühes arvatud) eestikeelseid raamatuid välja 321 raamatut, 1.102 tuhat üldise tiraashiga, kuna 1932. a. ainult „Külvaja“ kirjastus Leningradis eestikeelset kirjandust välja laseb sama suure tiraashi. 1929. a. ilmus NSVLiidus venekeelseid ajalehti 356, teiste rahvuste keeltes 249.

Ajakirjade kasv üksikute vabariikide järele 1911.—1928. a. võrreldes pakub järgmist pilti:

	Anti välja ajakirju		
	1911. a.	1928. a.	Kasv % ^o / _o
NSVLiidus üldse	846	1675	98
Vene NFSV	687	1298	89
Ukraina NSV	103	230	23
Valgevene NSV	8	33	313
Tagakauk. Föderat.	47	90	92
Turkmeni NSV	1	24	2300

Tsaariajal vähemusrahvuste keeltes väljaantav kirjandus oli oma määratusuures osas *usuline müstika*. 1913. a. väljaantud kirjandusest oli usulise sisuga: venekeelsest kirjandusest 1,9%, *vähemusrahvuste keeltest* aga 19,3%. Seega iga viies raamat usumüstika. Teaduslist kirjandust anti välja: vene keeles 19,0% kogu kirjanduse toodangust, rahvuslistes keeltes — 10,6%, õppe- raamatuid — vene keeles 20,8%, rahvuslistes keeltes — 5,0%.

Seega oli tsaarivalitsuse „kultuur“ vähemusrahvuste seas peaaegu *üldiselt usumüstika*, mille eest ohtralt hoolt kandis tsaari bürokraafia.

Kõige suurema tähtsuse omandab idamaa rahvaste seas nende kirjakeele latini-seerimine, s. o. ladina keele kirjamärkide tarvitusele võtmine vana araabia kirjamärkide asemel, mida Lenin nimetas „revolutsiooniks idarahvaste seas“. Araabia kirjavägi oli (ja on veel praegugi) kapitalismi käes üheks tugevaks abinõuks, millega ta hulki pimeduses hoiab, sest oma raskuse pärast ei võimalda ta hulkadele kuigi laialdast kirjaoskust. Juba 19. sajandil tehti mõnel pool katseid seda kirjaväsi lihtsustada, kuid kõik need katsed purunesid usumeeste ning valitsevate klasside huvides. Ainult nõukogude valitsuse ajal võis see „revolutsioon idarahvaste seas“ võimalikuks saada. Nõukogude valitsus asutas kõigis idarahvaste vabariikides uue tähestiku komiteed; kõikide rahvusliste vabariikide valitsused töötasid vahetpidamata uue tähestiku maksmapaneku alal, mille tagajärjel juba 1928./29. aastal idarahvad ladina tähestikku järgmiselt valdavad:

Aserbeidshanis . . .	14,50%	kogu rahvast.
Usbekistanis . . .	13,00%	" "
Turkmenistanis . . .	6,00%	" "
Tataarlastel . . .	22,00%	" "
Baschkiirlastel . . .	19,00%	" "
Kasakstanis . . .	8,00%	" "
Kirgiisias . . .	13,00%	" "
Tagestanis . . .	10,00%	" "
Krimmis . . .	18,00%	" "
Põhja-Kaukaasis	23,00%	" "
Türgi-tataari rahvus- tel VNFSV . . .	13,00%	" "

4% ja teisi vähemusrahvusi 10%, kuna ta 1929. a. järgmist pilti pakub:

	Venelasi.	Ukrainlasi.	Teisi.
Kõrgemate koman- dõride kooss.	77,15%	5,34%	17,29%
Vanemast kooss.	77,59%	6,34%	16,07%
Keskmisest kooss.	69,75%	11,60%	18,40%
Punaväelastest seast . . .	62,88%	19,72%	17,40%

Siia ei kuulu territoriaalsed väeosad, mis loomulikult asutatakse rahvuslistes osariikides ja seega on rahvuslised väeosad.

Niisugused on nõukogude valitsuse rahvuspoliitika saavutused Oktoobrirevolutsiooni 15. aastapäevaks. Need saavutused näitavad, et nõukogude ajajärk on rahvuste õitseajajärk, kus proletariaadi vennalikul toetusel ja juhtimisel kõik endised rõhutud ja kurnatud rahvad ennekuulmata suuri edusamme teevad nii majanduslises kui poliitilises ja kultuurilises vääringal, likvideerides tsaarivalitsuselt päritud tegelikku mitteühedüsuslikku seisukorda.

15 aastat enamlist rahvuspoliitikat nõukogude riigis on kogu maailma kurnatud ja rõhutud rahvustele kõige mõjuvamaks tõenduseks, et ainult võitluses imperiaalsel vastu, purustades kapitalistliku kurnamise korra, suudavad rõhutud rahvad lõpulikult vabaneda rahvusliku kurnamise ja rõhumise alt, et ainult proletariaadi diktatuur annab igale rahvusele täieliku vaba võimaluse majanduslikuks ja kultuuriliseks arenemiseks.

Need hiiglasaavutused väikerahvaste majanduslike, poliitilise ja kultuurilise tasapinna tõstmise alal on kätte saadud võitluses kahel vääringal partei pealini eest. Need saavutused on kätte saadud võitluses, ühelt poolt, suurvene schovinismi vastu, mis endast kujutab peahädaohtu ja mis on endise valitseva rahvusliku kodanluse klassijäänuste püüe oma endist eesõigustatud seisukohta uuesti jalule seada, ja teiselt poolt, võitluses kohaliku rahvusluse vastu, mis on rahvusliku kodanluse püüe endise rõhutud rahvuse töötavaid hulki ülditsemest sotsialistliku ehitustöö ülesannetest eemaldada, neid alluma sundida oma rahvusliku kodanluse huvidele, proletariaadi üldiste huvide vastu.

Kui seda silmas pidada, et türgi rahvustest, keda üldse 35—40 miljoni, pea kõik NSVLi idas asuvad (peale Türgimaa ja Tuuva vabariigi), siis selgub missugune hiiglatähtsus on nende rahvuste keele lihtsustamisel nende edaspidises majanduslikes ja kultuurilises arenemises.

Seega on nõukogude valitsuse rahvuspoliitika määratusuuri tagajärgi annud endistele rõhutud rahvustele, tõstes neid üldisele kultuurilisele arenemise teele. Areneb hiiglasammul rahvusline kultuur — sisuliselt proletariaad, vormilt rahvuslises vormis.

Nii näeme kõigis majanduslikes, poliitilistes ja kultuurilistes küsimustes ÜK(e)P ja nõukogude valitsuse pealini järjekindlat läbiviimist: kõigi rahvuste ühedyuslikkus. Sedasama näeme ka punaväe ehituses.

Punavägi pole mitte ainult internatsionaalne, kõigi rahvuste vendluse sõjariist oma ideelise sisu poolest, vaid ta on seda ka oma koosseisu poolest. Tsaarisõjaväest olid paljud endised kurnatud ja rõhutud rahvad hoopis kõrvaldatud, nagu näiteks usbekid, turkestani rahvad, tadshikid, kirgiisid, kalmõkid jne. Nendele rahvustele kartis tsaarivalitsus sõjakunsti õpetada just sellepärast, et nende seas rõhumine kõige ülbem oli, kuna need rahvad, olles väljaõpetatud sõjakunstis, võisid kergesti tsarismile kardetavateks saada oma ratsaväega. Ainult imperialistliku verepulma ajal laiendas tsaarivalitsus nende rahvuste „õigusleid“, kutsudes neid sõjaväkke suurtükilihana.

Hoopis vastand sellele on nõukogude valitsuse poliitika, kus kõiki rahvaid ühedyuslikult riigikaitse teenistusse kutsutakse. 1922. aastal oli punaväe rahvusline koosseis järgmine: venelasi — 74%, teisi rahvusi — 26%. 1925. a. vastavalt 64% ja 36%, neist ukrainlasi 22%, valgevenelasi

Suurvene schovinism on rahvusküsimuses peahädaoht praegusel ajajärgul ja võitlus selle kallaku vastu seisab esikohal. Kuid samal ajal ei tohi unustada võitlust kohalise rahvusluse vastu, mis väga mitmesugusel kujul nähtavale tuleb iga üksiku rahvuse seas vastavalt iga rahvuse majanduslikele ja kultuurilisele tasapinnale. Rahvusdemokratism, kui piiritaguse fashismi agentuur NSVLiidus, mis välja kasvab kohalistest rahvuslusest ja tugineb rahvuslikule kulaklusele, kujutab endast aktiivset kontrrevolutsioonilist jõudu ja suurt häda-

ohtu ajajärgul, kus kapitalistline ilm palaylikult ette valmistab imperialistiliseks interventsiooniks NSVLiidu vastu.

Võitluses suurvene schovinismi ja kohalise rahvusluse vastu, purustades kontrrevolutsioonilise rahvusdemokratismi, liitvad kommunistilise partei juhtimisel kõik NSVLiidu rahvused teisel viisaastakul veel tihedamalt kokku nõukogude valitsuse ümber ühiseks töötava rahva pereks võitluses sotsialismi eest, võitluses klassitu sotsialistilise ühiskonna eest.

M. Sipsakas

Kultuurirevolutsiooni tänapäev NSVLiidus

Töölisklassi ennenägemata viletsus. Näljasurm hävitab sadasi jad tuhandeid töölisklassi liikmeid. Kaagikohus, elektritool ja võllasurm on igapäevased nähtused. Kasvab alaealiste kurnamine. Sulutakse teaduslised, kunsti- ja õppeasutused. Niisugune on kodanlise süsteemi „kultuur“ praegu, kapitalismi üldkriisi ajajärgul.

Vastupidist pilti näeme *Nõukogude Liidus*. Täiesti on kaotatud tööpuudus, alatasa paraneb töölisklassi, kolhoosnikkude ja muude töörahva kihtide majandusline olukord. Mõõdunud 15 aasta jooksul on sotsialistiline rasketööstus kindlasti jalule seatud. Hiiglasuured metalli, traktorite, autode tehased ja elektrijaamad on üles ehitatud. Nõukogude Liidu põllumajandus on kollektiviseerimise ja sovhooside asutamisega muutunud kõige suuremaks põllumajanduseks, sotsialistiliseks suurpõllumajanduseks maailmas.

Mahajäänud rahvaste kultuuriline tasapind on määratult kasvanud.

Kõike seda on saavutatud võideldes kommunistilise partei pealiini eest kahel väerinnal — paremlaste ja „pahemlaste“ ning leplaste vastu.

Nii on meil loodud kultuuri kasvu tingimused. Meil on veel palju tööd enne kui suudame tõesti hävitada tsaariaja kapitalistilise korra jäänused enda elust-olust, kultuurist, enda teadvusest. Niisugused vanakorrajäänused on kirjaoskamatus, lohaku ja vastutamatus töös, klässiteadvusetus, usk, joomine, lodevus suguelus, ulakus jm.

Meie ehitame proletaarse kultuuri, mis ei jäta kivi kivile kõigist neist väärnähtustest, mis mobiliseerib kõik töörahvahulgad võitlusele, sotsialistilisele ehitustööle kultuurirevolutsiooni väerinnale.

Kultuurirevolutsioon on üks tähtsamatest klassivõitluse ja sotsialistilise ehitustöö väerindadest. Allpool peatame lühidalt kolmel kultuurirevolutsiooni alal: üldõppuse, kaadrite kasvatusel ja kunsti väerinnal, et saada lühikestki pilti sellest, mida on saavutanud Nõukogude Liit kultuuri alal mõõdunud 15 aasta kestel.

Üldõppus kui kultuurirevolutsiooni pealüli

Kommunistilise partei programmi põhjal peab nõukogude valitsus teostama üldise maksuta õppuse kõikidele lastele kuni 17 eluaastani. Seda ei saadud teostada siis, kui Nõukogude riik oli ümbritsetud vaenlastest kodusõja ajal, kus tuli kõige raskemat javerisemat võitlust pidada kodusõja väerindadel, kaitstes proletaariaadi diktatuuri, allutades sellele võitlusele ajutiselt täiesti kõik teised ülesanded, nende seas ka rahvahariduse küsimuse. Peale kodusõda tuli mitu aastat otsekohe sõjahaavu ravitseda. Kuid juba 1923. a. otsustas rahvakomissaride nõukogu, et on tarvis ajaviitmata asuda üldõppuse teostamise plaanide kokkuseadmisele, selleks et 10 aastaga saaks üldõppus läbi viidud. Selle otsuse teostamist laiemas ulatuses takistas esimestel aastatel see, et valitsusel tuli suurt tähelpanu pöörata rasketööstuse tõstmise peale, sest rasketööstus on kogu sotsialistilise ehitustöö alus. Ilma maad industrialiseerimata oleksime meie, kui iseseisev riik, määratud hukkumisele. Ainult viimastel aastatel, viieaastaplaani eduka täitmise põhjal, kus loodi tugev rasketööstusline alus sotsialistilisele ehitustööle, suutsid kommunistiline partei ja nõukogude valitsus lõpuliikult teostada

1923. aastal vastuvõetud otsust — 1930. a. seati sisse üldine sunduslik õppus 4-aastase algkooli piirides ja üldine kirjaoskamatuse kaotamine.

Tänavusel õppeaastal on peaaegu kõik 8—11-aastased lapsed algkooli ja 7-aastasesse keskkooli tõmmatud. Nende õpilaste arv ulatab kuni 25 miljonini. Kui võrrelda meie algõppuse kasvu kiirust algõppuse kõige kiirema kasvuga tsaariajal, mis langeb 1905.—1914. aastate peale, siis näeme, et selle 9 aasta jooksul tsaariajal kasvas algkoolis õppivate laste arv 4.479 tuhat kuni 5.535 tuhandeni ehk ligi 23%. Nõukoguderiiik aga 9 aasta (1923.—1932.) jooksul tõstis algkoolis õppivate laste arvu 6.721 tuhandest kuni 19.000 tuhandeni, ehk ligi 300%. Kui meie võrdleme keskmist aastast kasvu, siis saame tsaari Venemaal kasvu $2\frac{1}{2}\%$ aastas ja Nõukogude Liidus — 33% aastas. Peale selle on põhjalikult muutunud õppuse *sisu*. Nõukogude kool valmistab igakülgsest arenenud kommunistlike ühiskonna liikmeid, aktiivseid sotsialismi ehitajaid, annab lastele laialise ühiskondlik-poliitilise ja teadusliku silmaringi. Tsaariajal aga nüris kool oma kasvandikkude vaimu, püüdis töörahva lastest kasvatada sõnakuulelikke orje kapitalile.

Ühegi muu riigi ega maa ajaloos ei leia meie niisugust kiiret kooliskäijate laste arvu kasvu, nagu see on Nõukogude Liidus. Seda, mis Lääne-Euroopaja Ameerika kodanlus tegi aastakümnete, kui mitte sajandite vältel oma klassi huvides, teostas nõukogude valitsus kõige lühema ajaga — mõne aasta kestel. Muidugi ei tohi siin silmapilgukski unustada seda, et nõukogude kooli sisu on põhimõtteliselt vastand kodanliku kooli sisule. Nõukogude kool on proletariaadi, kogu töörahva huvide teenistuses. Kodanline kool on kodanliku kurnamise korra teenistuses. See on tõendus, et ainult nõukogudevõimu ajal, proletariaadi diktatuuri olukorras töölisklassil ja töötaval talurahval võimalus avaneb tõeliseks ja ennenägemata kiireks kultuuriliseks kasvuks. Seda tõendavad kõige selgemalt Nõukogude Liidu saavutused.

Kui meie heidame pilgu kodanlike maade algõppuse läbiviimise ajalukku, siis näeme järgmist pilti: Inglismaal anti sundusliku algõppuse seadus välja 1880. aastal, s.o. 50 aastat tagasi, kuid algkoolis käib seal tänapäev 88% kooliealistest lastest, kuna 12% koolis ei käi; Bulgaarias anti see seadus välja 1879. aastal, 1931. a. oli kirjaoskamatuid mehi 20% ja naisi 40%

ümber; Itaalias anti seadus välja 1877. aastal, kirjaoskamatuid on seal tänapäev 25%; Ameerikas anti seadus välja 1852. aastal ja teist korda 1900. aastal, kuid 1924. aastal oli 20—25 aasta vanaduses kirjaoskamatuid Arizona osariigis 12,6%, Missisipi osariigis 11,5% ja Virgiinias 6,5% jne. Kodanlus tõstab rahvaharidust ainult niipalju, kui see tema klassihuvidele vastab ja kui palju see lisaväärtuse saamist, töölisklassi kurnamist kindlustab. Kui aga meie arvesse võtame veel seda, et kodanliku hariduse süsteem hoiab niinimetatud „alamast soost“ inimesed kesk- ja kõrgemast koolist kodanlusele soovitava kaugusel, siis paistab meile kodanliku klassikultuuri iseloom seda selgemini silma.

Üldõppus, see kultuurirevolutsiooni pealüli, on NSV Liidus peajoontes teostatud. Meie oleme kaotanud endise korra päranduse, mis miljonid töötavate rahva kihtide lapsed koolist välja jättis ja suurendas täiskasvanute kirjaoskamatute ridu. Teostades üldist algõppust, teeme veel sammu edasi, sisse seades üldist politehnillist õppust 7-me aastase kooli ulatuses.

Tänavu peab kontrollarvude järele 7-me aastase koolis käima tööliste rajoonides, tugevamate nõukogude- ja kollektiivmaja-pidamistes ja masina- ja traktorijaamades 4.677 tuhat last. Sellest arvust langeb 3.046 tuhat küla peale. Võrreldes 1930. aastaga on kasv 230% ja võrreldes 1931. aastaga 153%.

Kooliaja ülekasvanud 11—15 aastasi lapsi peab tänavusel õppeaastal koolis käima 1.500 tuhat last.

Vaatamata ülisuurte edusammude peale on meie üldõppuse läbiviimises palju puudus. Neist puudustest ei tohi meie vaikida, vaid peame neid arvestama igakülgsest, et ära hoida nende puuduste edaspidist tekkimist ja mobiliseerida laialised töörahva hulgad nende puuduste kaotamisele. Mõnel pool ei ole kool lastele küllalt kättesaadav — ta on kaugel, puuduvad vastavad ruumid, õpetajatest on nappus, puudub toidu valmistamine, ühiselumaja jms. Kohalikkude nõukogude töös kooli alal on veel puudusi. Nad ei hoolitse igal pool tarviliselt selle eest, et iga laps koolis käiks ja ei võta käsile tarvilikke abinõusid vanemate peale mõjumiseks, kes oma arenematusel pärast ehk kuritahtlikult lapsi kooli ei saada, eriti lapsi, kes kooliajast on ülekasvanud.

Väga halvalt mõjub üldõppuse teostamise peale see, et osa lapsi lahkeb koolist enne õppeaasta ehk kooli lõpetamist ja et õppetöö enda omaduse poolest mitte alati

tarvilisel kõrgusel ei seisa ja mitte alati ei vasta täiel määral noorsoo kasvatuse sotsialistlike ehitustöö nõuetele. Sellepärast tegi kommunistlike partei keskkomitee 5-dal septembril 1931. aastal otsuse, kus üles luges kõik õppetöö puudused ja andis juhatast, kuidas parandada koolitööd, tõsta teda kõrgemale astmele, astmele, mis vastab praegusele ja järgnevale sotsialistlike ehitustöö ajajärgule. See otsus pani kindla aluse nõukogude kooli arenemisele uues olukorras ja andis otsustava vastulöögi kallaklastele ja leplastele koolitöö moonutamise alal nii teoorias kui praktikas (kooli „väljasuremine“ jne).

Üldõppuse teostamist raskendavad kohtadel mõnikord juhtivad nõukogude ja partei tegelased, kes alla hindavad üldõppuse tähtsust ja paigutavad üldõppuse viimasesse järjekorda tööde täitmises, nii öelda hoogtööde sappa. Niisuguseid nähtusi leiame Põhja-Kaukaasis ja ka teistes kohtades. Näiteks seletatakse, et praegu ei olevat aega üldõppusega jännata, sest käsil on väga tähtsad hoogtööd, külv, viljakoristamine, viljakokkuost jne, et kui need hoogtööd lõpevad, küllap siis koondame kõik jõu üldõppuse teostamisele. Seal aga tulevad uued tööd ja üldõppus jääb jälle tahaplaanile. Kõik niisugused vaated on vesi proletariaadi klassivaenlase veskile, nad on kasuks kulaklusele.

Lõpmata hulk fakte tõendab, et seal, kus kohalikud organisatsioonid ja nõukogude ühiskondlus vääriliselt oskas hinnata üldõppust, seal on ta rahuldavalt läbi viidud, seal on ka igasugused hoogtööd kooli ja kooli ühiskondluse abiga edukalt läbi viidud. Kuid seal, kus üldõppuse teostamist kui suurt poliitilist ülesannet ei hinnatud, lõnakavad harilikult ka kõik muudki tööd.

Toon näite sellest, kuidas proletaarne ühiskondlus aitab üldõppust teostada. Leningradis loodi ja töötasid 2000 brigaadi üldõppuse läbiviimisel. Stalingradis tõmmati koolidele abiks üldõppuse läbiviimisele 4500 kultuuriarmeelast. Seesuguseid näiteid on sajad ja tuhanded. Ja niisugusel tööil on ka tõsised enamlised tagajärjed.

Kümned ja kümned tuhanded õpetajad võitlevad partei ja nõukogude valitsuse juhatusel kultuuriväerinnal ja peamiselt üldõppuse teostamise alal. Siiski peame tunnistama, et veel mitte igalpool ei ole nõukogude õpetaja vastaval kõrgusel ja et tihti on unustusesse jäetud sm. Lenini sõna, et nõukogude õpetaja peab tõstetama niisugusele kõrgusele, millisel ta ei ole

seisnud ega saagi kunagi seisma kodanlikes ühiskonnas.

On juhtumisi, et õpetajatele ei makseta õigel ajal palka, ei varustata teda õigel ajal toiduainetega. Nii mõneski kohas katsuvad kolhoosid ja eriti nende juhatused lõpetaja varustamise küsimustest mööda hiilida. Niisuguseid näiteid leiame ka eestlaste seas. Tööstusekaupadega varustamisel püütakse õpetaja viimasele kohale seada, vaatamata nõukogude valitsuse kategooriliste juhtnõõride peale, et õpetajat peab varustama kui tööstustöölist. Eriti suurt hoolt ja vastutuleikkust nõuab noor, ilma praktikata ja tihti puuduliku haridusega noor õpetaja. Neid aga astus tänava koolitööle 200 tuhande ümber. Ilma tõsise abita vanade õpetajate ja kohalikkude tegelaste ning lastevanemate poolt ei suudata täiel määral oma ülesannet täita nii nagu seda nõuab sotsialistlike ehitustöö tänapäev. Nõukogude õpetaja on külas üheks kultuurirevolutsiooni peategelaseks ja sellepärast on klassivaenlase viha eriti suur õpetaja vastu, sest vaenlane tunneb, et iga kultuurirevolutsiooni võiduga tema võim külas ka ideoloogilisel väerinnal ikka enam ja enam kaob, kuna majanduslikel väerinnal ta juba on murtud. Proletariaadi klassi vaenlane katsub õpetajat kõige alatumat laimata ja ka füüsiliselt hävitada. Meie ei ole veel unustanud ega unusta kuritööd, mida saatsid korda Bugri-Limani külakurnajad tappes paari aasta eest seltsimees Kivi, kes õpetajana oli eesrinna võitleja partei poliitilistel ja majanduslikel aladel oma külas. See tuletab veel kord meelde, et õpetaja-lööklane peab leidma kõige suuremat vastutulekut ja toetust nõukogude ühiskondluse poolt.

Kaadrite kasvatamine

Algõppuse teostamine on ainult esimene samm kaadrite kasvatamiseks. Eriteadlasi valmistavad tehnikumid ja ülikoolid. Kasvatav sotsialistline majandus nõuab praegu ütlemlata suurel arvul eriteadlasi. Sm. Lenin rääkis, et kui meie käes on poliitiline võim ja majandus, jääb sotsialismi ülesehitamiseks vähe teha: „ainult“ omada tehnika ja vallata teadus. Ja see on kõik. Aga see ei ole kaugelki nii kerge. Kuid ka siin peame meie võitma. Sm. Stalin ütles, et ei ole niisugust kindlust, mida enamlased ei suuda ära võtta. Enamlased peavad valdama tehnika ja nad valdavad tema.

Partei XVI kongressil sm. Stalin kõnles, et kaadrite küsimus on tihedasti seo-

tud klassivõitluse teravnemisega ja kahjuritõrje tegevusega. Väljapääsu, sm. Stalin nägi ainult uute inimeste väljaeraldamises tööliklassist endast ja nende ettevalmistamises, paremate eriteadlaste ümberkasvatamises ja mapoole võitmises, kõlbmatute mine-mapekstmises ja kahjulikkude hävitamises. Vaja luua inseneride ja tehnikute proletaarsed kaadrid.

Kongressi otsuses viieaastaplaani täitmise kohta tööstuses märgiti ära, et „viieaastaplaani täitmise tarvilikuks eelduseks on kaadrite küsimuse lahendamine“... et „erilise tähtsuse omandab uute kõrgesti kvalifitseeritud tööliskaadrite ettevalmistus tööstuse ümberehitamise tingimustes“... ja et „kongress loeb saavutused tööstuse juhtide (komandöride) kõvendamise alal puudulikuks võrreldes olevate nõuetega“... ja seab üles nõude, et „juhtivad tööstuse tegelased valdaks tehnilisi teadmisi vastavatel tööstuse aladel.“ — Peale alalise koolidevõrgu otsustas kongress laialiselt arendada lühiajalisi kaadrite ettevalmistamise kursusi (kvalifikatsiooni omandamine ja töötamine jne).

Nii vaatab partei kaadrite kasvatamise küsimuse lahendamise peale. Sellest järgnevad ka nõukogude valitsuse sammud kaadrite kasvatamise küsimuse lahendamises.

Meil puuduvad praegu vastaval arvul insenerid, tehnikud, arstid, agronoomid, õpetajad ja teised eriteadlased. Viimastel aastatel on partei ja nõukogude valitsus suuri edusamme eriteadlaste ettevalmistamises saavutanud — on hulk uusi ülikooli asutatud, tehaseid kõrgemateks tehnilisteks koolideks ümber korraldatud, tehnilist kirjandust levitatud jne. Üleliidulise kesktäidesaatekomitee otsus. „Õppekavade ja sisemise korra kohta tehnikumides ja ülikoolides“ 19. septembrist 1932. aastal on väga tähtis samm edasi kaadrite küsimuse lahendamisel.

Selles otsuses märgib KTK ära terve rea saavutusi kaadrite kasvatuses küsimuse lahendamise alal: tehniliste ülikoolide võrk võrreldes 1928. aastaga on kasvanud 5 korda, tööstes kuni 400 üksuseni, tehnikumide arv on kasvanud kuni 1600 üksuseni. Üliõpilaste arv ülikoolides võrreldes 1928. aastaga on kasvanud kolm korda ja tehnikumides neli korda. Kokku õpib tehnikumides ja ülikoolides poolteist miljonit üliõpilast. 1929. aastal oli meil Nõukogude Liidus 57 tuhat ülikooli- ja 55 tuhat keskkaridusega eriteadlast, kokku 112 tuhat eriteadlast. 1932. aastal 216 tuhat

ülikooli- ja 288 tuhat keskkaridusega, kokku 504 tuhat eriteadlast. Töölise protsent üliõpilaste seas ulatab kuni 70 % ja üksikutes tehnilistes ülikoolides kuni 80—90 protsendini.

KTK peatub oma otsuses ka ülikoolide töö puudustel: komissariaadid ja üksikud ülikoolid kandsid rohkem hoolt hulgalise kasvu eest kui omaduslise külje eest. Seati kokku liig kitsapiirilised õppeprogrammid jne. Niisugune olukord muidugi ei vastanud meie sotsialistliku ehitustöö uutele nõuetele ja KTK näitas teed, kuidas tehnikumid ja ülikoolid võivad anda meile kõrgesti kvalifitseeritud ja hästi praeguse aja tehnika aluseid, nõukogude majanduse süsteemi ja selle majanduse planeerimist tundvaid eriteadlasi.

Ühel ajal tööstuse kaadrite kasvatamisega pööravad partei ja nõukogude valitsus suurt tähelepanu ka põllumajanduse varustamisele nii tehniliste kui ka ühiskondlik-poliitiliste juhtide kaadritega. Sel alal on isäranis suure tähtsusega hiljutine otsus, et kõik N. Liidu kommunistlikud ülikoolid peale Lääne- ja Ida-rahvaste kommunistlikule muuta kõrgemateks kommunistlikeks põllumajanduslikeks koolideks. Peale selle asutatakse veel seitse uut kõrgemat põllumajanduslik kommunistlik ülikooli. Neis koolides on juba praegu mitukümmend tuhat üliõpilast.

Need on mõned peajooned meie saavutustest kaadrite kasvatuses alal.

Kuidas on lugu noorsoo kasvatuses kapitalistlikes ilmas?

Inglismaa. 6. mail s.a. tõi inglise leht „Morning Post“ teate, et inglise valitsus kavatses tõsta koollastuvate laste vanust, sest see võimaldavat kokku hoida kolm miljonit naelsterlingit. Kõige vanem kapitalistlik maa hakkab hariduse kuludid kärpima! Mis kodanlusele sellest, et saad tuhandeid töölise lapsi aastaks, paariks tänavale hulkuma jäävad. Peasi on, et inglise kodanlus saab selle tagajärjel kolm miljonit naelsterlingit kokku hoida. Sellel kokkuhoiul on klassiline põhjus. Jõukate vanemate laps võib ju ka kodus õppida, on ju kes järele vaatab ja õppust juhatab, nii et tema arenemine takistatud ei saa. Hoopis teine asi on kehva vanema lastega, kel muud üle ei jää kui tänavale ümber jooksta ehk oma jõunatukene tööturule viia kui seda keegi vajab. Ja muidugi on nad sunnitud tegema nii seda kui teist.

Põhja-Ameerika Ühendrikest. Ameerika „Rahvuslise tööliste komitee“ teadete järele on P.-A. Ühendriikides üle ühe miljoni lapse, kes ei saa koolis käia sel põhjusel, et nad tööl käivad. Üldse ei käi seal üle 3¹/₂ miljoni lapse koolis. President Hooveri sõnade järele on P.-A. Ühendriikides kuus miljonit last, kes kannatavad alatoitlust, üks miljon on verekehvi, 3 miljoni 200 tuhat tiisikuse haigeid. Üldse 10 miljoni haigeid lapsi. See on maal, kus kriisi tagajärjel viljaga vedureid köetakse, piima jõgedesse kallatakse ja kohvi merde uputatakse, kus

sel kõnelda hariduse asjust. „Vaba Maa“ (30. august 1932. aastal) kirjutab:

„Kuhu sammub Eesti“

Eila algas töö kesk- ja kutsekoolest. Mitu tuhat noort üle vabariigi asuvad koolipingile, et saabunud õppeaastal jätkata oma teadmiste täiendamist ja õige elusi otsimist tänapäeva peitumuste rägastikus. Algav õppeaasta tõotab olla üks raskemaid Eesti riigi kestvuses nii õpilaisile kui ka õpetajaile.

Järgest laieneva majandusliku olukorra

Veel õhtul hilja kuuled koppelid, avades leiad kas määrdinud poisinässaka või katkistes hilpudes tütarlapse. Neid külatajaid võib Petseri kohta arvata umbes 200—250 peale. Enamikus venelaste lapsed 6—12 aastani.“

Kas võib siin mingisugust juttu olla üldõppuse teostamisest? Petseris on kõigest 3500 inimest. Neist arvab „Vaba Maa“ 500 praegusel korral kerjavad.

Ja kui siiski kehvade vanemate laps on kuidagi kodanlise kooli lõpetanud, mis ootab siis teda? Kas kodanline riik muretsseb talle töö, eluvõimaluse? Ei, seda loota ei ole. Kodanline kord viskab igapäev tuhanded oskustöölised väravate taha. Kus peaks siis kohta ja tööd leidma alles koolipingilt tulnud töölisnoor. Saksa ajakiri „Tagebuch“ kirjutas minevat aastal aprillikuul. „Noorpõlv astub elusse, ja et teda surnukehaks muuta, ei olegi teda tarvis sõdurivormi riietada. Võitlusväli sõjas, mida meie praegu üle elame, eraldub küll võitlusväljast 1918. aastal, kuid ohvrite arv ei ole praegu sugugi väiksem kui möödunud ilmasõjas. 1932. aastal surm neelab terve inimpõlve ja statistikagi ei märgi üles neid „võitluses langenuid“, kes ei ole töötute nimekirjas üleval olnudki.“

Inglise kommunist tähendas maipühade ajal Moskvast rõhutult, et Lõuna-Walesis on 300 tuhat kooli lõpetanud töölislast, kes ei ole iialgi tööd teinud ega ühiskondlises tööst osa võtnud.

Ma tõin näite kaardrite kasvatamisest Eestis „Kuhu sammub Eesti“. See ei ole üksik nähtus. Kapitalistiline majandus kannatab enneolemata sügava majandusekriisi all, mis ähvardab teda hauda viia. Kapitalistiline majandus praeguse kriisi ajal koondab tootmist ja vallandab iga päev vanu eriteadlasi, siis on ka arusaadav kapitalisti seisukohalt, et uute tehniliste jne kaardrite kasvatamine on tühi raharaiskamine. Sel ajal kui 1932. aastal NSVLiidus rahva sotsiaal- kultuuriliste nõuete rahuldamiseks kulub 9.200 miljoni rubla, 1931. aastal 6.600 miljoni rubla, vähendab kõige rikkam kapitalistiline riik, P.-A. Ühendriigid, hariduse kulusid.

Lõuna-Carolina professor kirjutab, et 1932. aastal P.-A. Ühendriikides kärbiti tuntavalt koolide ja ülikoolide rahalist toetust. Õpetajate niigi väikseid palku vähendati 5,25%. Uusi koole ei ehitata. Linnades lühendati koolide tööaeg 9—10 kuu asemel 6—7 kuuni aastas. Eriti raske on olukord Saksa maal, kus majandusekriis iseäranis sügav. Seal suluti 1931. aastal 22. septembril vastu-

võetud Preisi valitsuse otsusel 11 instituuti, 3 kunstiakadeemiat, 3 riigi teatrit ja 13-st pedagoogilisest akadeemiast suluti 9.

Valge Eesti töötavad haritlased nõuavad märgukirjas riigivanemale („Päevaleht“ 12. juunil 1932. a.) „õigust teha tööd ja saada inimvääriilist ülalpidamist“ ja „kaitset tööandjate eksploateerimise eest“.

Praegu vallandatakse Eestis koolitöölt vabaabielus olevad õpetajad, kes pidavat, demoraliseerivalt mõjuma õpilaste peale. See pole eestkätt muud kui kodanluse katse pisutki kergendada riigikassa koormat.

Niisugune on haridusline olukord kapitalistlikes ilmas ja väljapääsu sellest olukorrast kapitalistlike korra raamides ei paista.

Kunst

Proletaarne kunst on töörahvahulkade mõjuvaks kasvatuse vahendiks ja võimsaks teguriks sotsialistlikes ehitustöös.

NSVLiidu sotsialistlike majanduse edusammude alusel areneb ja tugevneb ka nõukogude kunst. Kunst on NSVLiidus kättesaadav kõige laiematele tööliste, kolhoosnikkude ja muudele töörahvahulkadele.

Kunsti loomisest, ta kasutamises sotsialistlikes ehitustöös võtavad NSVLiidus osa rohkearvulised töörahvahulgad ja laialine aktiiv kõikide meie kunsti organisatsioonide ja asutuste ümber.

Mõjuvamateks ja kättesaadavamateks kunstialadeks on meil praegusel ajal raadio, kino, teater ja kirjandus ajakirjanduse ja ilukirjanduse näol.

Raadio oli tsaarajal Venemaal rahvahulkadele üldse tundmata asi. Kino oli kodanluse huvide teenistuses ja külarahvale täiesti kättesaamata. Kirjandus, mis laialiste rahvamasside jaoks kirjutatud oli, oli tööliste klassitunde tumestamiseks ja tööraha orjastamiseks määratud. Iseäranis on Nõuk. Liidus levinenud *raadio*. 1928. aastal oli NSVLiidus 32 tuhat raadio vastuvõtteparaati ja sisseseadet, 1932. aasta lõpuks tõuseb raadio vastuvõtteparaatide ja sisse-seadete arv kuni 7 miljonini. Kavas on lähemal ajal raadiofotseerida kõik klubid, lugemistoad, suuremad nõukogude majapidamised, kollektiivmajapidamised, koolid jne.

Kõige parem kunsti edasiandja laialistele töörahvahulkadele on *kino*. Kinole andis sm. Lenin ümber suure tähtsuse inimese ideoloogia ümberkasvatamiseks. Siamaani oli kino „Suureks tummaks“. Viimasel ajal on ta rääkima hakanud. 1931. aastal oli NSVLiidus peale tummkinode umbes 100 helikino, 1932. aastal tõstetakse heli-

kinode arv 3500-ni. Suur tähtsus on NSV Liidus peale kunstiliste filmide tehnilistel ja õppefilmidel.

Alalisi ja ränd-kinosid oli NSV Liidus 1929. aastal 12 tuhat, 1930. a. — 24 tuhat, 1931. a. — 38 tuhat ja 1932. aastal tõstetakse see arv 70 -tuhandeni.

Suured saavutused on meil ka nõukogude kirjanduse alal võrreldes möödunud aastatega, kuigi meie kirjanduse kasv ei jõua veel töörahva kultuurilisele kasvule järele. Nõuded kirjanduse järele on määratusuured.

Toon lühikese võrdlusetabeli.

1929. a. trükiti	2010	miljoni	trükipoognat.
1930. " "	3025	" "	" "
1931. " "	3750	" "	" "

Ajalehtede ühekordne tiraash oli:

1929. a. —	12,5	miljoni.
1930. " —	22	"
1931. " —	27	"
1932. " —	40	"

Juba need arvud, mis tsariaegse Venemaa vastavatest arvudest mitu korda suuremad on, näitavad selgelt NSV Liidus toimuva kultuurirevolutsiooni ulatust ja sügavust.

Teater oli tsariajal laiematele massidele kättesaamata. Mõisnikud ja kodanlused dikteerisid teatrile oma nõudeid ja neid täitis teater. Proletaarne revolutsioon päästis teatri sellest umbkotist, kuhu kodanlus ta viinud, ja nõukogude teater hakkas arenema enneolemata kiirusega. Sotsialistlikes ehitustöös on nõukogude teatril väga suur tähtsus. Ta on üheks inimese ümberkasvatuse abinõuks. NSV Liidu tingimustes on teater omandanud ka kõige painduvamad vormid, mis ta kättesaadavaks teeb laialistele massidele.

On ehitatud suur hulk uusi teatreid, kultuurimaju, rahvamaju, on avatud suurel arvul lugemistube, punaseid nurke jne, millede teatril oma kindel koht on, kas elukutseliste näitlejate või asjaarmastajate ringi näol.

Peale selle on organiseeritud veel riigi ränd-teatrid, mis rändavad raioonist raiooni, külast külla, kolhoosist kolhoosi vaimustades töotalurahva hulki, kolhoosnikke võitlusele sotsialismi eest, abi andes kohalikkudele asjaarmastajatele, neid õpetades. Nõukogude valitsuse kunsti- ja teatri-poliitika avaldub ka riigi ohtras rahalises ja muus toetuses neile aladele. Näiteks oli 1931. aastal riigi eelarvest välja antud kunsti peale ja poliithariduslike töö kuludeks 386,3 miljoni rubla, aga 1932. a.

eelarves on nendeks kuludeks 560,7 mln. rubla.

Rahvuslise kultuuri kasv

Peatume mõne sõnaga rahvuskultuuri arenemisel NSV Liidus. NSV Liidus asub üle 150 rahvuse. Kaugelt suurem osa neist oli oma arenemises tsariajal maha jäänud Kesk-Venemaa elanikkudest, venelastest. Tsaarivalitsus hoidis neid sihilikult arenematuses, et kergem oleks neid kurnata ja nende üle valitseda.

Selle tagajärjel hakkas osa väikerahvaid tsariajal välja surema. Paljudel rahvustel ei olnud oma tähestikkugi, kirjandusest rääkimata. Proletaarne revolutsioon vabastas väikerahvad kurnamisest ja andis tõuke rahvuslise kultuuri arengule, mis sisult on proletaarne ja vormilt rahvusline. Mahajäänud rahvaste tõelikuks vabastamiseks industrialiseerib nõukogude valitsus neid maid, kus elavad mahajäänud rahvad ja aitab neid majandusliselt ja kultuuriliselt järele jõuda neile Nõukogude Liidu rahvastele, kes on oma arenemises kõrgemale jõudnud.

Võtame näiteks ühe rahvuslise raiooni Lääne-Siberist, millest laiemad hulgad vähe teavad: — Mägede Schoria. Seda rahvust, schoorlasi, „valgustasid“ tsariajal ainult papid.

Kuni 1930. aastani puudus tööstus Mägede Schorias täiesti, praegu on aga tööstuse toodang 49,2% majanduse üldtoodangust raionis. Schoria töötavad talupojad on kollektiviseeritud 75,5%. 1917. aastal oli Schorias territooriumil ainult 6 kooli, kus õppisid suuremalt jaolt külakurnajate — baid'e lapsed, kõigest 200 last. 1931. aastal oli Schorias 82 algkooli, 3 kolhoosi noorsoo kooli, 3 vabrikukooli ja schoorlaste osakond Kusnetski pedagoogilises tehnikumis. Koolides õppis 1931. aastal 4369 last, nendest 1615 schoorlast. Kirjaoskamatused likvideerimise punktides oli 1931. aastal 5322 õpilast. Tervisliku alal töötavad Schorias 8 kõrgema ja 5-8 kesk-haridusega arstiteadlast. Ka poliitilisest elust võtavad Schoorlased aktiivselt osa. Nõukogude valimistele ilmus viimastel valimistel schorias 81,6% valijaid, kuid valijaid schoorlasi ilmus 91%.

Enk teine näide. Enne Oktoobrirevolutsiooni oli kõigest 15% tatarlasi kirjaoskajaid, ja needki eeskätt kulakud. Praegu on 94% tatarlasi kirjaoskajad. Kui tatari algkoole enne revolutsiooni oli 35 tk., siis on neid praegu 1730 tk. Enne revolutsiooni oli sel maaalal, kus on praegune

Tatari Nõukogude Vabariik, kolm ülikooli, kus oli üldse 10 üliõpilast-tatarlast. Praegu on seal ülikoole 20 ja neis üliõpilasi-tatarlasti — töölisi ja töötavaid talupoegi — 2371.

See iseloomustab selgesti nõukogude valitsuse rahvuspoliitikat ja kuidas meil tõstetakse mahajäänud rahvaste kultuurilist tasapinda. Midagi niisugust ei näe meie kodanlistel maadel. Seal on vähemusrahvuste rõhumine suurrahvuste poolt, nende kultuuri hävitamine, nii nagu see tsariaegsel Venemaal oli.

Kuidas on lugu praegusel ajal kodanliste kunstiga kodanlistel maadel?

Et kino kodanlistel maadel väga tuntavalt praeguse kriisi all kannatab, seda tunnistab ka kodanline ajakirjandus ja kinotegelased. Kaevatakse, et inimesed ei käi kinos, et kallimadki kohad alati tühjad on, et isegi suurepäraliselt kodanluse jaoks sisseseatud kinodes publikumi pole ja nad $\frac{3}{4}$ tühjad on. Pilt mis varem ühes teatris läks kuni 6 kuud, püsib praegu vaevalt 6 nädalat.

Kuidas mõjub kriis Saksamaa kinotööstuse peale, seda näitavad järgmised arvud: 1928. aastal valmistati Saksamaal 221 kinopilti, 1929. — 191, 1930. — 151, 1931 — 148. 1932. a. loodetakse valmistada $\frac{1}{3}$ 1931. aasta arvust, s.o. 40—50 pilti.

Üks suurematest P.-A. Ühendriikide kinotrustidest lõpetas 1931. aasta 4263.558-dollarilise puudujäägiga. 1930. a. selle trusti kasud olid 10.251.827 dollarit.

Tööta kinonäitlejate arv kasvab iga päevaga.

Ka kodanlises kirjanduses annab kriis end teravalt tunda. Iseäranis selgesti väljendub siin kodanlise korra mädanemine. Valitseb üldine ideede lagedus. Ohutatakse vaid marurahvuslust, „isamaaarmastust“, laimatakse Nõukogude Liitu ja revolutsioonilist liikumist. Lõpkab sopakirjandus. Samasugune on olukord ka valges Eestis. „Päevaleht“ 15. augustil s.a. toob teateid eesti kirjanduse kohta. Muuseas seletab ta, et Eestis on kirjandusekriis maad võtnud kõige täielikumal kujul. Kõige paremad teosed kirjastatakse 300—500 eksemplaril. Eelmistel aastatel paremad teosed kannatasid ikka välja 1000—3000 eks. tiraashi. Luuletuskogusid ei kirjasta keegi ka siis, kui nende eest honoraari ei nõuta. Kirjaniku honoraar on langenud 20% kuni 15% raamatu kaanehinna ja maksetakse paremal juhtumisel välja 1—2 aasta jooksul. Kirjaniku sissetulek olla hädaabitõolisegi sissetulekust väiksem.

Kodanline teatergi elab kriisi üle.

Sealgi on lagunemine. Lavastatakse eestkätt kodanluse närve kõditavaid tühiseid näidendeid. Nii mängiti hiljuti Berliini südames ühes suuremas teatris tükk „Bändiidi au“! Teatrit nõutakse kodanlistel maadel praegu erilise agarusega isamaalikkust, rahvuslust ja muid seesuguseid fashistilise kodanluse „vooruseid“. Kodanlistel maadel kasvab ja kõveneb vaid revolutsiooniline töölisteater, tõeliselt revolutsiooniline ja mitte sotsiaalfaschistide mustkollane kontrevolutsiooniline töölisteater hanejalgades.

Tugevaks võistlejaks kodanlisele teatrile on kino, eestkätt helikino, kes oma odavuse tõttu (võrreldes teatriga) kättesaadavam on kui teater.

* * *

Ühes meie sotsialistilise majandusega kasvab ka proletaarne kultuur. Töörahas kasutab ära kodanlisest lagunevast kultuurist kõik väärilise, mida on inimsugu aastasadade jooksul loonud ja kõrvaldab kõik, mis õigustab kurnamist. Meil on juba 81% elanikkudest kirjaoskajad (1913. a. — 30—35%). Teostatud on üldine algõppus, suuremalt osalt 7-aastase kooli alusel. Kool on täiesti ümber korraldatud ja muudetud politehnilliseks kooliks, mis varustab lapsi palju laiemate ja tarvilikumate teadmistega kui seda tegi vana tsariaegne kool. On suuri saavutusi kaadrite kasvatamises tööraha ridadest. Töölisklassi ja talurahva kultuuriline tasapind on määratud palju kõrgemale tõusnud kui ta oli tsariajalal. Pealetungimine kultuuriväerinnal läheb iga päevaga edukamalt ühendusesmeie majanduslise kasvuga ja võitlusega oportunistidega paremalt ja „pahemalt“ poolt, kes katsuvad seda pealetungimist takistada. Ei tohi kunagi unustada, et kultuurrevolutsioon ei toimu iseenesest. Meie kõik peame aktiivselt ja praktiliselt osa võtma kooli ja teiste sotsiaal-kultuuriliste asutuste tööst, töötama nõukogus, koolinõukogus, klubis, ringides jne, õppides, teisi õpetades ja kaasa aidates. Ka koduse elu ümberkorraldamine ei tohi viimasele kohale jääda. „Sest ajajärk (üleminek kapitalismilt sotsialismile), mida meie üle elame, on tarvilik ainult selleks, et luua majanduslised ja kultuurilised eeldused täieliseks sotsialismi võiduks, et anda töörahvale võimalus, esiteks: ümber kasvatada ja karastada ennast ja teiseks: ümber kasvatada väikekodanlised kihid selles sihis, mis kindlustab sotsialistilise tootmise organiseerimist.“ (Stalin.)

15 aastat proletariaadi diktatuuri ja ÜLKNÜ

Ülelinduline Leniniline Kommunistiline Noorsoo Ühing (ÜLKNÜ) on Oktoobrirevolutsiooni sünnitus. Ta tekkis võitluses Oktoobrirevolutsiooni eest ja kasvas võimsaks hulgaliseks töölisnoorsoo organisatsiooniks nõukogude valitsuse ajal. Oktoobrirevolutsiooni 15. aastapäevaks on ÜLKNÜ 5 miljoni liikmeline hiiglaganisatsioon, mis seespidi raudselt ühtne ja liidetud leninistliku kasvatusel.

Missugune oli ÜLKNÜ arenemise tee möödunud 15 aasta vältel?

Kuni veebruarirevolutsioonini puudus Venemaal iseseisev töölisnoorsoo liikumine. See ei tähenda sugugi seda, et töölisnoorsugu tsaarivalitsuse ajal tööliklassi revolutsioonilisest võitlusest osa ei võtnud. Ka sel ajal võttis töölisnoorsugu aktiivselt osa Venemaa tööliklassi revolutsioonilisest võitlusest. Enne veebruarirevolutsiooni puudusid aga Venemaal erilised töölisnoorsoo organisatsioonid. Parem osa töölisnoorsoost astus sel ajal otsekohe enamliste parteisse ja võttis tema ridades väga aktiivselt osa tööliklassi revolutsioonilisest võitlusest, näidates üles suurt truudust enamliste parteile. Sel ajajärgul oli tuntav osa enamlistesse parteisse astujatest töölisnoorsugu.

1915. a. imperialistilise ilmasõja ajal hakkasid Venemaal, sm. Lenini ja enamliste partei otsekohele kaasabil, tekkima esimesed töölisnoorsoo ringid, millede tegevuse ideoloogiliseks aluspõhjaks olid siin sm. Lenini hüüdsõnad imperialistilise sõja kodusõjaks muutmise kohta. Tõuke töölisnoorsoo hulgaliseks organiseerimiseks andis veebruarirevolutsioon. Võitluses enamliste partei lipu all imperialistilise sõja kodusõjaks muutmise eest, sõjast revolutsioonilise väljapääsu ja proletariaadi diktatuuri maksmapaneku eest algas töölisnoorsoo iseseisev liikumine, tekkisid ta esimesed hulgalised organisatsioonid. Proletaarsetes keskkohades (Petrogradis, Moskvast, Kieveis, Odessast jne) tekkisid töölisnoorsoo organisatsioonid, mis võtsid omaks enamliste partel platvormi, olgugi, et nad vormiliselt otsekohe ei esinenud enamliste organisatsioonidena. Tähtsamad organisatsioonid olid Petrogradis ja Moskvast.

Petrogradis ühines töölisnoorsugu esialgu „Töö ja Valguse“ nimelise ühingu ümber. Pärast loodi esimene hulgaline organisatsioon — „Petrogradi Sotsialistiline Noorsoo Ühing“.

Moskvast tekkisid kaks ühingut, — noorsoo ühing VS-DT(e)P Moskva komitee juures ja „III Internatsionaali“ nimeline noorsoo ühing, mis oma alguse sai Samoskvoretiski raioonis. Esimene oli oma liikmete koosseisu ja tegevuse poolest kitsas puhtparteilise iseloomuga organisatsioon. Teine oli rohkem hulgalisem töölisnoorsoo organisatsioon. Olgugi, et „III Internatsionaali“ nimeline noorsoo ühing vormiliselt ei olnud enamliste organisatsioon, kuid ta töötas siiski otsekohe enamliste partei juhtimisel. 8. oktoobril 1917. a. peeti ära I üleMoskvaline töölisnoorsoo konverents, millest peale „III Internatsionaali“ nim. noorsoo ühing tunnistati ainukeseks hulgaliseks üleMoskvaliseks töölisnoorsoo organisatsiooniks. Tema juhtimisel pühitseid Moskva noorproletaarlaste 15. oktoobril 1917. a. esimest korda rahvusvahelist noorsoopäeva. Üle 5 tuhande noortöölise tulid uulitsale demonstreerima sõja vastu ja nõukogude valitsuse eest.

Vähemlased ja es-erid ei suutnud töölisnoorsugu viia oma järele ja neil ei läinud korda luua mingisuguseid hulgalisi töölisnoorsoo organisatsioone.

Oktoobri sõjariistus ülestõus andis enamliste partei töölisnoorsoole tähtsad ülesanded täita. Ta andis erilise tähenduse noorsoo tõmbamisele punakaarti ja tema sõjalisele õppusele. Sm. Lenin rõhutas, et noorsugu ühes täisealiste töölisega on otsustavam element Oktoobri sõjariistus ülestõusu läbiviimisel ja käskis teda tõmata osa võtma ühes täiskasvanud töölisega kõigi tähtsamate punktide äravõtmisest ja igalepoole, kus täita tuleb tähtsaid operatsioone.

Töölisnoorsugu täitis barrikaadidel auga sm. Lenini ja partei poolt antud ülesanded. Noorsoo ühing võttis partei juhtimisel igalpool sõjariistus võitlusest osa ja näitas sõjariistus võitluses üles suurt vahvust ja kangelasmeelt.

29. okt. — 4. nov. 1918. a. peeti ära ÜLKNÜ (sel ajal VKNÜ) 1. kongress. Sel kongressil tunnistas ühing täiel määral õigeks Venemaa kommunistilise partei seisukohad ja nimetas end kommunistlikuks noorsoo ühinguks. Siit peale on ÜLKNÜ partei ideelisel juhtimisel töötav poliitiliselt ja organisatsiooniliselt väljakujunenud iseseisev ülemaaline proletaarne noorsoo organisatsioon. Algusest peale rajas ÜLKNÜ oma tegevuse hulgalisele alusele ja andis vastulööke kõigile neile, kes taht-

sid tema tegevust kiskuda kitsamale alusele ja kõrvale õigelt teelt.

Klassisõja ajajärgul (1918—1921.) oli ÜLKNÜ töös esikohal võitlus kodusõja väerindel. Kümned tuhanded noorkommunistid võitlesid vapralt punaväelastena klassisõja lugematutel väerindadel. Suur hulk ühingu liikmeid võttis osa partisaanide võitlusest vaenlase seljataga. Kommunistlikud noored aitasid parteil ja tööliklassil väeliini seljatagust kindlustada — osa võttes kulakute vastuhakkamiste ja äejooksikute bandede likvideerimisest, võideldes nälja vastu (vilja kokkutoomine), kütte eest (puude raiumine, söetoodangu suurendamine), transpordi lagunemise vastu (vagunite ja vedurite parandamine) jne. Kommunistlikud noored olid igalpool osa võtmas laupäevikute ja puhkepäevikute korraldamisest ja nende läbiviimisest. Kommunistlikud noored võtsid klassisõja lõpulejõudmisel partei juhtimisel agaralt osa sõjavägede osalisest ümberkorraldamisest tööarmeedeks.

Suurt osa etendasid kommunistlikud noored nõukogude aparaatide töö ümberkorraldamises ja võitluses saboteerivate vanade ametnikkudega.

Hoolimata klassisõja rasketest oludest, saavutas ÜLKNÜ suuri võite ka töölisnoorsoo töötõingimuste ja hariduse korraldamises (laste töö keelu läbiviimine, alaealiste tööpäeva lühendamine, esimeste vabrikute ja tehasekoolide loomine jne.). Külalised olid noorkommunistid klassisõja ajajärgul parteile aktiivsemateks abilisteks tema poliitika läbiviimisel. Nad tegutsesid kehvikute komiteedes, aitasid sõjaväele ja linnatöölilistele vilja muretseda jne.

Klassisõja ajajärgul kasvasid ÜLKNÜ read kiiresti. Töölis- ja kehtalurahva ning parem osa kesktalurahva noorsoost astus hulgaliselt ÜLKNÜ ridadesse.

ÜLKNÜ II kongressil (1919.) võeti vastu tähtis otsus partei ja komnoorteühingu vahelkordade täpsemalt kindlakmääramise küsimuses. ÜLKNÜ tunnistas omaks kommunistliku partei programmi ja taktika ning ühingu keskkomitee kuulutati alluvaks kommunistliku partei keskkomiteele, kuna ÜLKNÜ oma sisemise tegevuse poolest jäi endiselt autonoomseks organisatsiooniks.

II kongress andis ka vastulöögi katsetele üksikute ühingu tegelaste poolt (Dunajev j. t.) noorsugu vastu seada tööliklassile, eraldada noorsoo huvid tööliklassi üldistest huvidest ja lükkas otsustavalt tagasi ettepanekud, mis nõudsid eriliste noor-

soonõukogude ning ametiühisuste juures noorsoosektsioonide loomist. Sellega võttis ÜLKNÜ õige suuna oma ridade massiliseks muutmise alal.

1919.a. võttis ÜLKNÜ osa Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali asutamise kongressi kokkukutsumisest ja läbiviimisest ning hakkas peagi mängima juhtivat osa rahvusvahelises kommunistlikes noorsooliikumises.

Väga suur ja kaugeleulatav ajalooline tähtsus oli ka ühingu III kongressil (1920.a.). See kongress peeti ära sm. Lenini otsekoheselt juhtimisel ja osavõtmisel. Sel kongressil sm. Lenin pidas oma kuulsa ja tähendusriikka kõne kommunistlike noorsooühingute ülesannetest. Sm. Lenin rõhutas seal oma kõnes, et kommunistlike noorsooühingute ülesanne seisab eeskätt õppimises, mis peab olema igal sammul seotud tegeliku osavõtmisega kogu töörahva üldisest võitlusest sotsialismi ehitamisel.

III kongress seadis ühingu ette tähtsamat ülesandena proletarise juhtimise kõvendamise ja ühingu liikmete poliitilise kasvatuses töstmise. Ta purustas ühingu tekkinud opositsioonid, mis tahtsid kommunistlikku noorsoo ühingu vastu seada parteile ja parteitule noorsugu kommunistlikele noorsooühingule ja mis eitasid ühingu tegevuses demokraatlikku keskendust (tsentralismi) ja raudse distsipliini vajadust. Ta lükkas tagasi oportunistide ettepanekud luua tehastes ja vabrikutes parteitu töölisnoorsoo kollektiivid ning külas parteitu noorsoo ühingu loomise katse.

Kui klassisõda võidurikkalt lõpule oli viidud, siis algas imperialistlike ja klassisõja ajajärgul laastatud ja lagununud rahvamajanduse ülesehitamine uue majanduse poliitika (nepi) alusel 1921. aastal. NSV Liidu rahvamajanduse ülesehitamise aja järgul (1921—1927.a.) oli ÜLKNÜ tähtsam tegevus oma liikmete ja kogu tööliste ja talurahva (kehvikute ja keskmikkude) noorsoo kommunistlikes kasvatuses, võitluses töölisnoorsoo ainelise olukorra parandamise eest ja tööliste ja talurahva noorsoo hulkade kultuurilise kasvatusetöö organiseerimises vastavaid uutele nõuetele. Ühtlasi võttis ÜLKNÜ aktiivselt osa kogu rahvamajanduse ülesehitamise tööst kommunistliku partei juhtimisel.

Nepi maksmapanek andis esialgu hoogu võõraste (kodaanliste) mõjude sissetungimiseks tööliste ja töötava talurahva noorsoo hulka. Teravnes klassivõitlus noorsoo pärast. ÜLKNÜ-l tuli pidada väga ägedat

ja edukat võitlust noorsoo hulgas kodanlike mõjude kasvamise vastu ja noorsoo kommunismi poole võitmiseks. Töölisnoorsoo ainelise olukorra parandamiseks oli õige suure ja otsustava tähtsusega ÜLKNÜ algatusel valitsuse poolt maksmapandud otsus noorsoo lõmbamisest tööstusesse, mille järele kindlaks määrati noorsoo tööjõu tarvitamise protsendiline alammäär igas üksikus tööstusharus (maksmapandud alammäär ulatas kuni 7 prots. teatud tööstusharu tööliste üldarvust). ÜLKNÜ tegevuse tagajärjel sotsialistlike ehitustöö väerinnal suurenes noortööliste tööpalk ja tõusis määratult nende poliitiline ja kultuuriline tasapind. ÜLKNÜ algatusel ja osavõtmisel suurendati vabriku- ja tehasekoolide ning õhtukoolide arvu ja loodi ning laiendati mitmesuguste üldhariduslike koolide ja kursuste võrku töölisnoorsoo jaoks. Ühes töölisnoorsoo ainelise ja kultuurilise tasapinna tõstmisega suurenes tema poliitiline aktiivsus. Ikka laiemad töölisnoorsoo hulgad hakkasid ÜLKNÜ juhtimisel osa võtma nõukogude tööst, võitlusest bürokratismi vastu riigiaparaadis, tööstuse ratsionaliseerimises ja muudel sotsialistlike ehitustöö aladel. Külaskoolid olid noorkommunistid parteile suuremateks abilisteks nõukogude töö korraldamises, kooperatiivide organiseerimises ja nende igapäevases tegevuses, võitluses kulakute vastu ja kehvike organiseerimises nõukogude ümber. Kommunistlikud noored sammusid töötava noorsoo eesrinnas võitluses põllumajanduse tõstmise eest kultuurilisele järjele ja tootmis-kooperatiivide algelise vormide arendamiseks, mis olid üheks eelduseks hiljem põllumajanduse laialise kollektiviseerimise läbiviimiseks. ÜLKNÜ algatusel asutati külaskoolid talurahva noorsookoolid.

Kui kommunistlik partei XIV kongressil otsustavalt päevakorda seadis maa industrialiseerimise teostamise, siis oli noorsooühing partei agaram abiline industrialiseerimise teostamisel. Komnoored sammusid eesrinnas N. Liidu rahvamajanduse tehnilise ümberehituse väerinnal tööstuses, põllumajanduses jne.

Sotsialistlike ehitustöö suurte edusammude, eeskätt maa industrialiseerimise tagajärjel kerkis päevakorrade põllumajanduse laialine sotsialistlik ümberehitamine, sovhooaside asutamine, kollektiviseerimine, mis sündis juba suurel määral uue sotsialistlike tehnika tarvituselevõtmisega (traktorid, kombainid jne.). Siingi olid kommunistlikud noored ennastsalgavad võitlejad partei pealiini eest.

Algas võitlus rahvamajanduse esimese viieaastaplaani teostamise eest nelja aastaga. Sotsialism asus kogu väerinnal pealetungimisele kapitalismi jäänustele. Äärmiselt teravnes kogu maal klassivõitlus (kahjurite tegevus, kulakute aktiivse vastupanu suurenemine ning kulakluse kui klassi likvideerimine jne.). Samuti teravnes ka võitlus noorsoo pärast.

Töölisklassi, eriti töölisnoorsoo ainelise ja kultuurilise olukord paranes vahetpidamata ning ikka kiiremini. Ühes sellega kasvasid tugevasti töölisnoorsoo kultuurilised nõudmised.

Uus olukord ja uued ülesanded nõudsid kommunistlike noorte ja nende juhtimisel kogu tööliste ja talurahva (kehvik- ja keskmikkude) noorsoo kommunistlike kasvatuselise tõstmise kõrgemale astmele, ja otsides tema läbiviimiseks uusi huvitavaid vorme, ühtlasi sidudes seda ikka laiemate ja laiemate noorsoohulkade mobiliseerimisega abiks kommunistlikele parteile, kes juhib sotsialismi pealetungi kapitalismi jäänustele kogu väerinnal, abiks komparteele rahvamajanduse viieaastaplaani nelja aastaga teostamisel. ÜLKNÜ saavutas nende uute ülesannete täitmisel suuri ja häid tagajärgi.

Tema juhtimisel võtavad miljonid suurest sotsialistlikest ehitustööst vaimustatud noored tehastes, vabrikutes, kaevandustes, ehitustes, nõukogude majapidamistes, kolhoosides jne. aktiivselt osa sotsialistlike võitluse organiseerimisest ja töötavad esikujulikkude lööklastena. Komnoored näitavad üles oma kangelasmeelt ja vankumata truudust partei pealinnale võitluses sõe, raua, terase, malmi, nahvta, uute ehituste, vilja, puuvilla, liha jne. eest ning teistel lugematudel sotsialistlike ehitustöö väerinnal osadel. Tähtsat osa etendavad kommunistlikud noored võitluses tööliste varustamise, ühiskondlike toitluse organiseerimise ja tööliste korteriolude parandamise alal. Mitte vähemä tähtsusega ei ole ka komnoorsoo osavõtmine mitmesuguste hoogtööde (külvi, vilja kokkuostmise, rahandusplaani täitmise jne.) läbiviimisel, mida korraldab partei ja nõukogude valitsus. Suurt ja tähtsat osa mängib komnoorsooühing külaskoolide organisatsioonilise ja majanduslike kindlustamise alal.

Ei ole ühtegi sotsialistlike ehitustöö haru, kus komnoorsooühing ei seisaks võitluse eesrinnas. Ta oli tähtsaks abiliseks parteile ja nõukogude valitsusele kulakluse (hallparunite) kui klassi likvideerimise lausakollektiviseerimise alusel ja sotsia-

ismi alusmüüri ehitamise lõpuleviimisel NSVLiidus.

ÜLKNÜ-l on suured saavutused sotsialistilise ehitustöö kõikide alade jaoks kaadrite kasvatamisel. Kui 1928. aastal vabrikuja tehase-koolides 190 tuh. inimest õppis, siis on neis nüüd õpilasi 1.100.000. Tänavu aasta lõpul peab vabrikuja tehase-koolides plaani järele, olema juba 1.500.000 õpilast. Linnades on tõmmatud vabrikuja tehase-koolidesse peaaegu kõik töölinoored. Peale selle õpivad neis koolides kümned tuhanded noori kolhoosidest. Ülikoolides on praegu 500.000 õpilast ja tehnikumides 800.000. Väga suur osa ülikoolide ja tehnikumide õpilastest on aga ÜLKNÜ liikmed. N. Liidu rahvamajanduses (välja arvatud masina- ja traktorijaamade töölised ja sulased) töötab üldisest töötajate arvust 33% noorsugu alla 23 aasta vanuses. Töötuses aga 40,3%. N. Liidu tööstusele ei jatku noorsoo tööjõudu. Tööta olek noorsoo hulgas on täiesti kaotatud.

Sajad tuhanded tööliste ja talurahva noori töötab sõjaväes, majanduslikel, kultuurilisel ja riiklikel alal. Hulk mitmesuguseid eriteadisi on töölis- ja talurahva noorsoo hulgas. Kümneid tuhandeid noori töötavad brigadiiridena, meistritena, abimeistritena, jaoskonna ülematena jne N. Liidu ettevõtetes. 750.000 N. Liidueriteadlastest on 100.000 ümber noorsugu. Sajad ja tuhanded noored töötavad edukalt iseseisvate teaduslikkude töölistena.

ÜLKNÜ on tähtsaks reserviks kommunistilisele parteile. Kuni 1931. a. on ÜLKNÜ annud oma ridadest parteisse liikmeteks 750 tuh. noort.

Energiliselt ja ennastalgavalt võideldes sotsialistilisel ehitustööl rahvamajanduse 5-aastaplaani täitmise eest 4 aastaga võtab ÜLKNÜ osa ettevalmistusest teise viieaastaplaani läbiviimiseks.

ÜLKNÜ on alati üles näidanud truudust kommunistilisele parteile ja tema leninilisele keskkomiteele, eesotsas sm. Staliniga, võitluses kahel väerinnal, parempoolse kallaku, kui praeguse ajajärgu peahädaohu, ja „pahempoolse“ oportunistivastu. Tema oli sõjakaks abiliseks parteile võitluses „pahemlaste“ ja kontrrevolutsioonilise trotskismi (Schatskin, Sten j.t.) vastu, ning nende vaadete purukslõõmises. Need „pahemlased“ ja trotskistid võtsid partei pealiini kahtluse alla ja kutsusid seda pealiini „parandama“ valede, sisu-

liselt kontrrevolutsiooniliste trotskistiliste vaadete järgi. Niisama on ÜLKNÜ parteile vankumata abiliseks võitluses leplaste ja mäda liberalismi vastu. ÜLKNÜ ei ole kunagi jäänud erapooletu vaatleja seisukohale või eemale nende küsimuste käsitlemisest, mis puudutavad partei sisemist elu ja tegevust üldse. Ta on alati kinni pidanud seisukohast, et tema ülesanne seisab selles, et olla töötava noorsoo enamlike kasvatuse kooliks.

ÜLKNÜ on Kommunistilise Noorsoo Internatsionaali asutamisest saadik olnud tema juhtivaks sektsiooniks. Seda ei ole ta mitte ainult sellepärast, et tema oma liikmete arvu poolest mitmekordselt ületab teised sektsioonid, vaid peaaesjalikult just sellepärast, et ÜLKNÜ on omandanud väga suuri kogemusi kommunistilise partei juhtimisel tööliste ja talurahva noorsoo organiseerimise alal võitluses kõikidel tähtsamatel revolutsioonilise klassivõitluse ajajärgudel (osavõtmine sõjariistus ülestõusmise ettevalmistusest, selle läbiviimisest, proletariaadi diktatuuri maksmapanekust ja tema kindlustamisest ja sotsialismi otsekohesest ehitustööst); ja veel sellepärast, et teda on loonud ja kasvatanud leninlane, enamline partei.

Sm. Stalini ajaloolise kirja („Enamluse ajaloo mõningatest küsimustest“) alusel võitles ja võitleb ÜLKNÜ Kommunistilises Noorsoo Internatsionaalis noorsoo liikumise ajaloo õige käsitlemise eest ja avangardistiliste ja sektantiliste seadete vastu; võitleb marksismi-leninismi teooria eest kõikides kommunistilise noorsoo liikumise küsimustes.

Kõik teised Kommunistilise Noorsoo Internatsionaali sektsioonid, seal hulgas ka Eesti sektsioon, peavad õppima ÜLKNÜ-lt seda, kuidas muuta oma organisatsioone massilisteks, kuidas kindlustada oma poliitilist mõju töörahvahulkades ja kuidas võlta töölisnoorsoo enamust, et teostada proletarset revolutsiooni ühes kogu töölisklassiga kommunistilise partei juhtimisel.

Proletariaadi diktatuuri 15-aastaselt võidukäigul on ÜLKNÜ leninilise partei juhtimisel läbi teinud hiilgava, tagajärjerikka võitlusaajajärgu ja tõusnud ennenägemata võimsaks Kommunistilise Noorsoo Internatsionaali eesriina jõuks võitluses üleilmse kommunismi eest.

Kapitalismi stabilisatsiooni lõpp

(KITK XII pleenumi materjalidest.)

Kommunistilise Internatsionaali täidesaatekomitee XII pleenumil oli põhiküsimuseks see, et pleenum tunnistas: lõppenud on kapitalismi osaline ja relatiivne (suhteline) stabilisatsioon. Sellele põhiväitele tuginevad kõik teised küsimused, mis käsitati sel pleenumil.

Mida tähendas see kapitalismi stabilisatsioon ja milles ta eestkätt väljendus?

Ajajärku pealesõjaaegse kapitalismi arenemises 1923—24. aastast peale kuni praeguse majanduskriisini (n.n. stabilisatsiooni ajajärk) iseloomustavad järgmised peategurid:

Esiteks, *majandusline* tegur. Majanduslisel alal avaldus see stabilisatsioon selles, et kodanlusel korda läks ilmamajandust peale ilmasõja purustavat mõju uuesti üles ehitada. Kapitalistiline majandus saavutas tootmise ja kaubanduse alal põhijoontes 1913. aasta, s.o. sõjaeelse taseme ja tõusis kohati isegi tuntavalt kõrgemale sellest tasemest (näit. P.-Am. Ühisriikides ligi kaks korda).

Kui peale ilmasõda majanduskriis tervel real maadel inflatsioonil tõi (näit. Saksamaal), siis suutis kodanlus hiljem valuutakursse kindlustada.

1924—29. aastate kastel teostati kapitalistlikel maadel laulatuslik ratsionaliseerimist, mis sisulikult lähendas töölisklassi kurnamise ennenägemata pinevust.

Oma haripunktini jõudis see kapitalistlik majanduse osaline ja ajutine stabilisatsioon 1929. a. keskel.

Sotsiaaldemokraatia ja temaga kooris *parempoolne kallak* jutlustasid sel ajal suure suuga, et on saanud hoopis uus ajajärk kapitalismi arenemises, n.n. „organiseeritud kapitalismi“ ajajärk, et nüüdsest peale kapitalismi areng toimub vapustusteta, kriisidela. See „teooria“ väitis, et kapitalistiline tootmine ei toimu monopolistilise kapitalismi hiiglatugevuse tagajärjel enam anarhiliselt, plaanita, vaid — plaanikindlalt, ja et klassivõitlus kodanluse ja töölisklassi vahel ikka enam vaibub, kuna võitlus ja vastuolud jäävad (vähemalt esialgu!) alale vaid riikide vahel.

Teine tegur on *rahvusvaheline*. Imperialistlikud riigid suutsid peale ilmasõja lõppu teatud määral kokku leppida tähtsama-

tes ilmapoliitika küsimustes. Vähemalt polnud sel ajajärgul otsekohesid sõjarisutus kokkupõrkeid imperialistlike suurriikide vahel. See kokkulepe toimus eestkätt Saksamaa kurnamise suhtes (Dawesi plaan), siis asumaade ja mõjupiirkondade jagamise alal imperialistlike riikide vahel (Lähedas ja Kauges Idas ja mujal) jne.

Ühtlasi tekkis ka enam-vähem „normaalne“ vahekord kapitalistlike ilma ja Nõukogude Liidu vahel. Polnud otsekohest interventsiooni, kapitalistlikud riigid asusid ikka enam meie proletarise riigiga kaubavahetusesse. Rahvusvaheline kodanlus lootis meiega head äri teha, Nõukogude Liitu majandusliliselt oma mõju alla saada. Mitte väikest osa ei mänginud siinjuures ka imperialistide lootused, et N. Liit uue majandusepoliitika (nepi) tagajärjel ise kapitalismi suunas arenema hakkab. Ka siin oli teatud „stabilisatsioon“.

Ning kolmas peategur on *poliitiline*. Esimesest sõdade ja revolutsioonide ajajärgust tuli võitjana välja ainult Nõukogude Liidu proletariaat. Proletariaadi pealetung kapitalismile Läänes löödi kodanluse poolt tagasi. Selle proletariaadi esimese pealetungi tagasilöömises peab eriti alla kriipsutama sotsjuudaste osa (Nosked, Ebertid, Hellatid, Reid, Martnad j.t.). Just eestkätt sotsiaaldemokraatia äraandliku juudasetegevuse tagajärjel kaotas Lääne proletariaat 1918—24. a. Seda peab töölisklass praegu iseäranis hoolsalt meeles pidama, et sotsfashistidele nende teenitud palka maksta. Veresse uputati proletarised revolutsioonid Saksamaal, Ungaris, Bulgaarias, Soomes, Eestis j.m.

See proletarise revolutsiooni ajutine kaotus Läänes, proletariaadi revolutsioonilise liikumise jõhker mahasurumine oli üheks peatingimuseks ja teguriks kapitalismi stabilisatsiooni tekkimises.

Mis on praegu järgi jäänud neist kolmest kapitalismi stabilisatsiooni peategurist?

Esimene tegur (majandusline). Kapitalistlike majanduse üleilmne kriis, mis algas 1929. a. teisel poolel ja praegu veel järjest süvenedes edasi kestab, purustas kõik stabilisatsiooni saavutused ja paiskas kapitalistlike majanduse kaugele tagasi alla 1913. aasta tasapinna, suurel osal isegi läinud sajandi tasemele.

Tõome selle kohta mõned andmed tootmiseindekside kohta, kusjuures 1913. aasta tasem on võetud 100.

	1925. a.	1929. a. kõige kõrgem punkt	1932. a. algul	1932. a. keskel
P.-A. Ühisr.	155,6	187,0	100,0	84,4
Inglismaa	88,6	104,4	83,0	75,0
Prantsusmaa	107,0	144,1	100,0	92,9
Saksamaa	86,8	110,3	62,0	60,0
NSVLiit	73,8	182,0	287,1	301,7

(1929. a.) (1931. a.)

Nagu see tabel näitab, oli tähtsamate kapitalistlike riikide tööstus- ja tootmisindeks 1932. a. keskel tuntavalt alla 1913. a. tasapinna. Nii on kapitalistliku ilma söetoodang praegu 1899. a. tasemel, terastoodang 1904. a. tasemel, malmitoodang 1890. a. tasemel.

NSVLiidus näeme samal ajal aga vastupidist pilti. Järjesti kasvades oli NSV Liidu tööstus- ja tootmisindeks 1932. a. keskel üle kolme korra kõrgem kui 1913. a. (301,7). Juba üksi see arv räägib küllalt selget keelt sellest, kui kiiresti kasvab sotsialistliku majandus NSVLiidus. Ja selle arvu võrdlemine kapitalistlike suurriikide tööstus- ja tootmisindeksidega näitab, milline lagunemine on neil maal, kui sügav on majanduse kriis.

Kapitalistliku ilmamajandus langeb praegu ikka rohkem ja rohkem üksikuteks tükideks, sest majanduse kriis sunnib kapitalistlikke riike üksteise võidu endid ümbritsema kõrgete kaitsetollide müüridega. Igaüks püüab võimalikult suurendada oma väljavedu ja vähendada sissevedu. See kõik tähendab kodanlike maade tööliste ja töötava talurahva nulkade ning kogu töörahva kurnamise määratud kasvu.

Hoolimata kõigist ettekuulutustest viimaste kuude jooksul, et börsespekulatsioon ja poliitiliste mahingutega sepihõõrdunud „boom“ kriisi lõppu tähendab, — süveneb kriis edasi. Lõppu sel süvenemisel pole näha. Ees seisab neljas kriisitalv kõigi määratud viletsustega, mida ta tööliste ja töötavatele talupoegadele endaga kaasa toob lisaks niigi juba ülliraskete olukorrale.

Kuhu on jäänud nüüd „organiseeritud kapitalism“? Miks parempoolsed „organiseeritud kapitalismi“ prohvetid nüüd ei leeluta enam oma lemmikainest? Tegelik elu areneb aga nii nagu seda ette ütlesid enamlasted, eesotsas sm. Staliniga juba 1928. aastal Kominterni 6-dal kongressil. Tegelik elu purustas sotsfaschistide ja

parempoolsete väited „organiseeritud kapitalismi“ üle.

Teine tegur (rahvusvaheline). Imperialistlike riikide vastuolud on teravnenud niivõrd, et iga silmapilk võib süttida uus ilmasõda, kümme korda hävitavam kui esimene. See sõda on oietl juba alanud, sest Jaapani rünnak Mandshuuriasse ja seal omale vassallriigi loomine on tegelikult uue ilmasõja algus. Saksamaa ümber käib jälle äge vägipulga vedu. Versailles'i rahu- lepinguga loodud süsteem on juba tõsiselt vapustatud.

Dawesi plaan on läbi kukkunud niisama, nagu see sündis Youngi plaaniga. Järjest teravneb Inglise-Ameerika vastuolu, mis eriti teravalt väljendub võitluses Kanada pärast, siis Lõuna-Ameerikas ja Kauges Idas. Otsekohene sõjahädaoht on Jaapani-Ameerika vahel. Nii Jaapanis, kui P.-A. Ühisriikides räägitakse avalikult sõjavõimalusest. Niisuguseid vastuolusid võiks loetleda veel palju rohkem. Kõik kapitalistlikud riigid valmistuvad palavikulise kiirusega sõjale, relvastuvad, otsivad liitlasi tulevastes võitlustes jne. Õhus tundub püssirohu lõhna. Ainsast sädemestki jätkub, et plahvatama panna seda kapitalistlike riikide vaheliste vastuolude dünaamikakellert.

Ning kõige selle juures ei tohi silmapilgukski ära unustada peavastuolu praegusel ajal, see on vastuolu kapitalistliku ilma ja NSVLiidu vahel. Kodanlus otsib väljapääsu kriisist eeskätt töölistklassi kurnamise kõvendamisega. Ta loodab kriisi lahendada ka Nõuk. Liidu kulul. Kodanlus tahab hävitada rahvusvahelise proletarise revolutsiooni kantsi. Sellest räägib ta viimasel ajal ikka avalikumalt ja avalikumalt. Selleks teeb ta viimasel ajal ikka avalikumalt ja ikka suurema õhinaga ettevalmistust. Ka Jaapani sissetung Mandshuuriasse on vaid osa selle interventsiooni ettevalmistamisest. NSVLiidu ja kapitalistliku ilma vahetõrge on äärmiselt teravnenud. Interventsiooni hädaoht on konkreetne, reaalne. Ta on suurem kui kunagi enne peale esimese interventsiooni lõppu. Peale kõige muu näitab seda ka just viimastel nädalatel eriti teravaks muutunud laimukihutustöö N. Liidu vastu (Inglismaa, Saksamaa jne).

Nii siis, kapitalismi stabilisatsiooni teiseks tegurist on vaid riismed järel.

Kolmas tegur (poliitiline). Kõige tähtsam asjaolu kapitalismi stabilisatsiooni purustamises ja purunemises on praegune revolutsioonilise liikumise tõus. Praegu näeme revolutsioonilise liikumise tõusu kogu

Imäs. See tõus pole ühetasane, mitte galpool ei arene ta ühesuguse kiirusega. Ühel maal on revolutsioonilise liikumise tõus kiirem, teisel — aeglasem. Kuid tõus on üldine kogu ilmas. Toome mõne üksiku näite. Tugevat revolutsioonilise liikumise tõusu näeme Saksamaal, kus kiirelt valmivad revolutsioonilise olukorra eeldused; Poolas, Hispaanias, Balkanimaa- del, Lõuna-Ameerika riikides ja Jaapanis näeme samuti võimast revolutsioonilise liikumise laine tõusu. Hiinas on 80—90 miljoni inimesega Nõukogude Vabariik, kellel 26 korpusi punaväge ja kes kõigist raskustest hoolimata võidab kontrevolutsioonilise Kuomindangi vägesid. Meie ei tohi silmast lasta ka seda määratut poliitilist ja majanduslist tõusu, mis on NSVLi- dus, sest ka see on osa üleilmilisest proletaarse revolutsiooni tõusust. Need on tähtsamad revolutsioonilise liikumise sõlm- punktid. Revolutsioonilise liikumise tõusu hulka peab arvama ka niisuguse nähtuse, kui töörahvahulkade järjest kasvav rahulolematuse kodanlike korraga, kuivõrd see rahulolematuse kuuneb välja kommunistlikele seisukohtadele nihkumiseks ja sümpaatiaks Nõukogude Liidu vastu. Need nihkumised on viimasel ajal väga tuntavad, kuna eriti suurel määral on kapitalist- lise maade töörahvahulkades kasvanud NSVLiidu autoriteet ja poolehoid Nõuk. Liidule, hoolimata kodanluse ja sotsiaal- fashismi vastutegevusest.

Iseäranis peab rõhutama veel seda, et praeguse revolutsioonilise liikumise vormid väga aktiivsed, teravad on. Tööliste streigid, meeleavaldused jne viivad ikka rohkem ja rohkem teravatele kokkupõrge- tele kodanlike riigivõimu aparaadiga. Tule- tame meelde vaid inglise tekstiiltöölise streike, belgia söetöölise streiki, ber- liini transporttöölise streiki, Genfi meele- avaldusi, töötatöölise meeleavaldust Eestis jne. Proletariaat asub ikka otsustavamale võitlusele kodanlike korra vastu.

Selles üldises revolutsioonilise liikumise tõususes jäävad teistest maha kolm väga tähtsat kapitalistlist maad, nimelt Prantsus- maa, Inglismaa ja P.-A. Ühisriigid. Revolu- tsioonilise liikumise tõus neil maadel on seni veel tuntavalt nõrgem kui mitmelgi teisel tähtsamal kodanlisel maal (Saksa- maa). Selle mahajäämise põhjuseks on eestkätt subjektiivne tegur, s.o. peasjalik- kult kommunistlike parteide nõrkus.

Majandusekriis ja revolutsioonilise liiku- mise tõus sunnib kodanlust ikka aktiivse- malt otsima abinõusid, kuidas ära hoida

proletaarset revolutsiooni ja leida kapita- listlist väljapääsu kriisist. Nii näeme ter- vel real kodanlisel maadel fashismi kasvu (näit. Saksamaa). See fashismi kasv väl- jendab kapitalismi lagunemist, kuid väl- jendab ühtlasi ka kodanluse ikka ägeda- mat ja jõhkramat pealetungi proletariaadile ning kogu töörahvale. Kuid see fashismi kasv on ajutine, sest fashism ei suuda töörahvahulkade olukorda parandada oma demagoogiaga. Tegelikult aga ajab ta suurt kodanluse poliitikat, mis tähendab töörahvahulkade kurnamise suurenemist. Nii nägime hiljutistel saksa riigipäeva valimistel, et seal fashistide mõju tööraha seas juba langemas on.

Seesama revolutsioonilise liikumise tõus sunnib sotsiaalfashismi kui kodanluse sotsia- alset peatuge „pahempoolseid“ manööv- reid tegema, et proletariaati oma mõju all hoida ja takistada teda Kominterni lipu alla minemast (kuhu ta sotsfashistide manöövrimest ja kodanluse terrorist hooli- mata ikka rohkem ja rohkem läheb!). Need sotsfashistide „pahempoolsed“ ma- nöövid näitavad kujukalt neid suuri poliitilisi muudatusi, mis sünnivad tööliks- klassis. Nad annavad ühes muude asjaoludega tunnistust sellest, et lõppenud on sotsia- alsete reformide ajajärk.

Kõik ülaltoodud asjaolud kokku lubasid KITS XII pleenumil öelda, et kapita- lismi osaline ja ajutine stabilisatsioon on lõppenud. See kapitalismi stabilisatsiooni lõpp ongi õieti pealesõjaaegse kapitalismi arenemise, n.n. kolmanda ajajärgu tuum, nagu seda õieti ütles juba Kominterni VI kongress 1928. aastal.

Meie oleme praegu *üle minemas* teise uute revolutsioonide ja sõdade ajajärku. Ni- melt üle minemas. Siin on iseäranis tähtis ha- lastamata vastuhoopi anda parempoolsetele vaadetele, parempoolsele kallakule, kes praegusel ajajärgul peahädaohuna sünd- musi ebaõieti hinnates proletariaati ja kommunistlisi parteisid revolutsioonilise liikumise arenemisest maha jääma õhu- tab, neid tagasi hoides, s.o. sisulikult reformi- smi rekke sattudes. Samuti vaja paljas- tada ka „pahempoolset“ hädaohtu. „Pahem- lased“ püüavad proletariaati enneaegsetel avantüristlikele väljaastumistele viia, mis revolutsioonile kaotust tähendab, samuti nagu paremlastegi strateegia ja taktika. Sellepärast on just praeguses väga keeru- lises ja vastutusrikas olukorras iseäranis tähtis leninliselt õieti hinnata olukorda, et rahvusvaheline proletariaat võitjana

välja tuleks revolutsioonide ja sõdade teisest järgust.

See teine revolutsioonide ja sõdade ajajärk on kapitalistliku süsteemi üldkriisi uus aste, üldkriisi, mille tekkimise peapõhjuseks oli Venemaa väljalangemine kapitalistlikust süsteemist, NSVLiudu tekkimine.

Pole kahtlust selles, et teine sõdade ja revolutsioonide ajajärk vapustab kapitalismi põhjani ja et proletaarne revolutsioon võidab tervel real praegustel kapitalistlikel maadel, kelledest imperialismi ahela kõige nõrgemateks lülideks on praegu Saksamaa, Poola, Hiina.

N. K.

Genfi veretöö ja „Päevaleht“

9. novembril s.a. tapsid Schweitsi võimud tööliste meeleavalduse peale lastes 19 töölist ja haavasid ligi 60 töölist.

Sündmuste käik oli lühidalt järgmine: fashistlikud organisatsioonid korraldasid Genfis sel päeval miitingu, kus arutasid Amsterdami sõjavastast kongressist osavõtnud Schweitsi saadikute Nicole ja Dickeri „süüd“ (Nicole ja Dicker on „pahempoolsed“ sotsid, kes demagoogilistel sihtidel Amsterdami kongressil käisid).

Kuulda saades miitingust kogunes 5—6000 töölist miitinguhoone juurde ja protesteerisid fashistide tegevuse vastu. Politsei ja sõjavägi püüdis meeleavaldajaid asjata laiali ajada. Sellejuures hakkasid sõdurid meeleavaldajatega vennastama ja osa neist andis ilma suurema vastupanuta oma sõjariistad käest ära (meeleavaldajatele). Sellepeale andsid ohvitserid käsu kuulipildujate väeosale tule avamiseks rahva peale. Lasti ilma hoiatuseta ja läheda maa pealt.

Peale veretööd keetsid meeleavaldused edasi, üle kandudes ka teistesse Schweitsi linnadesse (Lausanne, Zürich, Basel, Bern j.t.). Meeleavaldajate vastu väljasaadetud sõjaväeosad loobusid meeleavaldajate peale laskmast. Tapetute matusepäeval kuulutasid ametiühisused sotsiaalfashistide vastupanust hoolimata Genfis üldstreigi välja. Sõjaväed vennastasid meeleavaldajatega ja laulsid „Internatsionaali“. Alles 12. nov. õhtupoole suudeti eriti ustava väeosa abil likvideerida Genfis rahutusi, kusjuures, enam ei sõandatud tulirelva tarvitada, vaid kasutati tuletõrje pritte.

Kõgu rahvusvaheline kodanlus ja samuti ka sotsiaalfashism tõstis Genfi sündmuste puhul metsikut kisa „Moskva käe“ üle, nagu nad seda peaaegu alati teevad tööliste revolutsiooniliste väljaastumiste puhul ja siis, kui vaja on oma veriseid tegusid varjata.

Eriti peab siin kinni naelutama seda *jõhk-rat provokaatori osa, mida mängib „Päevaleht“* (nr. 313, 15. nov. 1932. a.). See pangahärrade ja vabrikantide müüdiv lehe-

libu räägib oma Genfi kirjasaatja Jüri Muuli suu läbi (Töölised, pidage selle provokaatori nimi mees!), et Genfi tapatöö valmistatud ette „Moskva näpunäidete“ järgi. See on alatu vale. See Genfi tööliste verevalamine valmistati juba *enne* 10. novembrit fashistlike organisatsioonide ja valitsuseasutuste poolt hoolikalt ette. Politseijõud olid juba ammu enne miitingut ja meeleavalduse algust kohal. Juba *eelmisel päeval* toodi Lausannest erarongiga Genfi 600 täies sõjavarustuses sõdurit. Juba *enne* miitingut seati väeosad karsarmutes lahinguvalmis, sõdurid varustati lahingupadrunitega jne. Juba *enne* miitingut asetati jalaväekooli sõdurid relvastatult autodele ja toodi miitingu alguks miitinguhoone juurde. Küsime „Päevalehe“ provokatsioonimeisterdajatelt, — kas seda kõike tegi Schweitsi kodanlus „Moskva näpunäidete“ järele?

Kõik need faktid näitavad kaljukindlalt seda, et *Schweitsi valitsusvõimud sihilikult provotseerisid tapmist ja selleks aegsasti kõik ettevalmistusetööd ära tegid*. Töölised aga läksid meeleavaldusele sõjariistadeta. Muide, „Päevaleht“ ei suuda oma provokatsioonilist valet lõpuni läbi viia. Ta on sunnitud tunnistama, et *Genfi politsei ja linna komandant kõik täpselt oli ette valmistanud*. Asjata on „Päevalehe“ katsed kujutada asja nii, nagu poleks politseid ja sõjaväge (hambuni relvastatult!) viidud mitte töölisti tapma, vaid, noh, — murutonist mängima või midagi selletaolist.

Kõik „Päevalehe“ jutt sellest, et meeleavaldajad tapnud sandarmi, et üks kommunist avanud sõjaväe peale revolvrile jne — kõik see on ammukulunud ja tuttavprovokatsiooniline pettus selleks, et õigustada Genfi veretööd ja kommunistide tagakiusamist.

Vale on ka „Päevalehe“ jutt sellest, et enne kolm hoiatusepauku antud ja alles siis rahva peale tuli avatud. Isegi kodaulised Schweitsi ajalehed tunnistavad, et *tuld*

avati ~~hina~~ hoiatamata. Ka siin räägib „Päevaleht“ iseenda vastu, sest algul laseb ta tihete laskmist pealtnägijat rääkida, et tuli avati *kohe*, hoiatamata. Pärast aga räägib „Pvl.“ kirjasaatja (kes ise laskmist ei näinudki!), et olla antud kolm hoiatusepauku.

Edasi nimetab „Päevaleht“ Genfi tööliste meelevaldust mässukatseks, mis laialiselt olla kavatsetud. Nil olnud ka Lausannes mässuline väljaastumine. See jutt „mässust“ pole sugugi originaalne (nagu „Päevaleht“ siin üldse sisuliselt kordab seda provokatsioonid, mida levitab Lääne-Euroopa kodanline ja sotsiaalfaschistline ajakirjandus) ja on samuti vale, nagu ta eelmisedki väited. Lugu oli aga nii, et Genfi töölistel läksid, nagu öeldud, rahulisele meelevaldusele ja liikumine teistes linnades tekkis alles Genfi veretöö tagajärjel, siis, kui teated sellest teistesse Schveitsi linnadesse ulatasid.

Kõik need ja muud selletaolised „Päevalehe“ provokatsioonilised võtted tuletavad väga selgelt meelde tsariaegsete ohrankagentide tegevust. Ning see pole üllatus. Nii mõnelgi „Päevalehe“ omakirjasaatjal ja toimetusemehel on seljataga soliidne tsariministrite Trepovite ja Protopopovite ohrankas teenimise staash, rääkimata muidugi veel eesti kaitsepolitsei juudaselikul ja verisel leivakanikal olemisest.

Genfi sündmused teevad rahvusvahelisele kodanlusele tõsist peavalu. Nende sündmuste tähtsus ulatab kaugele üle Schveitsi piiride. Nad näitavad, et kokkupõrked töö ja kapitali vahel ikka teravamaks lähevad, et kiiresti valmivad proletariaadi lalaulatuslised revolutsioonilised väljaastumised. Genfi sündmused (nagu kogu rahvusvahelise revolutsioonilise liikumise arenemine) kinnitavad täiel määral Kominterni täidesaatekomitee XII pleenumi seadet, et kapitalismi osaline stabilisatsioon on lõppenud ja et praeguses olukorras väga kergesti võivad tekkida järsud ja äkilised põõrangud sündmuste arengus.

Genfi sündmused näitasid kui pinev on olukord. Kuid nad on eriti tähtsad sellepolest, et nad näitasid, esiteks, et kodanlike korra sõjariistus kaitse, sõjavägi, ikka rohkem kodanluse mõju alt ära nihkub. Genfis meelevaldajate vastu väljatoodud 3., 7. ja 12. pataljoniid keeldusid tööliste peale laskmast ja osa sõdureid ühinesid meelevaldajatega „Internatsionaali“ laulma. Tuletame siinkohal meelde rahutusi inglise, greeka, austraalia merevägedes, jaapani sõjaväes jne, siis näeme, et praguneb kodanlike korra üks tugevamatest tugedest. Teiseks näitavad Genfi sündmused seda, et töörahvahulgad endid nüüd enam nii kergesti imperialistlike sõja tapatalgule ei lase viia, et sõjavastane liikumine ikka tugevama hoo võtab. Ja kolmandaks, et töölistel ikka enam sotsfaschistide mõju alt ära nihkuvad, asudes Kommunistlike Internatsionaali lipu alla. Sest isegi niisuguses reformismi kantsis, nagu seda on Schveits, kuulutasid Genfi ametiühisused vastu sotsiaalfaschistide tahtmist veretöö ohvrite matusepäeval välja üldstreigi. Sotsfaschismi, kui kodanlike sotsiaalse peatoe, mõju purustamine töölistelklassis ja töölistelklassi enamuse võitmine kompartei mõju alla on aga tähtsam proletarise revolutsiooni eeldus.

Kõige selle tõltu on ka arusaadav „Päevalehe“ närvitsemine ja provokatsioon. Saab ju „Päevalehtki“ aru, et Schveitsi tööliste ja sõdurite (sõduririides tööliste ja töötavate talupoegade) väljaastumine eesti töölistele ja sõduritele eeskujuks võib olla ja on selles, kuidas üksmeelselt talitada kodanlike vastu. Genfis astuti sel alal alles esimesed sammud. On kindel, et need mitte viimasteks ei jää, et Genfis külvatud seeme peagi suuremaks võrsuub ja vilja annab.

9. november on Schveitsi proletariaadile suureks klassivõitluse kooliks. Ta on tuntav samm edasi Schveitsi ja kogu ilma proletariaadi revolutsioonilise liikumise arenemises. Seda tõsiasja ei saa varjata ühegi „Päevalehe“ provokatsiooniline slsik.

SISUKORD

	Lhk.
<i>L. Looring.</i> — Mõnedest EKP küsimustest pärast Oktoobrirevolutsiooni	1
Avalik kiri kõikidele Eestimaa kommunistlise partei liikmetele ja poolehoidjatele	12
<i>H. S.</i> — Nõukogude valitsuse rahvuspoliitika	16
<i>M. Sipsakas.</i> — Kultuurirevolutsiooni tänapäev NSVLiidus	24
<i>V. A.</i> — 15 aastat proletariaadi diktatuuri ja ÜLKNÜ	32
<i>N.K.</i> — Kapitalismi stabilisatsiooni lõpp	36
<i>N. K.</i> — Genfi veretöö ja „Päevaleht“	39

„Klassivõitluse“ toimetuse ja talituse
adress:

Ленинград 31, ул. 3-го июля 48

„Klassivõitluse“ tellimise hind 1933. a.:

1 aasta	10 rbl. — kop.
1/2 „	5 „ — „
1/4 „	2 „ 50 „

Ответственный редактор: Г. Пегельман. — Технический редактор: Каротамм.
Издание № 155. Сдано в производство 4. XII. 1932. Подписано к печати 31. XII. 1932.
Формат 74×105. 2³/₄ печ. лист. Кегль 10. 1 печ. лист 84.320 зн. Всего 231.880 знаков.

Журнал **„КЛАССОВАЯ БОРЬБА“ № 150** на эстонском языке.
Издание ЭКП (Этсекции Коминтерна).

Ленгорлит № 63469. — Тир. 1500. — Типография „Кюльвая“, ул. Дзержинского № 49.
Зак. 3596. Изд. „Кюльвая“.